

Metsanädalad, tänavu ja varem

**Uus jahiseadus,
vanad vastasseisud**

**Metsa kaasomand –
probleem paljudele**

HIND 3.50€

autoriõigus MTÜ Loodusajakiri

9 771406 665001

Esitleme uuenenud E-seeriat – nutikaimat metsamasinat

JOHN DEERE
175
SINCE 1837

John Deere Tier 4 sertifikaadile ülemineku mootoritega varustatud E-seeria sisaldab endas kõrgel tasemel tehnoloogilist intelligentsi. Peame silmas ettenägelikku juhtimise ja koormuse optimeerimissüsteemi, mis viib tõstuki ja lõikepea jõudluse uuele tasemele. Samuti uut järkamise

kontrolli, mille abil on saagimine lõikepea käpad kokku nupu alt kiirem. Rääkimata täienenud TimberLink™ masina seisukorra ja jõudluse monitoorimise tarkvarast võimaldamaks optimaalse kulu juures maksimaalset tootlikkust – mis peaks olema igaühe eesmärk.

Võtke ühendust esindajaga:

INTRAC

AS INTRAC Eesti
Tartu mnt 167 Harjumaa, tel. 603 5700, e-post info@intrac.ee, www.intrac.ee
autoriõigus MTÜ Loodusajakiri

FOTO: HENDRIK RELVE

2	METS JA AVALIKKUS Juhtkiri		koostöövõimalused välisurgudel ja peamised suunad sektori arengus.
3	SIIT METSAST JA SEALT METSAST Uudiseid Eestist ja kaugemalt.	38	HENDRIK RELVE PONSSE METSAMASINATE SAAGA Veebruari keskel tutvus rühm Baltimaade metsandus-ajakirjanikke Soomes Ponsse metsamasinate tehasega.
6	ULVAR KÄÄRT METSANDUSE HEAD TAVA LAHTI MÖTESTAMAS Aruteluring eri huvirühmade esindajate vahel.	41	LAURI SALUMÄE RAKVERE METSÄUHISTU KAKSKÜMMEND TEGEVUSAASTAT Metsäuhistu on taasiseseisvunud Eesti üks vanemaid.
14	KRISTIINA VIIRON UUS JAHISEADUS, VANAD VASTASSEISUD Erametsandus- ja jahindustegelaste kommentaarid uuele jahiseadusele.	44	MERLE RIPS METSA KAASOMANIKE RÖÖMUD JA MURED Metsa kaasomandi teema puudutab paljusid, aga sellest on vähe kõneldud.
20	HEIKI HEPNER TAGASIVAADE KAHEKÜMNELE METSANÄDALALE Heidame pilgu metsanädalate arengule ja sisule kahekümne aasta jooksul.	50	MAARJA KAASIK PEETER NAHKO ON LOODUS- JA METSAPILTNIK Usutluses avab Peeter Nahko oma pildistamiskirge.
26	HENDRIK RELVE TÄNAVUSE METSAPEALINNA TIITLI SAI ELVA Kuidas Elva sai metsapealinna tiitli ja milline tuleb tänavune metsanädal?	54	LEMBITU TARANG EESTI METSALUGU ULATUB SAJANDITE TAHA Tänavuse kultuuripärandi aasta puhul on vaatluse all metsanduslik pärandkultuur.
28	AIN ALVELA KÜTTEPUIDU HIND SAAVUTAS TASAKAALU Narva elektrijaamade otsus lõpetada hakkpuidust taastuvenergia tootmine viis hakkpuidu hinna alla. Hinnal pole enam kuskile langeda.	60	HEINO KASESALU 150 AASTAT BALTISCHE WOCHENSCHRIFT'I ILMUMISEST Väljaanne oli 19. sajandi perioodilistest metsanduslikest väljaannetest Eestis üks tuntumaid.
35	KRISTIINA REBANE PUITMAJA – EESTI VÄÄRTUSLIK EKSPORDIARTIKKEL Selgitatakse, missugused on puitmajatootjate	63	UUDISKIRJANDUST
		64	SÜNNIPÄEVAD

45. aastakäik. Nr. 1/2013

Metsandusajakiri, ilmunud 1921. aastast

Toimetus:

PEATOIMETAJA
HENDRIK RELVE
tel. 610 4105
mob. 56 35 9315
faks 610 4109
relvehendrik@hotmail.ee

KEELETÖIMETAJA
MERLE RIPS
merle@hauston.ee

VÄLJAANDJA:
MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, 10122 Tallinn
www.loodusajakiri.ee

JUHATUSE ESIMEES
INDREK ROHTMETS
indrek@horisont.ee

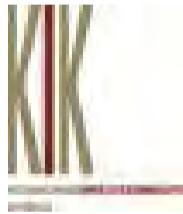

TELLIMINE
610 4105
loodusajakiri@loodusajakiri.ee
www.loodusajakiri.ee

REKLAAMIJUHT
ELO ALGMA
tel. 610 4106
reklaam@loodusajakiri.ee

KÜLJENDUS JA INFOGRAAFIKA
RAUL KASK (OÜ Wõrgu Wõlurid)
raul@ww.ee

TRÜKK AS Kroonpress

Ajakiri ilmub

Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusel

Kaanefoto: Jüri Pere
Puuskulptuuride saagimine metsanädalal
Viljandis 2009. aastal.

FOTO: JÜRI PERE

Metsanädalatel toimuvatele puudeistutustele tulevad tihti inimesed, kes varem metsandusega kokku pole puutunud. Üldse on metsanädalad igal aastal oluliseks foorumiks, kus metsamehed avalikkusega suhtlevad.

Mets ja avalikkus

Ajakirja kevadnumbri põhiteemaks on metsanduse ja avalikkuse suhted. Varasematel aegadel olid metsamehed pigem kui omaette tsunft, kes professionaalidena tegid omaette kohusetundlikult oma igapäevatööd. Enam nii ei saa. Muutunud ühiskonnas tuleb avalikkusega suhelda, pidevalt teada anda oma seisukohtadest ja tegemistest, ühesõnaga metsast välja tulla. Ajakirja kahes põhiartiklis arutlevad metsamehed koos teiste metsaga seotud inimestega teemadel, mis vist kunagi päris lõpuni vaieldud ei saa. Üks nendest on metsanduse hea tava ning teine metsaomanike ja jahimeeste omavahelised suhted. Need on praegu tulised teemad ja ega neid muidu selgemaks saa, kui omavahel arvamusi vahetades. Üheks olulisemaks foorumiks, kus metsamehed igal aastal agarasti avalikkusega suhtlevad, on olnud metsanädalad. Need algasid peaaegu kohe pärast Eesti taasiseseisvumist ja toimuvad ka tänavu. Sellest, kuidas metsanädalad Eestis kahe

aastakümnega on arenenud ja mis on olnud nende sisu, kirjutab Heiki Hepner, metsaseltsi president aastatel 2008–2012. Omaette artikkel on pühendatud tänavuse metsanädala plaanidele ja Elva saamisele kümnendaks metsapealinnaks. Järgnevates lugudes kõneldakse erametsandusest, metsakasutusest ja metsandusloost. Erametsanduse vallas tuleb juttu Eesti ühe vanima, üle kahekümne aasta tegutsenud Rakvere metsaühistu tegemistest ja harva käsitletud, kuid aktuaalsest teemast – metsa kaasomandist. Saab lugeda ka Eesti väärtuslikust ekspordiartiklist – puitmajadest. Samuti meeleolukat lugu Soome edukast metsamasinaid tootvast perefirmast Ponsse OÜ. Antakse ülevaade Eesti metsanduslikust pärandkultuurist ja tutvustatakse Baltimaade 19. sajandi üht tuntuimat metsanduslikku nädalalehte. Igale metsasõbrale ja fotograafile peaks huvi pakkuma intervjuu looduspiltnik Peeter Nahkoga.

Hendrik Relve

RMK käivitab tänava küttepuidu müügil eratarbijatele uue, senisest paindlikuma registreerimissüsteemi.

RMK käivitab küttepuidu müügil eratarbijatele ühtse registreerimissüsteemi

Kui siiani sai ühtses süsteemis registreerida vaid kolmemeetriste nottidena müüdava küttepuidu ostusoove, siis edaspidi registreeritakse samamoodi ka kõik eratarbijate soovid varuda küttepuitu kasvava metsana,” ütles RMK juhatuse liige Tiit Timberg, kelle sõnade järgi aitab uus süsteem küttepuidu müüki paremini planeerida. Vaheladudesse koondatud kolmemeetrist küttepuitu pakutakse jätkuvalt koos kohaleveoga. Tellimused on võimalik täita paari nädala jooksul.

Kütte varumine kasvava metsana toimub uue korra järgi 1. novembrist kuni 31. märtsini. Vastavaid soovivaldusi registreerib RMK kuni 1. oktoobrini. Metsa hindamisandmete alusel tehakse igale eratarbijale konkreetne hinnapakumine, misjärel sõlmitakse leping ja väljastatakse arve. Timbergi sõnade kohaselt muutub alates märtsist ka seniste RMK metsnike vastutusvaldkond ja töökorraldus, mille järgi

uue ametinimetusega metsnike-metsakorraldajate põhitegevus kevadsuvisel perioodil on metsavarude hindamine ja metsakasvatustlike tööde kavandamine. „Metsa inventeerimistöde käigus kaardistatakse ühtlasi kõik sanitaarraiet vajavad metsaosad, milliseid saab sügisel pakkuda eratarbijatele kasvava metsa ülestöötamiseks,” selgitas Timberg. Kolmas võimalus riigimetsast küttepuidu hankimiseks on raidmete (jämedamad oksad ja ladvad) varumine raiesmikelt. Selleks tuleb jätkuvalt pöörduda lähimasse metskonda, kus sõlmitakse vastav leping. Sobivaim aeg raidmete varumiseks on kevadsuvine periood pärast raiesmike ja metsateede taanemist.

RMK müüs möödunud aastal elanikele kolmemeetrist küttepuitu kohaleveoga 15 500, sanitaarraiet kasvava metsa raieõigusena 37 700 ja raiesmikelt varutavaid raidmeid 1400 kuupmeetrit.

RMK

Saaremaal inspekteeriti raielanke

Veebruari viimasel nädalal toimus keskkonnainspeksiooni ning maksu- ja tolliameti koostöös mitmepäevane reid Saare maakonna raielankidele. Kontrolliti metsateatiste olemasolu, raieõigusi, liikurmasinates kasutatavat kütust, lankidel viibivaid isikuid ja nende töösuhet raiet tegeva ettevõttega. Ametkonnad viisid Saaremaa erinevates piirkondades läbi üheksa raielangil vaatlused, mille käigus küsitleti 17 lankidel töötanud isikut. Küsitletutest kaheksa osutusid endi väitel alles tööd alustanuteks, kellele palgamakseid veel deklareeritud ei ole. Kolme isiku osas on kahtlus, et samaaegselt töötamisega on nad arvel ka töötukassas. Paar langil olnud ei osanud täpselt nimetada, kelle alluvuses nad töötavad.

„Kogetu näitab, et ka metsatöodel on tõenäosus ümbrikupalga maksmise osas suur, mistõttu kavatseme koostööd keskkonnainspeksiooniga kindlasti veelgi tõhustada,” ütles maksu- ja tolliameti kontrolliosakonna juhataja Kaido Lemendik. Tema sõnul jätkatakse etteteatamata vaatlusi metsaraietöodel ka edaspidi, eesmärgiga korrastada tööjõuturgu ning tagada ausat konkurentsi selles sektoris. „Tuletame veel meelde, et metsas raiet tegeval isikul peavad kindlasti kaasas olema raieõigust tõendavad dokumendid: keskkonnaameti raiet lubava märkega metsateatise koopia ja isikut tõendav dokument,” lisas keskkonnainspeksiooni Saaremaa büroo juhataja Jaak Haamer.

SAARTE HÄÄL

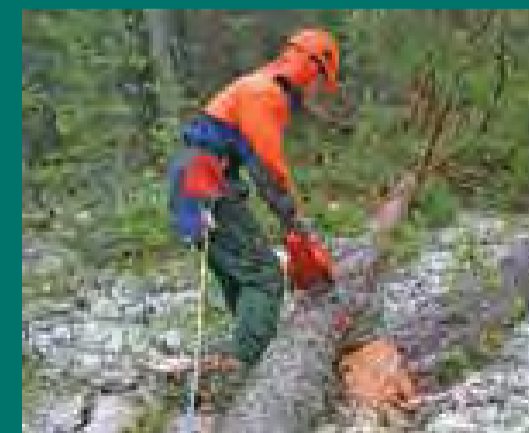

FOTO: JURI PERE

Saaremaa lankide inspekteerimisel leidis keskkonnainspeksioon, et mitmed langil töötanud isikud olid arvel ka töötukassas ja mõned ei osanud öelda, kes on nende tööandja.

Järvselja põlismets valiti National Geographic'u „kollase akna” objektiks

Järvselja põlismets ehk „Järvselja ürgmetsa kvartal” sai selle aasta suvel Lõuna-Eestis käivituv ja viis aastat kestva rahvusvahelise koostööprojekti „Elu kahe maailma piiril” Tartumaa loodusteema objektiks.

Projekti ettevalmistamise käigus valiti välja erilised ja avastamist väärt paigad Euroopa Liidu pii- ril ning Venemaa ja Läti naabruses, kuhu ei ulatu linnamelu ega suur- tööstuslik maailm. Looduses hakkavad neile paikadele tähelepanu juhtima ligi kuue meetri kõrgused National Geographic'u värvides „aknad”. Nende asukohad Tartu-, Võru-, Põlva- ja Valgamaal valis ligi saja ettepaneku seast välja Lõuna-Eesti üldkomisjon, kuhu kuulusid National Geographic'u, Lõuna-Eesti Turismi, PRIA, EAS-i, Eesti Maaturismi ning Leaderi prog- rammi tegevusrühmade esindajad. Valikul peeti oluliseks kriteeriumiks objekti „enda lugu”. Plusspunkte and- sid paiga aastaringelt hea kättesaada-

vus, aktiivse puhkuse ja kauema kohal- oleku võimalused (vaatamisväärsuste rohkus), samuti piirkonna koostööval- midus. „Järvselja loo” sisu seisneb lühi- dalt järgmises:

- Euroopas on põlismetsi väikeste la- pikestena vaid vähestes kohtades ja üks selline haruldus paikneb Eestis, Järvseljal;
- Järvselja ürgmetsa kvartal (19,3 ha) on Eesti vanim metsakaitseala. See annab hea ettekujutuse kunagistest põlismetsadest. Saab näha, milline on mets, kui tema arengut ei sega inimene;
- Järvseljal saab hea ülevaade Eesti metsadest ja Eesti metsanduse aja- loost;
- siin kasvavad Eestimaa puuhiiglased ja muud külastusobjektid (näiteks Järvselja matkarada, Rõka kuppeltorn).

National Geographic'u „kollaste akende” projektis osalemine toob endaga kaasa selle, et Järvselja ürgmets saab võimaluse enda laialdaseks tut-

FOTO: HENDRIK REIVE

Kodumaise tumedavärvilise Järvselja ürgmetsa sildi läheda- le paigutatakse peagi National Geographic'u sümbol – kollane ruut.

vustamiseks nii National Geographic'u ajakirjas kui spetsiaalsete saade- te kaudu samanimelisel telekanalil. National Geographic'u „kollane aken” peaks Järvselja põlismetsa juures pai- gas olema 1. juuniks.

EESTI METSASELTS

Rakveres paigutati ES Bioenergia puiduhakkel töötama hakkava koostootmisjaama vundamendi nurgakivi

17. jaanuaril paiguta- ti Rakvere piiritusteha- se omaniku Estonian Spiriti tütarettevõtte ES Bioenergia puiduhakkel töötama hakkava koostootmisjaama nurgakivi. Nurgakivisse mõrditi silinder, kuhu pandi värsked ajalehed, Rakvere kuld- münt ja koostootmisjaama ehitusega seotud dokumentide koopiad. Kõigil osalejatel oli võimalus silindrisse li- sada omalt poolt visiitkaart või mõni meene. „Koostootmisjaama nurgakivi annab kindluse, et piirituse tootmine Eestis jätkub. Ilma selle projektita me siin kindlasti jätkata ei saaks,” rääkis Estonian Spirit OÜ ja ES Bioenergia OÜ juhatuse liige Sven Ivanov. Koostootmisjaam muudab tootmiseks vajaliku energia kaks ja pool korda odavamaks.

Kohalikul hakkpuidul töötama hak- kava jaama võimsus on kümme mega- vatti soojust ja üks megavatt elektrit. Sellest piisab, et katta Rakvere piiritus-

tehase soojavajadus ja varustada soo- jusega Rakvere linna kaugküttevõrku. Tehase vajadustele vastab ka elektri võimsus.

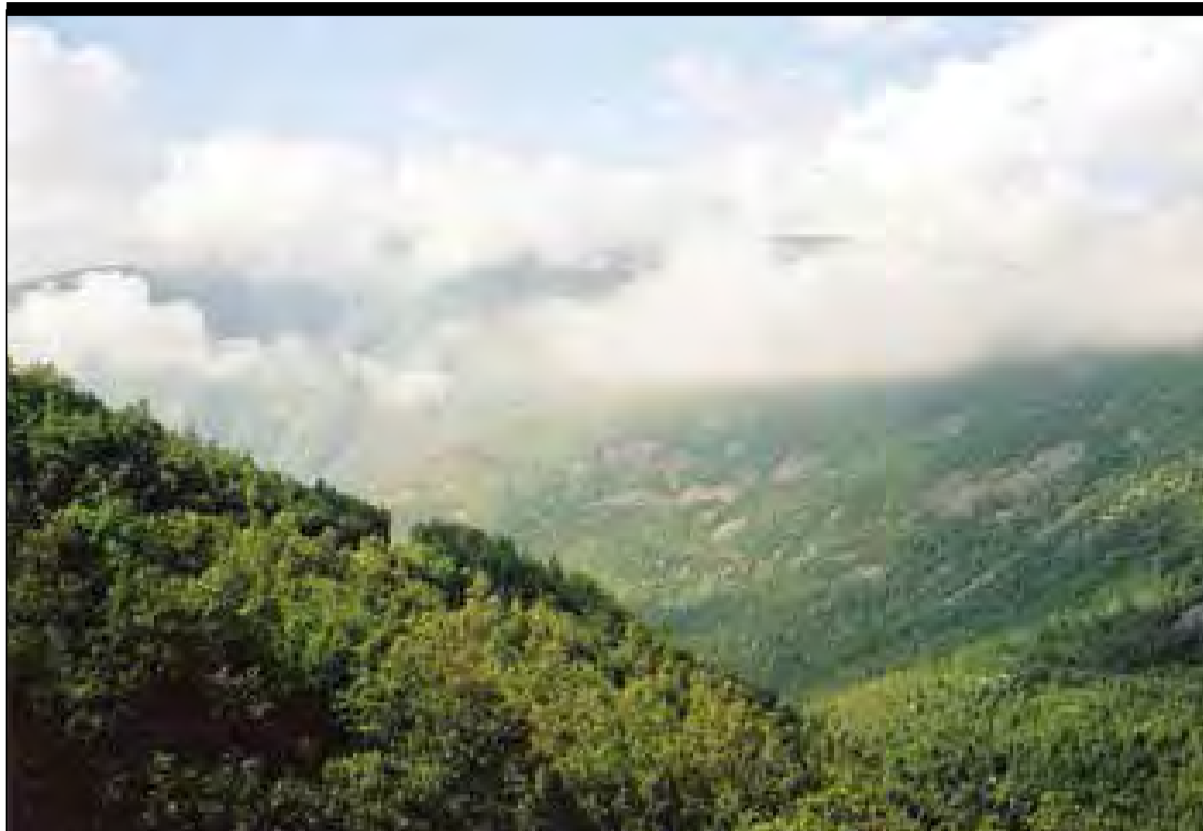
„Eesti maju ja talusid on kogu aeg köetud puudega, nafta ja gaas tulid meile pärast Teist maailmasõda. Kui ku- nagi köeti maja ja viinakööki puudega, siis tänasel päeval on seda mõistlik jälle samamoodi teha. Puid kasvab juurde, milleks energiakandjaid sisse tuua, kui need on omal olemas,” põhjendas Sven Ivanov hakkpuidu kasutamist.

Rakvere linnapea Toomas Varek ütles, et energia teema pole olulisel kohal mitte ainult Rakveres ja Eestis, vaid kogu maailmas. Kui Rakveres hak- kab tööle katlamaja, mis aitab kütte- hinna hoida kasvõi praegusel tasemel, siis on ka see suur asi. „Soodne soo- jahind on oluline nii linna elanike- le kui ka ettevõtjatele, kes plaanivad Rakverre investeerida. Lisaks toetab meie linna suundumust säästlikult areneda see, et küttena kasutatakse

kohalikku puiduhaket,” lisas Varek. Jaam valmib plaanide kohaselt sep- tembri alguseks. „Rakvere linnaga sõl- mitud lepingu järgi peame alates 1. detsembrist 2013 linnale sooja andma. See on täiesti realistlik, sest enamik seadmeid on valmis. Koostootmisjaam on oma olemuselt vundament, mille peale kruvitakse seadmed ja siis ehitak- se kast ümber. Oktoobris paneme pii- ritustehase uuesti käima. Oleme graa- fikus,” kõneles Sven Ivanov. Kokku umbes nelja miljoni euro suurust inves- teeringut otsustas toetada saastekvoo- tide müügist saadud rahaga ka Eesti riik keskkonnainvesteeringute keskuse vahendusel. Projekti suunatakse ligi- kaudu 1,8 miljonit eurot.

Taastuvenergeetikaga seotud pro- jektide arendamisele keskendunud ES Bioenergia OÜ kuulub Eesti kapitalil baseeruvasse ettevõtete gruppi, mille omanikeks on endise metsanduskont- serni Sylvester aktsionärid.

VIRUMAA TEATAJA

Okasmets Kesk-Norras. Raiemaht kogu Norra metsades oli 2012. aastal viimase kümne aasta suurim.

Raiemaht Norras oli 2012. aastal viimase kümne aasta suurim

Möödunud aasta detsembris oli männipalkide hind Norras langi ääres 389 NOK/tm (2011. aasta detsembris 446 NOK/tm), mis oli 4% vähem kui novembris. Kuusepalgi hind langes novembriga võrreldes vaid 0,3% ja oli samuti 389 NOK/tm (detsembris 2011. aastal 422 NOK/tm). Mäni- ja kase paberipuidu hind isegi tõusis novembriga võrreldes pisut, olles männil 236 NOK/tm (detsembris 2011. aastal 291 NOK/tm) ja kasel 258

NOK/tm (detsembris 2011. aastal 327 NOK/tm). Kuuse paberipuidu hind langes vähe ja oli 240 NOK/tm (detsembris 2011. aastal 295 NOK/tm). Raiemaht Norras kasvas 2011. aastaga võrreldes 3% ja oli 2012. aastal 8,956 miljonit tm. Raiemaht oli viimase kümne aasta suurim. Poole sellest (4,474 miljonit tm) moodustasid palgid. Paberipuud raiuti 4,483 miljonit tm. 75% raiutud puidust oli kuusk, 23% mänd ja ülejäänud lehtpuu.

EUWID

Pelletite aastatoodang Saksamaal ületas 2012. aastal esmakordselt kahe miljoni tonni piiri

Puidupelletite aastatoodang Saksamaal oli 2012. aastal 2,2 miljonit tonni, see on 17% rohkem kui 2011. aastal. Tootmisvõimsus kasvas 14,8% ja ulatus 3,1 miljonit tonni. Pelletite tarbimine oli 2012. aastal 1,7 miljonit tonni, kasv 21,4%. 2013. aastaks prognoositakse tootmismahule ja tootmisvõimsusele tagasihoidlikumaid kasvunumbreid, vastavalt 5% ja 6%. Kiire kasv jätkub aga tarbimises. 2013. aastaks ennustatakse pelletite tarbimise kasvu Saksamaal 18%. See saavutab mahu kaks miljonit tonni. 2012. aasta lõpus arvati Saksamaal olevat 278 000 pelleteid kasutatavat kütteseadet, neist 185 000 on võimsusega alla 50 Kw ehk peamiselt kodudes. 2013. aastal prognoositakse lisanduvat 47 000 pelleteid kasutatavat kütteseadet. 2012. aastal toodeti Saksamaal 90% puidupelletitest saeveskite tootmisjäätmetest ja nende keskmine hind oli 236 eurot/tonn, mis on 40% odavam kui kütteõilil.

DEUTCHER ENERGIEHOLZ- UND PELLET-VERBAND

Venemaa saeveskid aasta algul raskustes kõrgete palgihindade tõttu

Loodes-Venemaa saeveskite kasumlikkus on viimastel nädalatel muutunud kriitiliseks, kuna saematerjali odav hind ei vasta kõrgetele palgihindadele. Arhangelski regioonis maksab okaspuupalk koos transpordiga 2100 rubla/tm (51,9 eurot), Komis aga 1700–1900 rubla/tm (42,0–46,9 eurot/tm). 2012. aasta algusega võrreldes on hinnad siiski 300 rubla (7,4 euro) võrra langenud. Metsafirmad kardavad hindade edasist langust ja võivad mingil hetkel müügi katkestada.

Pärast talvise raie algust detsembri keskel said paljud saeveskid tootmismahutu kasvatada, aga järgnenud ebasoodsad ilmaolud on sundinud jälle tootmist piirama. Vaid Permi- ja Komimaal on palgitarned piisavad. Arvatakse, et olukord ei muutu oluliselt enne aprilli. Arhangelskis aga paraneb situatsioon alles pärast jääminekut mai lõpus. 2012. aastal toodeti Venemaal 20,6 miljonit tm saematerjali, see on 2,2% vähem kui 2011. aastal.

EUWID

Metsanduse head tava lahti mõtestamas

Jätkub eelmises Eesti Metsa numbris algatatud arutelu metsanduse hea tava üle. Arvamust avaldavad erinevate huvirühmade esindajad.

Ulvar Käärt, keskkonnaajakirjanik

FOTO: JÜRI PERE

Eesti metsaseltsi president Kaupo Ilmet õpetamas istutustalgutel 2004. aastal riigikogu esimehele Ene Ergmale toruistutust. Metsameestel on igati põhjust tuua välja oma metsandusliku tegevuse hea tava ja see ka kirjalikult fikseerida.

ALUSTUSEKS

Ajakirja eelmises numbris käis metsaseltsi president Hardi Tullus välja mõtte, et kuna Eesti ühiskonna muutudes on muutunud ka metsameeste roll, on tekkinud vajadus arutleda metsanduse hea tava üle.

Tullus märkis oma artiklis, et olles metsariikas põhjamaa ja jätnud sajanditagusesse möödanikku metsade pindala madalseisu, võime olla rahul – metsade keskkonnaväärtus ja elurikkus on alles. Seetõttu on meil igati põhjust tuua välja oma metsandusliku tegevuse head kogemused ja fikseerida need ühiskondliku leppena, lausa dokumenteeritud vormis – Eesti metsanduse hea tavana. Mõttele on toetust avaldanud ka praegune keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus.

Kuid mida arvavad Tulluse ettepanekust metsandusvaldkonnaga seotud eri osapooled, kes hea tava ühiselt sõnastama peaks? Loodetavasti edasise viljaka diskussiooni aluseks olevate seisukohtade kaardistamiseks kutsus ajakirja Eesti Mets vestlusringi keskkonnaministeeriumi metsaosakonna juhi **Marku Lampi**, riigimetsa majandamise keskuse juhatuse liikme **Tiit Timbergi**, metsa- ja puidutööstuste liidu tegevjuhi **Ott Otsmanni**, erametsaliidu juhatuse liikme **Urmas Rahneli** ning looduse fondi metsaeksperdi **Liis Kuresoo**.

Keegi ei kahtle metsanduse hea tava sõnastamise hädavajalikkuses, kui see aitab edaspidi avalikkusel meie metsades ja metsanduses toimuvat paremini mõista. Tegelikult on küsimus vaid selles, kuidas seda sõnastada nii, et see ikka täidaks oodatud eesmärki.

KAS PROFESSOR TULLUSE ETTEPANEK ON ASJAKOHANE?

Tiit Timberg (TT): Arvan, et härra Tulluse ettepanek on üldjoontes asjakohane. Eesti on metsariik, mille maismaa pindalast üle poole on kaetud metsaga. Taastuvad metsavarud võimaldavad pika perspektiiviga arendada metsandussektorit – metsa majandamist, metsa- ja puidutööstust, puiduenergeetikat ja teisi

Eesti on metsariik, mille maismaast üle poole on kaetud metsaga. Rohked taastuvad metsavarud võimaldavad pika perspektiiviga arendada metsandussektorit.

kaasnevaid tegevusharusid. Mets loob meie väikesele ühiskonnale materiaalseid ja võimaldab nautida mittemateriaalseid hüvesid.

Ühiskonna teadlikkuse tase metsa kestlikest võimalustest-rikkustest on madal ja seda taset võiks aidata tõsta metsanduse hea tava sõnastamine ning metsandussektori erinevate osapoolte liitumine sellega.

Urmas Rahnel (UR): Aga kellele seda metsanduse head tava vaja on? Kas meile, metsandust õppinud ja aktiivsetele metsameestele? Absoluutselt pole vaja. Meil on metsaseadus ja -eeskiri, haridus ja kogemused. Sellest piisab täielikult. Kogu aeg on piisanud. Kui neid norme järgida, siis on metsad piisavalt kaitstud.

Kuidagi on läinud nii, et mets on muutunud kõikide, kogu ühiskonna „asjaks”. Igaüks arvab metsast midagi, kaitseb kuidagi ja muudkui muretseb. Sageli ise sellest midagi teadmata. Neile ongi seda

metsanduse head tava vaja. Ilmaski ei vaevu kõik lugema metsaseadust või -eeskirja. See asi tuleb neile lihtsamaks teha. Ja see lihtsam asi olekski ehk metsanduse hea tava. Näiteks kümme punkti või veel vähem.

Tegelikult on see sama asi, mis on erinevad sertifikaadid. Nendegi mõte on välismaale näidata rahvusvahelises keeles, et meil on asjad korras.

Kui on võimalus metsakauge ühiskonnaga suhelda lihtsas keeles, siis tuleb seda teha. Lausa peab tegema.

Ott Otsmann (OO): Rääkida metsanduse heast tavast on asjakohane. Sellega viime ühiskonnale rohkelt infot, mis jääb ehk muidu märkamatuks. Näiteks see, et metsade majandamine ja puidutööstus on meie ühiskonnas väga pikaajaliste traditsioonidega tegevusalad. Meie metsa- ja puidusektor annab tööd rohkem kui kolmekümnele tuhandele inimesele ning seda eriti maapiirkondades, kus paljude põlvkondade vältel on välja kujunenud

head tegutsemistavad metsade majandamisel. Tihtipeale tuleb erinevatest küsitlustest välja huvitav asjaolu, et kui küsitletav inimene ei ole metsa- ja puidusektorist, see tähendab ei ole spetsialist, siis on tema väärtushinnangutes metsandusele üks lõhe. Nimelt vastab ta küsimusele, kas puit on keskkonnasõbralik ja ökoloogiline ehitusmaterjal, alati kindlalt JAH. Samas aga küsimusele, kas metsaraie on keskkonnasäästlik tegevus, tuleb üsna tihti vastuseks EI. Rääkides metsanduse heast tavast, tulebki selgitada ühiskonnale, et kestlik metsamajandus ja puidukasutus on keskkonnasäästlikud ja ühiskonnale vajalikud tegevused. Sest on need ju alternatiiviks inimkonnale fossiilsete ressursside kulutamisel. Puit on taastuv ja taaskasutatav. Kasutades head tava järgi meie enda kohalikku taastuvat ressursi, säilitame metsa eluringi, mille üheks osaks ise oleme.

Liis Kuresoo (LK): Praegusel kujul on pisut raske aru saada, millist rolli

Männik Muraka looduskaitsealal. Metsanduse hea tava normide järgi tuleb hoolitseta muu hulgas ka kaitseväärtusega vanade metsade säilitamise eest.

hakkaks hea tava täitma ja kuidas saavutatakse ikkagi mainitud erinevate huvirühmade ühisosa fikseerimine. Kas hea tava on aluseks riikliku metsapoliitika kujundamisele? Kas see on hea tahte kokkulepe metsafirmadele? Kas see on soovitus erametsaomanikele oma val-

duste majandamiseks? Taolist tava on Eestis püüdnud koostada näiteks FSC metsamajandamise standardina, kuid kuna erinevate huvigruppide arusaamad heast metsandusest ja huvid metsade majandamisel on sedavõrd erinevad, ei ole suudetud seda siiski tänaseks ra-

kendada. Hetkel ei ole hästi aru saada, kuidas metsanduse hea tava saab ühiskondliku kokkuleppena realiseeruda ja millise protsessiga tagatakse kõikide huvide esindatus.

MILLEGA OLETE TULLUSE ETTEPANEKUS-KIRJUTISES (ILMUS EELMISES EESTI METSAS – TOIM.) TÄIESTI NÕUS, MIS AGA TEKITAB KÜSIMUSI?

ML: Hardi Tullus on oma artiklis viidanud vajadusele fikseerida Eesti metsanduse hea tava ühiskondliku leppena ja dokumenteeritud vormis. Leian, et kogu metsandusvaldkonna kohta hea tava koostamine võib osutada liiga ambitsioonikaks ning esimese hooga tuleks keskenduda ühiskonnas enam kriitikat saanud põhimõtete ülevaatamisele.

Hea tava peaks sätestama metsade majandamise käigus heaks praktikaks peetavad normid selliselt, et need annaksid ühiskonnale selge sõnumi, kuidas näiteks välditakse metsatööde teostamisel ülemäärast pinnase kahjustamist.

TT: Teemakäsitlustega tervikuna olen igati nõus ja ka ise samadel seisukohadel. Samas selgitan oma arusaama metsanduse hea tava mõistest. On kaks mõistet – metsandus ja metsamajandus. Metsanduse hea tava peab käsitlema kogu metsateemat üldisemates kategooriates: metsa kestlikkus, metsa roll

RMK Kiidjärve looduskeskuse puidust ehitis. Kasutades hea tava järgi meie enda kohalikku taastuvat ressursi, puitu, säilitame metsa eluringi, mille üheks osaks ise oleme.

ühiskonnale hüvede loomisel, metsa majandamine ning metsa-puidutööstus ja puidu kasutamine üldisemal tasemel, metsanduslik haridus ja teadusloome, rekreatsioon ja jahindus, metsa sotsiaalne roll ja nii edasi.

Metsamajanduse hea tava on parima kogemuse kirjeldamine ja selle järgimine metsa kasvatamisel: raied, uuendamine, hooldamine, metsakaitse, tegevuste seosed looduskaitsega, pärandkultuuri hoidmisega ja muu selline. Kirjeldatakse ja järgitakse reegleid, milliseid valdavalt ükski õigusakt otseselt ei nõua, aga nii on mõistlik toimetada ja see on parim ning järgimist vääriv praktika – hea tava.

OO: Väga nõus tuleb olla sellega, et metsanduse hea tava mõtestamine aitab ühiskonnas paremini mõista meie metsade majandamise eesmärgi ja põhimõtteid. Aitab mõista seda, miks ja kuidas on hea metsi majandada. Ja et kestlikul metsamajandamisel on tasakaalustatult arvesse võetud ühiskonna ja keskkonna huvid.

LK: Olen nõus väitega, et metsamehed ei ole suutnud harjuda ettevaatusprintsipi käsitlusega. Maailmal tuleb praegu seista silmitsi kahe võimsa vastandliku kriisiga – üks neist on majandus- ja teine on elurikkuse kriis. Majanduskriisile leevenduse leidmiseks otsitakse pahatihti lahendusi elurikkuse arvelt. Tegelikult tuleb tulevaste põlvete helget tulevikku silmas pidades lahendada mõlemad probleemid korraga, ühte teisest üle tähtsustamata. Tuleb mõista, et jätkusuutlikud lahendused tähendavad ühtlasi seda, et meie majandustegevus ei õitse elurikkuse ja loodusressursside arvelt. Seesama põhimõtte toetab ettevaatusprintsipi – kui me ei oska hinnata mõne tegevuse mõju keskkonnale, siis võib selle tegevusega jätkata alles siis, kui saame kindlalt väita, et negatiivset mõju ei ole. Metsade majandamise kohta Eestis tervikuna me seda tõsikindlalt väita ei saa – on ju ligi veerand Eesti punase raamatu erinevatesse ohukategooriatesse kantud liikidest seotud metsaga ja otseselt ohustatud metsamajandusliku tegevuse poolt. See ei tähenda, et Eestis tuleks igasugune metsamajandamine lõpetada ja et metsade majandamine toob endaga olemuslikult kaasa negatiivse keskkonnamõju. Kriitiliselt tuleks üle vaadata teatud aspektid – kõrge kaitseväärtusega vanade metsade kaitse, liikide levikuvõimaluste säilitamine metsamaastikus, vanadele metsadele omaste struktuurielementide säilimine majandusmetsas ja nii edasi.

Küsimusi tekitab minus järeldus, et kuna meie tänane metsaseadus on oluli-

Metsatööde tegijate seas leidub isikuid või ettevõtteid, kes ei käitu hea tava kohaselt ning pakuvad seoses sellega teistele ebatervet konkurentsi.

selt detailsem ja sisaldab ohtralt regulatsioone võrreldes eelmise Eesti Vabariigi metsaseadusega, siis elame hirmudest haaratud ühiskonnas. Ma pole küll juuraekspert, kuid siiski eeldan, et väga paljude seaduste puhul võib märgata nende tunduvalt keerulisemaks muutumist viimase kaheksakümne aasta jooksul. Samas ei pruugi me olla jõudnud hirmudest haaratud ühiskonnakorralduseni, vaid ligi saja aastaga on õigussüsteemid kogu maailmas olnud sunnitud täpsemaks ja keerulisemaks muutuma.

KAS TEIE ORGANISATSIOONIDES ON METSANDUSE HEA TAVA TEEMA ÜLDSE KUNAGI KÕNE ALL OLNUD?

OO: Hea tava ja eetika on olnud meie laual ka varem. Ettevõtluses ja majandustegevuses on pikaajaliselt jätkusuutlikud need, kes mõtestavad enda jaoks head tavad ning neid järgivad. Metsade majandamine on pikaajaline protsess ning täna tuleb ettevõtetel hoolitseda selle eest, et tulevastel põlvadel oleks majandamiseks sobivad metsad. Eelkõige näeme me heas tavas olulisena seda, et pidevalt on vaja luua uut, tervet ja tugevat metsapõlvkonda. Vahel on põhjustanud diskussiooni ka see, et leidub isikuid või ettevõtteid, kes ei käitu hea tava kohaselt ning pakuvad seoses sellega ebatervet konkurentsi teistele, kes on meie organisatsiooni liikmeteks ja viivad alla sektori mainet. Oluline on, et kõik käitumised silmas pidades tulevikku ja häid tavasid. Ainult nii saab metsa- ja puidusektor anda parima panuse meie

ühiskonda ka pikaajalises vaates ning meie ärikeskkond on terve.

TT: RMK-s pole küll põhjalikult arutletud metsanduse hea tava üle, küll aga on sõnastatud ja ka järgitakse 2002. aastast peale riigimetsa metsamajandamise head tava.

LK: Oleme mõelnud, et taoline hea tava võiks olla sõnastatud metsafirmadel keskkonnapoliitikana, mille jälgimist ka ettevõtetes reaalselt kontrollitakse. See oleks ühest küljest võimalus käsitleda probleeme, millega praegune seadusandlus rahuldaval määral ei tegele – näiteks vääriselupaikade ja II kaitsekategooria liikide kaitse ning kultuuripärandiga seotud metsad. Teisest küljest annaks see ettevõtetele võimaluse näidata ennast avalikkuses vastutustundlikuna. Mujal maailmas toimib selline süsteem päris hästi, Eestis paraku veel mitte eriti.

TULLUS VIITAB OMA KIRJUTISES, ET KUI VÕRRELDA ESIMESE EESTI AEGSEID JA PRAEGU KEHTIVAD METSANDUSLIKES REGULATSIOONIDES SISALDUVAID KONKREETSETE ARVULISTE PIIRANGUTE HULKA, ON PRAEGU ERINEVAID PIIRMÄÄRASID VÄGA PALJU. KUI MEIE METSADE RAHVUSLIKU RIKKUSE KASUTAMIST JA HOIDMIST REGULEERIV SEADUSANDLUS ON JUBA VÄGA PÕHJALIK, SIIS MILLINE VÄLJUND VEEL METSANDUSE HEAL TAVAL SAAKS OLLA?

ML: Eestis kehtiv metsaseadus on üsnagi detailne ning kirjutab metsaomanikule ja -majandajale reeglid üksikasjalikult ette. Peamiselt seetõttu, et usaldus metsa majandajate vastu on olnud vähene.

Viimase kümnendi jooksul on oluliselt

Metsanduse hea tava musternäiteks võib tuua selle, et ligikaudu 95% kõikidest RMK lankidest uuendatakse tähtaegselt.

paranenud metsade seisundi, olemi ja kasutamise ülevaade, metsa inventeerimise ja metsamajandustööde andmed on efektiivselt kasutatavad. Tõhustunud on keskkonnajärelevalve metsades, ebaseaduslike raiete ja muude rikkumiste arv on oluliselt vähenenud ning jääb allapoole 0,02% metsade iga-aastasest raiemahust. Paranenud on ülevaade metsade uuenemisest ja seisundist.

Metsamajandamise praktika paranemine, erametsaomanike ühistulise tegevuse arenemine ning teadlikkuse kasv võimaldavad edaspidi järk-järgult leevendada seadusega sätestatud piiranguid. Metsandusvaldkonnas tegutsevad ettevõtted ja üksikisikud peavad enda kanda võtma senisest suurema vastutuse ja esmalt tuleks koostada metsamajanduse hea tava sõnastus. Sealt saaks edasi minna.

OO: Hea tava ja isikute ning ettevõtete väljakujunenud eetiline käitumine võiksidki asendada liigset bürokraatiat ja piiramist. Seadusandjale võib tunduda, et piiramisega kindlustatakse see, et keegi ei ületa lubatud normi. Võib-olla, et ei ületagi, aga normide seadja ei oska tegelikult kõike ette näha ja teinekord võib liigne normeerimine tekitada olukorra, kus tulemus on hoopis vastupidine soovitud. Hardi Tulluse artiklis on mitmeid selliseid näiteid. Toon siinkohal näite hoopis teisest vallast. Kunagi nõukaaja lõpul seati sisse suhkru- ja viinatalongid ning veel kõiksugu teised talongid, et piirata tarbimist. Olin tollal tudeng ja elasin ühikas ning ausalt öeldes ei mäleta, et

kunagi enne oleks keegi ostnud ja ühikasse tassitud sellistes kogustes suhkrut ja viina kui seda talongiajal tehti. Liigse normeerimise tingimustes võivad mõistlikud tavad tahaplaanile jääda.

TT: Selle olukorra muutmiseks on „õigeaks töövahendiks” kõige esmalt metsamajanduse hea tava järgi tegutsemine ning seaduste samaaegne liberaliseerimine ja puhastamine „meetrite maagiast”. Leian, et meie metsaseadusandlus liigub sellel teel ja peatsed muudatused viivad seda oluliselt edasi. Väga tähtis on, et ei toimuks tagurpidi liikumine – meil võib olla üks või teine hea tava põhimõte. Üritades neid seadusesse siduda, juriidiliselt defineerida – meetreid lisada!? –, muutuksid need aga raskesti järgitavateks ja mõttetuteks piiranguteks.

LK: Hea tava väljund peaks eeskätt olema praktiline. Samas katavad selle praktilise väljundi ära mitmed täna olemasolevad sertifitseerimisskeemide standardid. Seega jääbki arusaamatuks, milline selle hea tava koht olema saab.

PROFESSOR TULLUS MÄRGIB KA, ET METSANDUSE HEA TAVA TUNNISTAMINE JA TUNNUSTAMINE PEAKS AITAMA TAGADA ÜHISKONNA MÕISTVA JA LUGUPIDAVA SUHTUMISE METSA MAJANDAMISSE, PUIDU KASUTAMISSE NING ANDMA MAA- JA METSAOMANIKULE SUUREMA KINDLUSTUNDE JA LOOMINGURÕÖMU. KUIDAS TEILE TUNDUB, KAS PRAEGU POLE SIIS AVALIKKUSE SUHTUMINE METSADE MAJANDAMISE SUHTES PIISAVALT MÕISTEV?

ML: Metsanduse suurim väljakutse on tasakaalu leidmine metsade majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonna funktsioonide

vahel, et tagada pikaajaliselt erinevate toodete ja teenuste pakkumine.

Metsandust puudutavad uuringud elanike ja valdkonnaspetsialistide seas ning metsandusega seotud teemade kajastamise analüüs meedias viitab sellele, et avalikkus ei ole metsanduse tänase olukorraga eriti kursis ja metsanduse maine avalikkuse silmis ei ole kuigi positiivne. Igasugune avalikkusele suunatud ja metsanduse kõiki eesmärke paremini mõista andev algatus on teretulnud.

TT: Eelmine riigikord hoidis inimesi metsamajandamisest eemal – olid riigi- ja kolhoosi-sovhoosimetsad. Suhe metsaga lõigati järsult läbi. Suhted maa ja põllumajandusega olid teistsugused. Paljudel inimestel on tollane isiklik põlumehe kogemus-mõistmine aiast-heinamaalt. Metsa teemasid ja pikki seoseid ei mõisteta ning need ongi keerulisemad.

Siia juurde veel ülemöödunud kümnenendi ebaseaduslike raiete laine, mis valdavalt toimuski omandi tagasi saanud omanike mahitamisel, teadmisel ja kiire maksuvaba raha teenimise eesmärgil. Lisaks sellele rullnokat „puiduäris” ja maksupettused – kõik see on taak, mille metsandussektor on paratamatult külge saanud. Tuleks mõista, et see aeg on möödunud, tänast üksikut juhtumit ei tohi laiendada üldisele. Lisaks sellele kiire linnastumine ja võõrandumine kõigest, mis maal ja metsas toimub.

OO: Nagu juba märgitud, siis inimese, kes metsade majandamisega igapäevaselt kokku ei puutu, ei suhtugi tihtipeale sellesse lugupidavalt, sest ta ei taju selle tegevuse sisu. Talle võib näiteks tunduda, et mets peaks olema kogu aeg selline nagu ta on varem olnud ning keegi ei peaks sinna majandustegevusega sekkuma. Samas meeldib talle väga astuda paljajalu pehmel ja soojal puitpõrandal ning istuda puidust toolil. Ta ei teadvusta endale tihtipeale seda, et tänane metsapõlvkond on tekkinud just tänu majandustegevusele, mis võimaldab temal samuti elada puidust majas. Ja selleks, et ka tuleviku metsapõlvkond oleks terve, on küpset metsa mõistlik täna majandada. Vahepeal on noorendiku ja noore metsa periood ning ka see on metsa eluringi loomulik osa. Seda teavet on ühiskonnal vaja. Ka seda, et hea tava on tasakaalukas tegevusvorm, mis võtab arvesse nii ühis- kui keskkonna vajadusi.

UR: Liialt palju vastandatakse metsamajandamist metsa kaitsmisele, kuigi see on tihti sama tegevus. Kui poleks majandatud, siis poleks meil ju selliseid metsi nagu praegu on.

LK: Ma arvan, et ühiskonna mõistev ja

lugupidav suhtumine sõltub sellest, kui mõistvalt ja lugupidavalt metsi majandada osatakse. Kui suudetakse kokku leppida metsanduse heas tavas, aga praktikas see ei rakenduks, siis jäävad need ilusateks sõnadeks paberil, mis ühiskonna suhtumist ei muuda. Raske on üldistada, kas metsade majandamisse suhtutakse Eestis üldiselt lugupidavalt või mitte, kuid metsandus on valdkond, millesse suhtumises valitsevad äärmused. Seda näitab ka 2012. aasta Eesti elanike keskkonnateadlikkuse uuring, kus ligi pooled vastanuist arvavad, et metsad on targalt majandatud ja hästi hoitud ning pooled arvavad risti vastupidi. Samas on täiesti vale seda suhtumist erinevaid kavalaid PR-meetodeid kasutades muuta, vaid ikkagi realselt metsi hästi majandades.

OSKATE VÄLJA TUUA MÕNED ISELOOMULIKUD NÄITED ELUST ENESEST, MIS ON METSANDUSE HEA TAVA TOIMIMISE MUSTERNÄITED?

ML: Metsade õigeaegne uuendamine või sellele kaasaitamine – ligikaudu 95% kõikidest lankidest uuendatakse tähtaegselt. Raietöid teostatakse valdavalt kuival ajal või külmunud pinnasega, et vältida ülemäärast pinnase kahjustamist. Kahjustatud pinnas korrastatakse.

TT: Näiteks kevad-suvise raietegevuse korraldamise põhimõtted, mis ilmselt vastavad metsanduse hea tava nõuetele ja on riigimetsa metsamajandamise heas tavas sõnastatud ning praktikas järgitav. See ei tähenda totaalset raiete lõpetamist 15. aprillist kuni 15. juunini, vaid raietegevuse tarka korraldamist selliselt, et lindudel-loomadel oleks rahu-lik pesitus- või poegimisperiod, õrnad metsamullad oleksid paremini kaitstud ja metsateede kasutamiskoormus nende lagunemisperiodil minimaalne. Suured metsaomanikud võiksid riigimetsa hea tavaga liituda.

MILLISED ON TEILE HUVI PAKKUVAD PÕHITEEMAD VÕI -TEESID, MILLISTE ÜLE TULEKS METSANDUSE HEA TAVA AMETLIKU FIKSEERIMISE PUHUL ARUTADA?

ML: Metsanduse hea tava peaks keskenduma majandamispraktika parandamisele ja selle selgitamisele. Olulisim on pärast raietöid alati mets uuendada, õigeaegsete hooldusraietega aidata kaasa uue väärtusliku metsapõlve tekkele ja metsakasutamise erinevate eesmärkide arvestamine.

TT: Metsanduse hea tava juures on põhiline ühiselt tunnistada – elame metsariigis, meil on rikkalikud ja kestlikud metsavarud ja me tahame-suudame neid ühiskonna hüvanguks kasutada.

Alahinnata ei saa hooldusraiete rolli uue metsapõlvkonna kujundamisel.

Ebaseaduslik raiesmik 2000. aastal Viljandimaal Paistu vallas. Tol perioodil toimus Eestis ebaseaduslikke raieid suhteliselt palju. Tuleks mõista, et praeguseks on see aeg kindlalt möödas.

Puhkepaigana on metsal täita oluline funktsioon. Kuid samas ei tohi unustada metsa teisi olulisi funktsioone. Metsanduse suurim väljakutse seisnebki tasakaalu leidmises metsade majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonna funktsioonide vahel.

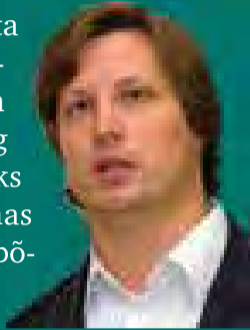
FOTO: JÜRI PERE

2 X FOTO: HENDRIK RELVE

Ott Otsmann: „Meie metsa- ja puidusektor annab tööd rohkem kui kolmekümnele tuhandele inimesele ning seda eriti maapiirkondades, kus paljude põlvkondade vältel on juba välja kujunenud head tegutsemistavad metsade majandamisel.”

Marku Lamp: „Kogu metsandusvaldkonna kohta hea tava koostamine võib osutada liiga ambitsioonikaks ning esimese hooga tuleks keskenduda ühiskonnas enam kriitikat saanud põhimõtete ülevaatamisele.”

Urmas Rahnel: „Igaüks arvab metsast midagi, kaitseb kuidagi ja muudkui muretseb, sageli ise sellest midagi teadmata. Neile ongi seda metsanduse head tava vaja.”

Liis Kuresoo: „Kui suudetakse kokku leppida metsanduse heas tavas, aga praktikas see ei rakendu, siis jäävad need ilusateks sõnadeks paberil, mis ühiskonna suhtumist ei muuda.”

Tiit Timberg: „Metsanduse hea tava peab käsitlema kogu metsateemat üldisemates kategooriates. Metsamajanduse hea tava on aga parima kogemuse kirjeldamine ja selle järgimine metsa kasvatamisel.”

OO: Oluline on tasakaalukas lähene mine metsade majandamisse kui pikaajalisse protsessi. Tasakaalukas selles mõttes, et ühiskonnal on selles protsessis oma oluline roll.

UR: Kindlasti metsa majandamine, selle loomulikkus ja lausa hädavajalikkus. Samuti ka jahindus kui metsanduse lahutamatu osa.

LK: Kuna hetkel on keeruline aru saada, mis see metsanduse hea tava endast kujutama hakkab ning mis on selle reaalne ja praktiline väljund, on keeruline pakkuda teemasid, milliseid see käsitlema peaks. ELF-i seisukohast oleks siiski kõige olulisem metsade elurikkuse temaatika – kui haruldaste liikide elupaigad ja levikukoridorid metsamaastikest kaovad, siis ei saa me rääkida jätkusuutlikust metsandusest.

KUID MIS VÕIB METSANDUSE HEA TAVA FIKSEERIMISEL KÕIGE PROBLEEMSEMAKS OSUTUDA?

ML: Majandusmetsade raietööde tegemisel kõikide huvidega arvestamine. Keeruline on majataguse metsatuka samaaegne kasutamine puidu, marjade ja seente saamiseks ning tuule, müra ja loodusväärtuste kaitseks. Samas on kõikide nende eesmärkide täitmine suuremas plaanis, kogu Eesti metsadele laiendades, vägagi hästi teostatav.

OO: Probleemsed küsimused on juba ka varasemalt teadaolevad. Inimesed mõtlevad tihti emotsionaalselt ja ei märka seoseid. See on probleem. Ühest küljest meeldib paljudele kasutada puitu kui keskkonnasõbralikku materjali, kuid teisalt ei nähta selle seost metsade majandamisega. Mõnus puitmaterjal peaks tulema justkui eikusagilt. See aga pole paraku võimalik.

TT: Raiumise teema demoniseerimine, tervikust väljatõstmine, teadmiste ja kogemuste eitamine.

UR: Probleemid rohelisematega on ette näha, aga see oleneb ka sellest, kui detailseks minnakse.

LK: Kõige problemaatilisem saab olema ilmselt konsensuse leidmine erinevate osapoolte vahel. Paraku on olnud siiani erinevates metsanduslikes protsessides metsamajandajate ning sotsiaalse te ja keskkonnaga seotud huvigruppide vahelised teravad konfliktid vältimatud.

MIS IKKAGI PEAKS HEA TAVA PUHUL SEE ÜKS JA PEAMINE MÕTE OLEMA?

OO: Metsade kestlik majandamine.

ML: Hea tava peaks lihtsalt ja selgesõnaliselt välja tooma metsamajandaja peamised kohustused ja selgitama ühiskonna jaoks metsade mitmekülgse kasutamise sisulisi valikuid.

LK: Hea tava koostamise eelduseks võiks olla osapoolte siiras koostöösoov ja tahe leida metsanduse ees seisvatele väljakutsetele lahendusi. Paraku ei ole lähiajalooost tuua häid näited, kus mõni analoogne huvigruppide mõttes esinduslik protsess oleks tööpoolest lõppenud kõiki rahuldava konsensusega.

Hea tava eesmärk peaks aga olema kõikide metsaga seotud väärtuste alal hoidmine, väiksemat sihti ei ole mõtet sellele seada.

MILLAL VÕIKS ASJADE SUJUDES EESTI METSANDUSE HEA TAVA KINNITAMISEKS KAANTE VAHELE SAADA?

ML: Kui tavade koostamisel keskendutakse suurimatele valupunktidele ja pakutakse ühiskonnale aktsepteeritavad lahendused, siis võiks protsess jaanipäevaks läbi olla.

LÕPETUSEKS

Pole kahtlust, et arutlused metsanduse hea tava üle jätkuvad. Vist on oluline eespool toodust välja tuua Tiit Timbergi ja mõne teisegi seisukoht, et edaspidi oleks oluline eristada metsanduse ja metsamajanduse head tava. Näiliselt väikene sõnaerinevus on siiski olulise tähendusega. Metsamajanduse hea tava hõlmab kitsamat ja praktilisemat osa metsandusest. Selle sõnastamine on vist ka mõnevõrra lihtsam. Metsanduse hea tava käsitleb aga metsandust laiemates kategooriates, näiteks kestlikku metsandust, metsa rolli ühiskonnale hüvede loomisel jne. Metsanduse hea tava sõnastamise aruteludesse tuleks ilmselt kaasata palju suurem osalejate ring ja lõpliku sõnastuse kooskõlastamine võtab tõenäoliselt ka rohkem aega.

Eesti metsaseltsi eestvõtmisel tegeldakse parajasti metsamajandamise hea tava sõnastamisega. See kavatakse kinnitada metsanduse visioonikonverentsil tänava aprillis. Nii metsaja puidutööstuse liidu kui erametsaliidu juhatus on tava koostamise mõtte juba heaks kiitnud ja kokku leppinud ka põhimõtetes, milliseid dokument peaks sisaldama. Sõnastus peaks olema võimalikult lihtne ja arusaadav nii metsameeste kui avalikkuse jaoks. Seal tuleks tutvustada norme, milledest valdav osa metsa majandajatest igapäevases praktikas ikka on kinni pidanud. Näiteks arvestatakse põhimõtetega, et mets on elupaigaks paljudele organismidele, et puitu varudes ei kahaneks metsa sobivus puhkemaastikuna ja et metsatööde tegemise järel poleks halvenenud metsamuldade, -teede ja matkaradade seisund. Kindlasti saab metsamajanduse heas tavas olema kirjas, et pärast uuendusraieid aidatakse kaasa uue väärtusliku metsapõlve kasvule. Kuidas hea tava formuleerimine edaspidi kulgeb ja kuhu sellega jõutakse, sellest anname lugejale kindlasti teada Eesti Metsa järgmises numbris.

Aasta looma fotovõistlus

Valeri Šišerbatõh

„SUSI JA TEMA TEGEMISED”

Ajakiri Loodusesõber ja

Looduskalender.ee kuulutavad välja fotovõistluse, kuhu on oodatud kõik hundipildid. Nii pildid, kus hunt ise peal, kui jäädvustused tema tegevusjälgedest. Eriti oodatud on just viimased.

Looduskalender.ee veebilehele üles laetud pildid saavad algusest peale olema avalikud. Ilmekamad saavad koha Looduskalendri hundiaasta uudistevoos. Pilte avaldatakse nii kaasa saadetud lühilooga, aga ka ekspertide kommentaaridega. Lisaks kasutatakse fotosid hundiaasta uudiseid illustreeriva materjalina ning avaldatakse ka ajakirjas Loodusesõber.

Võistluse pidulik lõpetamine

toimub jõulukuu alguses ja selle täpsemast toimumisajast teavitavad loodusesober.ee ja looduskalender.ee

Nõuded pildile

Pildid peavad olema tehtud Eestis. Ootame võistlusele seni avaldamata ülesvõtteid hundist ja tema jälgedest. Oluline on lisada iga pildi juurde lühike, kuni 500 tähemärki pikk lugu. Lugu võib olla kas pildi ülesvõtmise kirjeldus või siis pildile tabatud olustiku kirjeldamine.

Kategooriad

Võistlevad tänavu tehtud pildid ja üldarvestuses kõik võistlusele saadetud ülesvõtted. Eraldi võistlevad

hundiga pildid, hundi tegevusjälgedega pildid ja hundi nimega seotud temaatikaga fotod.

Auhinnad

Võitjatele on preemiaks vabalt valitud varjepäevad seiklusfirma „360 kraadi” Alutaguse fotovarjes koos Canon Overalli profitehnika kasutamisega. Valikus on Canoni valgusjõulised teleobjektiivid ja profikered. Varjesse minnakse koos loodusfotograafi või hundieksperdiga. Lisaks mitmed eriauhinnad.

Lisateave:

toimetus@loodusesober.ee
loodusesober.ee
looduskalender.ee

looduse
omnibuss
LOODUS ON KLUBI, LOODUS ON LUGU

KESKKONNAMINISTEERIUM

LOODUSKALENDER.EE

OVERALL.EE

loodusesõber

autoriõigus MTÜ Loodusajakiri

RMK jaht Suure-Jaani jahialal. Jahimeeste seltsi tegevjuht Tõnis Korts leiab, et jahindusorganisatsioonid on ajalooliselt tekkinud ja oma jahipiirkonnaga seotud ning nende piire ei tohiks „ühe pauguga” lõhkuda.

Uus jahiseadus, vanad vastasseisud

Neli aastat väldanud jahimeeste ja maaomanike läbirääkimised on viimaks päädimas uue jahiseaduse vastuvõtmisega. Kuigi jahiseaduse eelnõu pole hetkel veel riigikogu heakskiitu saanud, peaks see toimuma lähiajal. Heidame pilgu jahiseaduse oluliseimatele punktidele ning uurime, mida arvavad neist jahimehed ja maaomanikud.

Kristiina Viiron, Eesti Päevalehe toimetaja

JAHIPIIRKONNA PIIRID EI MUUTU NING JAHIPIIRKONDI KASUTAVAD KA EDASPIDI VANAD JAHINDUSORGANISATSIOONID.

Tõnis Korts (TK), jahimeeste seltsi tegevjuht: Jahindusorganisatsioonid on ajalooliselt tekkinud ja oma jahipiirkonnaga seotud ning seepärast on igati otstarbekas, et muutusi ei tehtaks „pauguga” ning et piirid säiliks ja inimesed saaks piiride muutmise asjus omavahel läbi rääkida. Jahipidamine on paljuski sotsiaalne tegevus ja vanu piire lõhkuda, lähtudes siis kas majanduslikust tulust või muust, ei ole otstarbekas.

Taavi Ehrpais (TE), erametsaliidu juhatuse esimees: Meile oleks meeldinud,

et piirkonnad moodustatakse lepingu alusel lähtuvalt maaomandi piiridest. Seadus on jahimeestekeskne ja maaomanikud loobusid osadest oma punktidest, et seadus jõuaks ükskord ometi riigikokku.

Peep Männil (PM), keskkonnateabe keskuse ulukiseiresakonna juhataja: See on mõistlik, et esialgu jäävad samad kasutajad. Tulevikus saab piire muuta ja jahindusorganisatsiooni välja vahetada. Siia maani polnud see sisuliselt võimalik.

Harri Valdmann (HV), Tartu ülikooli zooloog, Võnnu jahiseltsi liige: Pooldan, iseenesest on hea, sest inimesed on harjunud mööda seniseid piire käima.

Kinnistu piire on looduses näiteks väga halb jälgida.

Ando Eelmaa (AE), metsaomanik, jahimees: Peab ütleva, et maaomanikud ei ole algusest saadik sellega nõus olnud, kuid jahimehed esitasid läbirääkimisteks tingimuse, et peab nii jääma. Mul on vähe usku sellesse, et praegused jahipiirkonnad on head. Need ei ole seotud ulukite elupiirkonna ja nende elu-oluga. Põdra elupiirkond on näiteks suurem kui 5000 hektarit, metsseal aga vähem.

Selle seadusepunkti juures häirib see, et võib-olla kõik jahipiirkonna kasutajad ei tahagi praeguseid piirkondi sellistes piirides ja suuruses ja võib-olla ei soovi

isegi suurulukeid küttida. Need võimalused tuleks jahimeestele anda.

Mõnes jahindusorganisatsioonis on osadel inimestel näiteks nii, et pool tema enda maast on ühe jahindusseltsi kasutada, teine pool aga naaberseltsi käes. Vähemalt see võimalus võiks olla, et piirnevate maade omanikud saaksid oma maaga ühest jahipiirkonnast teise liikuda.

JAHIPIIRKONNA KASUTAJA ON KOHUSTATUD SÕLMIMA KOKKULEPPEID MAAOMANIKUGA. ÜLDJUHUL LEPITAKSE LEPINGUTES KOKKU KA JAHILOOMA TEKITATUD KAHJU HÜVITAMISE DETAILID. KUI MAAOMANIKEL JA JAHIPIIRKONNA KASUTAJAL EI ÖNNESTU SÕLMIDA KOKKULEPET ULUKSÖRALISTE TEKITATUD KAHJU HÜVITAMISEKS, NÄEB SEADUS ETTE MEHHANISMI KAHJUDE OSALISEKS HÜVITAMISEKS MAAOMANIKELE.

TK: Et jahimehed ja maaomanikud sõlmivad kokkuleppe, on normaalne, nii see peabki olema. Aga jahimehed on seisukohal, et kui maaomanik ise ei ole lepingu sõlmimisest huvitatud, siis ei pea ilmingimata lepingut sõlmima. Ning kui omanik ei ole avaldanud soovi lepingu sõlmimiseks ega ole ka keelanud oma maal jahti pidada, siis võivad jahimehed sel maa-alal jahti pidada ka ilma vastava lepinguta.

Ulüksöraliste tekitatud kahjude poole pealt vaadatakse aga liiga palju jahimeeste poole ning vastutust tuleks jagada – maaomanikud peaksid kahjude ära hoidmise nimel oma metsa ja põldu kaitsma ning vastutus peaks olema ka riigil.

Jahimehed soovinuksid luua ulukikahjude fondi reservi, sest mittetulundusühingutest jahindusorganisatsioonidel ei ole võimalik oma eelarves ette määrata, kas ja kui palju tuleb ulukikahju või mitte.

Ka on ebaõiglane, et vastutus on jahipiirkonnal, sest loomad ju liiguvad. Näiteks on piirkond, kus jahti ei peeta ning kus elavad metssead, aga siis tuleb sinna hunt ja sead liiguvad mujale, teevad seal üks-null ning selle piirkonna jahiorganisatsioon, kes on kogu aeg hoolsalt küttinud, saab 3000 eurose kahjunõude.

Ulukikahjude fondi reserv välistaks niisuguse ebaõigluse. Vastutus peab olema piiratud ja jagatud ning reservis peab osalema ka riik. Ulukid ei ole jahimeeste omad, vaid on peremehetud ehk siis meie kõigi omad. Kahju tekitavad suurulukid on toiduks Euroopa tähtsusega suurkiskjatele ja siin ei saa jälle vastutust võtta vaid jahimehed. Lisaks on suur osa Eestist kaitse all, kus jahipidamine

Maaomanikele on vastukarva see punkt, et kui jahimeestel nendega lepingut ei ole, siis võib seal ikkagi päiksetõusust päikseloojanguni jahti pidada.

on keelatud või piiratud. Ka seal elavad sõralised, kes liiguvad kaitsealadelt välja ja teevad kahju. Sellisel puhul ei peaks jahimehed olema vastutavad.

TE: Lootus on, et mõlemal poolel tekib huvi leping sõlmida. Kui vaadata jahimehe poolelt, siis on neil väike hirm, et maaomanikud panevad seljad kokku, kui nad ei ole millegagi rahul.

Kumbki pool ei ole tegelikult selle seadusepunktiga rahul – maaomanikud ei ole rahul, et neil on võimalik vaid kuni sada eurot kompensatsiooni saada, jahimehed aga tahavad fondi, et kompensatsiooniraha ei võetaks jahindusorganisatsioonilt.

Maaomanikud fondi ei taha, sest jahimeeste niigi piiratud vastutus muutuks siis veelgi piiratumaks. Mina, olles ise ka jahimees, tahan selle raha, mis mõeldud fondi maksmiseks, kulutada ulukikahjustuse ennetamiseks: teha söödapõlde ja hoida ulukid eemal.

On kaks varianti, millega ulukikahjustust ära hoida: kas viia arvukust alla või tegeleda ennetusega. See on põhjus, miks me fondi ei taha, sest siis tuleb jahimeestel veel ka lõualuude keetmisega tegeleda, et tõestada, kui palju nad on loomi lasknud. Ja lõualuuäri toimib ilmselt väga hästi...

PM: See on elementaarne ja seni oli seaduses suur puudus. Seni polnud maaomanikul, kes jahti ei pidanud ega jahimeestega läbi käinud, mingit lootust midagi saada. See oli põhiline vastuolu, miks oli tarvis seadust ringi teha.

HV: Kahju hüvitamine on mitme otsa-

Ulukikahjustusega noor mänd. Uue jahiseaduse järgi lepivad maaomanik ja jahipiirkonna kasutaja üldjuhul omavahel jahilooma tekitatud kahju hüvitamise detailides kokku.

ga asi. Esiteks, kui suurt kontrolli jahimehed ulukite üle põhimõtteliselt suudavad rakendada. Teiseks – me ju soovime, et meie metsades põdrad, kitsed, sead elaksid. Seega, mingi hulk loomi on meil ju avalikes huvides. Miks peaksid jahimehed selle kinni maksma? Samas erijuhtudel peaks maksma, näiteks kui jahiseltsi maadel elutseb tänu rikkalikule lisasööt-

Ulukiseiret tehakse mitmel viisil, muuhulgas ka talviste loomajälgede järgi. Ulukiseire kuulub jätkuvalt jahimeeste kohustuste hulka. Kuid jahimeeste meelest teeb seadusemuutus, kus maaomanikul on õigus korraldada oma maal väikeuluki-jahti, nende arvepidamise loomade loendamise ja küttimise kohta keerulisemaks.

misele metssigu tunduvalt rohkem kui keskkonna kandevõime seda võimaldaks. Või kui selts korraldab jahiturismi ja on tekkinud ulukikahjustused, siis peaksid küll jahimehed kahju hüvitama. Ka peaksid maksma juhul, kui jahimehed oma kohustusi ei täida.

AE: Leping peaks edaspidi sätestama, millised kahjud on aktsepteeritavad, kuidas neid ennetatakse ja kuidas hüvitatakse, kui kahjud siiski tekivad. Lepingu puudumisel seaduses

ette nähtud viis kahjude hüvitamiseks on ebapiisav ja ebamugav, aga see vist oligi eesmärk, et osapooli lepingu juurde viia.

MAAOMANIKUL ON ÕIGUS SEADA OMA MAAL JAHIPIDAMISEKS TINGIMUSI VÕI JAHIPIDAMINE KEELATA, SÕLMIDA KOKKULEPE MAA KASUTAMISEKS JAHINDUSLIKUL EESMÄRGIL, TEHA ETTEPANEKUID JAHIPIIRKONNA PIIRIDE MUUTMISEKS.

TK: Austus omandi vastu on tagatud põhiseadusega ning on normaalne, et

maaomanikul on õigus oma maa peal jahti keelata või esitada jahipidamiseks tingimusi. Näiteks keelata jahti teatud ajal, mil ta ise oma maal viibib või keelata jahipidamine nädalavahetustel ja muud sellist. Eks ta meie jaoks keeruline ole, aga jahimehed saavad aru, et maaomanikul on see õigus. Jahimehed lepivad sellega, et maaomanikul on õigus jahipidamiseks neile tingimusi seada või jahti keelata.

Lõppude lõpuks on suur osa jahimehi ise maaomanikud ja tunnevad seda teemat väga hästi.

TE: See on maaomaniku seiskohast positiivne. Kahtlemata peab jahipidamine olema lepinguline suhe. Seni sai maaomanik ainukese õigusena jahipidamise ära keelata, nüüd aga tekib mingi võimalus kaasa rääkida. Aga on suhteliselt kindel, et uus jahiseadus on omanikukesksest seadusest kaugel nagu kuu päiksest. Algne idee oli teine.

Maaomanikele on vastukarva see punkt, et kui jahimeestel nendega lepingut ei ole, siis võib seal ikkagi päiksetõusust päikseloojanguni jahti pidada.

Mis tekiks siis, kui nõuaksime, et jahimehed peavad lepingu sõlmima absoluutselt iga maaomanikuga? On omanikke, kes pole lepingu sõlmimisest huvitatud või keda ei saada kätte ja sel juhul rikuksid jahimehed ju jahti edasi pidades seadust. See on erametsaliidu vastutulek, sest saame aru, et totaalset lepingunõuet on raske saavutada.

Aga leping peab olema, kui maaomanik on kirjalikult avaldanud jahimeestele soovi selle sõlmimiseks.

PM: Jahipidamist keelata sai ka kehtivas seaduses, suurt muutust selles osas ei ole ja see võimalus jääb ka nüüd.

Uus seadus läheb maaomanikukeskseks ja see on hea, vana oli jahimeestekeskne. Meil olid kõik õigused, aga kohustusi polnud.

HV: Ma ei näe, et maaomanikul peaks piiride muutmiseks õigus olema. Millest lähtuvalt siis piirid kulgema hakkavad? Kui mööda kinnistu piire, mis on enamasti tähistamata, siis on jahimeestel keeruline orienteeruda. Siis peaks ju maaomanik kindlasti piirid tähistama.

Jahipidamise keelamist pooldan. Kui maaomanikul on näiteks väikesed lapsed ja ta ei soovi jahti. Enda omandit peab saama kasutada oma äranägemise järgi.

AE: On kahetsusväärne, et erand lepinguta jahipidamiseks üldse tehakse. Arvan, et kui jahimeestel maaomanikega lepingut ei ole, ei peaks seal maal üldse saama jahti pidada.

Leping peab ideaalis reguleerima jahi-

Maaomaniku õigus korraldada oma maal väikeulukijahti selleks, et ennetada nende poolt tekitatavaid kahjusid, on uude jahiseadusesse sisse viidud suurelt jaolt kobraste tegevuse piiramiseks.

mehe ja maaomaniku suhteid, et ulukikahjustused oleksid talutavad ja kui see ületatakse, siis mis sel juhul saab.

On igati mõistlik, et lepingus on kirjas, kuidas jahti peetakse. Kui inimene käib harva oma metsas, ei pruugi ta teadagi, et tema maal jahti peetakse.

Kes arvab, et lepingut teha on raske ja keeruline, siis ka suuline leping on leping ja kehtib seni, kuni mõlemad osapooled sellest kinni peavad. Kui maaomanik elab samas piirkonnas, siis tõenäoliselt ta ka lubab oma maal jahti pidada.

MAAOMANIKUL ON VÕIMALIK VAHETADA VÄLJA JAHIPIIRKONNA KASUTAJA, KUI ENAMIK MAA OMANIKEST (2/3) SEDA NÕUAB.

TK: See on seaduses punkt, mille suhtes oleme oma hirme väljendanud. Kuna nimetatud enamik on maa pindala pealt, mitte omanike arvust lähtuvalt, on suurmaaomanikel võimalik siin väikemaaomanike üle domineerida. Tekib oht, et otsuseid tehakse varandusliku seisu järgi. Samuti tekib oht, et kohalik jahiselts võib oma jahimaast ilma jääda. Täna on tihti ju maaomanikeks firmad, kes ei ole kohaliku kogukonnaga seotud. Kui nüüd nemad saavutavad mõjuvõimu, tõrjutakse kõrvale väikemaaomanikud, kes tava-

liselt on kohalikud elanikud ja harjunud ka jahil käima.

TE: Selle ümber on nii palju arutatud ning oleme jõudnud järeldusele, et see on kõige parem lahendus nii jahimeestele kui ka maaomanikele. Jahti peetakse ju pindalaliselt ja ulukid teevad kahju metsas, mitte suvila juures asuvas metsatukas. Mis põhjusel siis peaks suvila metsatuka omanik saama jahi asjus kaasa rääkida? Olulised on just ulukite elupaikade omanikud.

Erametsaliidul on 4000 liiget, enamik väikemaaomanikud ning ega meile ka meeldi, et mõned suurmaaomanikud saavad otsustusõiguse, aga teistsugust lahendust ei ole. Kes selle välja mõtleb, saab medali!

PM: Enamik väikemaaomanikest sellest seadusepunktist abi ei saa. Saavad need, kel on suuremad maad. Iseenesest peab maaomanikel olema õigus jahipiirkonna kasutaja väljavahetamisele, aga olen seda meelt, et see ei peaks olema pindalaliselt määratletud, vaid omaniku-põhiselt. See lahendus on varanduslikult ebavõrdne ning et jahindus ei muutuks kommertslikuks, võiks rakendada omanike arvule tuginevat põhimõtet.

Pindala järgi seome me ulukid maa-

omandiga, mida me ei taha ju ometi teha.

Ja kui tegu on jahipiirkonnaga, kus RMK osalus on suur, tekib ebavõrdsust veelgi rohkem. Kui on jahimaa kasutajate piirkonnas RMK, paar suurmaaomanikku ja sada väikemaaomanikku, siis hakkavad RMK ja suurmaaomanikud otsustama, kes peavad jahti saja maaomaniku maa peal.

HV: Kas korraldame demokraatiat omanike või pindala järgi? See seadusepunkt ei tundu eriti demokraatlik. Samas peetakse jahti hektarite peal...

Inimese jaoks, kellel on väike maaomand, ei muutu siinkohal midagi. Sõnaõigus jääb ikkagi suurema maaomandi valdajaile.

AE: Pean seda õiglaseks. Jahipidamine ja uluki elupaik on ju maal ja maad mõõdetakse hektarites, mitte tükkides, seetõttu loebki iga hektar. Kui keegi on kritiseerinud, et see pole võrdne kohtlemine, siis pole ju ka õiglase see, et ühel maaomanikul on kümme hektarit maad ja teisel viiskümmend. Äkki peaks kõigil olema võrdselt mitte midagi? Jahiseaduse kontekstis nad ei saagi võrdsed olla.

Aga kahe kolmandiku nõue on äärmiselt repressiivne. Meil on ju piirkondi,

Metskitsekahjustused on Eestis paiguti ületanud põdra tekitatud kahju. Küsimused metskitsede ja teiste ulukite tekitatud kahjude kompenseerimise süsteemi detailide kohta on põhjustanud tuliseid vaidlusi veel ka vahetult enne jahiseaduse lõplikku heakskiitu riigikogus.

kus rohkem kui kolmandiku osas on omanikuks riik ja kui ühel omanikul on vetoõigus, ei saagi teised oma õigust kasutada. Eks vaidlusi selles osas kindlasti veel tuleb.

VÄIKEULUKITE TEKITATAVA KAHJU ENNETAMISEKS ON MAAOMANIKUL ÕIGUS KORRALDADA OMA MAAL VÄIKEULUKIJAHTI.

TK: Meie elu teeb see seadusepunkt keeruliseks, sest jahimeestel on seirekohustus. Ja kui maaomanikul on õigus korraldada väikeulukijahti, peaks tal ka kohustus olema väikeloomade seiret teha. Kuidas uue seaduse järgi hakkab loomade loenduse ja küttimise arvepidamine käima, on keeruline öelda. Ühe jahiseltsi piirkonnas võib olla tuhat maaomanikku ning näeme siin ohtu, et kas küttimisandmed ikka tulevad täpsed.

Ja kuidas kõik see käima hakkab, kui inimene saab näiteks otsustada, et mulle rebane ei meeldi ja lasen nad oma maal kõik maha? Teine ei taha kährikut, aga rebased talle meeldivad...

Keskkonda tuleks käsitleda kui tervikut, kui süsteemi. Niisugune regulatsioon võib tekitada selle, et riik hakkab suure raha eest omanikelt andmeid tellima ja ostma. Ka selline praktika on Euroopas olemas. Jahimehed on seda teenust riigile osutanud tasuta.

TE: Ei pea seda oluliseks võiduks ega ka oluliseks punktiks. Kas maaomanik peab nüüd olema õnnelik, et saab küttida? Selle punkti mõte on, et kui näiteks kobras teeb kahju, omanik avaldab

tema küttimiseks jahimeestele survet ja kui jahimehed ei reageeri, siis annab ta teada, et korraldab oma maal ise koprajahi ja kutsub kedagi teist küttima. Jahimeestele aga ei meeldi, et võõras vend tuleb ning võtavad asja ise käsile.

Jahimehena aga pelgan, et võib tulla salaküttimist.

PM: Kui see on mõeldud väikeulukikahjustuste ennetamiseks, on see mõistlik. Eks see kopra pärast tehtud ole. Koprakahjustus on nii lokaalne ja maaomanik saab sellega ise hästi hakkama.

HV: Ma arvan, et see on hea punkt. Tuleb näiteks rebane kanu murdma, saan ta maha lasta, kui olen ise jahimees, või otsida inimese, kes seda teeb.

AE: Näen seda positiivselt. Algul polnud see sellisel kujul üldse teemaks, aga kuna jahimehed ei tahtnud peamist „probleemulukit” kobrast oma vastutusele võtta, tehti kompromiss, et maaomanik peab saama siis ise väikeulukitele jahti korraldada. Aga arvan, et aktiivne jahipiirkonna kasutaja lahendab olukorra ise ära, sest ega jahimehed taha, et nende kandis palju võõraid liigub.

ULUKSÓRALISTE KÜTTIMISPÕHIMÕTETE KOOSKÕLASTAMISEKS JA OTSUSTAMISEKS MOODUSTATAKSE JAHIPIIRKONNA KASUTAJATE JA MAAOMANIKE ESINDAJATEST REGIONAALSED JAHINDUSNÕUKOGUD.

TK: Teatud küsimused, nagu sõraliste ja suurkiskjate küttimislimiidid, on otstarbekas kohapealsel tasandil läbi arutada. Maakond on selleks paras haldusüksus

ning olemegi silmas pidanud maakondlikke jahindusnõukogusid. Oleme läbirääkimistel hea seisnud selle eest, et nõukogusse kuuluks ka riigi esindaja, sest kui jahimehed peavad maaomanikuga hakkama läbirääkimisi pidama kuskil põllunurgal, siis läheb asi Andreseks ja Pearuks.

Jahindusnõukogud on ka varasemalt olnud ja olen sinna kuulunud ning seal, kus ma olin, töötas asi väga hästi. Kõige parem lahendus sünnib kogukonnas ja pole vaja neid asju pealinnas otsustada.

TE: Sellele on meil suur lootus. Kõik saavad aru, et seadus ei anna maaomanikele midagi uut, aga vähemalt saavad nad jahimeestega ühise laua taga asju otsustada. Ehk hakkab toimima jahimeeste ja maaomanike omavaheline koostöö.

Jahindusnõukogusid on olnud ka varem, sellest ajast on näiteid, et need töötasid hästi, aga on ka vastupidiseid näiteid. Tõenäoliselt läheb nüüd samamoodi.

PM: Tõenäoliselt tulevad need nõukogud maakondlikud, aga see ei peaks nii olema. Kui vaatame kaugemasse tulevikku, siis on räägitud, et jahinduse korraldamine peaks muutuma ohjamisalade põhiseks, mis ei järgi administratiivseid piire, vaid ulukite elupaiku. Maakondade piirialadel on metsasust kõige rohkem, inimasustus aga koondub maakonna keskossa. Loomad liiguvad piirialadel ja maakondlikult on neid keeruline ohjata. Eelkõige puudutab see põtru ja suurkiskjaid. Mets on üks massiiv ja kui tahame

Kütid sügisesel põdrajahil. Uue jahiseaduse järgi on kavas luua jahindusnõukogud, kus saab põdra küttemislimiidid enne hooaja algust kohalikul tasandil läbi arutada.

näiteks ühte hundikarja ohjata, peame seda tegema kahe-kolme maakonna piires. Küttemislimiite on maakondlikult raske sätestada või üldse ohjamine korraldada.

HV: Arvasin, et regioon on maakond, aga tundub, et peetakse silmas jahiseltsi. Arvan, et jahiseltsi tasemel jahindusnõukogu vaja ei ole, ulukite ohjamine peab ikkagi korraldama suuremate pindalaüksuste lõikes.

Üldse arvan, et seadus on veel toores, eriti, mis puudutab kahjude hüvitamist.

AE: Jahindusnõukogul võiks funktsioone veelgi olla. On hea, et need tulevad, nii saab kohalikul tasandil silmast silma rääkida, üksteise probleeme kuulda ja lahendusi otsida.

Aga seda ei ole, et kui jahindusnõukogu on põdra küttemislimiidi paika pannud, siis seltsidele vastutust üldse ei jää. Indulgentse nõukogu ei jaga.

KOKKUVÖTTE ASEMEL

Uus jahiseaduse eelnõu läbis jaanuari lõpus riigikogus esimese lugemise. Veebruaris aga lahvasid emotsionaalsed debad taas ja ajakirja trükkimise ajaks eelnõu esimesest lugemisest kaugemale ei jõutud. Riigikogu keskkonnakomisjonis jahiseaduse eelnõu menetlemise vastutavaks riigikogulaseks nimetatud Kalle Palling ütles märtsi algul, et keskkonnakomisjon on nüüdseks arutanud seadust seitsmel korral ja arutelud jätkuvad. Tema sõnul saab eelnõu seaduseks suure tõenäosusega

märtsi lõpul.

Riigikogu menetluse ajal on seaduseelnõule tehtud kolm põhimõtetlist muudatusettepanekut. Esiteks ei ole keskkonnakomisjon nõus toetama seda, et jahipiirkondade kasutuslepingud oleks tähtajatud. „Kõikidel praegustel jahipiirkondadel hakkab seaduse jõustumisel jooksma uus kümneaastane kasutusõigus,” märkis Palling. „Samuti kirjutati seadusetekstis selgemalt lahti kasutuslepingu pikendamise vajalikud toimingud.”

Teine muudatus puudutab maaomanike võimalust jahipiirkonna kasutaja välja vahetada. Eelnõu algversioonis oli võimalus kasutaja välja vahetada, kui piirkonna 2/3 maa omanikud seda soovivad. Nüüd on päevakorral variant, et see õigus tekib, kui seda soovivad 51% jahipiirkonna pindala ja 51% kinnisajade omanikest.

Kolmandaks soovitakse Pallingu sõnul eelnõuteksti viia muudatus, mis võimaldaks senise regionaalse jaotuse asemel vajadusel moodustada mitu jahindusnõukogu. Jahipidamisviiside loetellu on eelnõus lisatud vibujaht väikeulukitele. Endiselt on lahtine ulukikahjude kompenseerimise küsimus. Eelnõu algtekstis olevaga ei ole rahul jahimehed ega maaomanikud. Niisiis on visa vastasseis väldanud viimase hetkeni. Siiski on tõenäoline, et uus jahiseadus, mille töttõeldada võinuks vastu võtta juba aastaid tagasi, seekord enam vastu võtmata ei jää. ☹

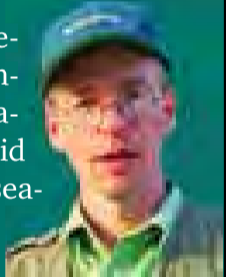
Tõnis Korts: „Seadusepunkti kohta, kus maaomanikul on võimalik vahetada välja jahipiirkonna kasutaja, kui enamik maaomanikest seda nõuab, oleme väljendanud oma hirme. Kuna nimetatud enamik arvestatakse maa pindala pealt, mitte omanike arvust lähtuvalt, on suurmaaomanikel võimalik siin väikemaomanike üle domineerida. Tekib ka oht, et kohalik jahiselts võib oma jahimaast ilma jääda.”

Taavi Ehrpais: „Sellele, et küttemis-põhimõtete kooskõlastamiseks moodustatakse jahipiirkonna kasutajate ja maaomanike esindajatest regionaalsed jahindusnõukogud, paneme suuri lootusi. Jahiseadus ei anna maaomanikele ju midagi uut, aga vähemalt saavad nad jahimeestega ühise laua taga asju otsustada.”

Peep Männil: „On elementaarne, et jahipiirkonna kasutaja on kohustatud sõlmima kokkuleppeid maaomanikuga. Seni oli seadustes selles osas suur lünk.”

Harri Valdmann: „Seadusepunkt, et väikeulukite tekitatava kahju ennetamiseks on maaomanikul õigus korraldada oma maal väikeulukijahti, on minu meelest hea. Tuleb näiteks rebane kanu murdma, saan ta maha lasta.”

Ando Eelmaa: „Seadusepunkti, mis ütleb, et maaomanikul on õigus seada oma maal jahipidamiseks tingimusi või jahipidamine keelata, sõlmida kokkulepe maa kasutamiseks jahinduslikul eesmärgil ja nii edasi, pean endastmõistetavaks. On kahetsusväärne, et uues jahiseaduses üldse tehakse erandit ka lepinguta jahipidamiseks. Arvan, et kui jahimeestel maaomanikega lepingut ei ole, ei peaks seal maal üldse saama jahti pidada.”

Lõbusaid puuesemeid 2011. aasta maamessil. Tartu maamess on juba pikka aega kuulunud metsanädalate kavasse. Seal on korraldatud mitmekesiseid metsanduslikke väljapanekuid ja üritusi.

Tagasivaade kahekümnele metsanädalale

Nüüdseks on taasiseseisvunud Eestis toimunud kakskümmend metsanädalat ja tulemas on kahekümne esimene. Heidame pilgu nende arengule ja sisule.

Heiki Hepner, metsaseltsi president aastatel 2008–2012

ESIMESED KOLM METSANÄDALAT PEETI JUBA ENNE SÕDA

Metsanädalate ajalugu ulatub sõjaeel- sisse aega. Esimene toimus 1930. aastal, millele eelnesid kahel aastal metsapäevad. Alates 1933. aastast pöörduti aga tagasi metsapäevade korraldamise juurde.

Osalejate hulk ja istutuspäevade arv oli muljetavaldav. Lisaks metsataimedele istutati suurel hulgal hekke ehk elustarasid, nagu neid toona nimetati, ning väga palju ilu- ja viljapuid. Kas just metsapäevad võisid olla algatuseks meie kodukaunistamise liikumisele, pole tõestatav, kuid vaieldamatult oli metsamees-

te ettevõtmine siin suureks eeskujuks.

Aastatel 1930–1939 korraldati ligi kaks ja pool tuhat metsapäeva, osalejaid enam kui kolmsada tuhat. Istutati 1065 ha metsa, 182 km hekke ning 190 514 ilu- ja viljapuid. 1938. aasta ajakirjas Eesti Mets nr. 12 kirjutatakse, et istutamisele lisaks peeti veel loenguid ja kõnesid koolides ja sõjaväes, oli kuus raadioesinemist ning avaldati enam kui viiskümmend teemakohast artiklit ajalehtedes ja ajakirjades. Leiti, et metsapäevad on üheks asendamatuks propagandavahendiks metsahuvi edendamiseks. Samas polemiseeriti aja üle. Mõisteti, et istutustöödega hõiva-

tud metsameestel pole piisavalt aega kõnesid pidada ja et vanemate klasside õpilased on liialt hõivatud eksamite tegemisega. Tuleb tunnistada, et sarnased arutelud on olnud olulised ka taasiseseisvunud Eestis.

TAASISEISVUNUD EESTIS TOIMUS ESIMENE METSANÄDAL 1993. AASTAL

Esimene taasiseseisvuse järgne metsanädal toimus 10.–14. maini 1993. aastal, mille raskuskeskmeks kujunesid kolm konverentsi ja seminari. Kõige pidulikum neist oli 12. mail Tartu ülikooli aulas toimunud konverents „Mets ja inimene”. Esinejate ring oli esinduslik

ja lai, alates keskkonnaministrist Andres Tarandist ja lõpetades väliseesti metsateadlastega. Seminare peeti veel teaduskonna ringauditooriumis ja Järveljal. Sihtgrupiks võisidki olla meie väliseesti metsamehed, kuigi kahjuks kõik kohale tulla ei saanud. Nimetame siinkohal tuntumad osalejad: Aino Mathiesen-Käärrik, Elmar Kohh ja Endel Saarman.

Järgmine metsanädal toimus aasta hiljem peaaegu samadel kuupäevadel, 9.–13. maini. See oli esimene metsanädal, millel oli oma logo – hoogsate pintsliõmmetega maalitud kuuseke. Nädal avati 9. mail Paide kultuurikeskuses, kus tervitussõnu ütlesid kaks metsaga kõige lähemalt seotud ministrit: keskkonnaminister Andres Tarand ja põllumajandusminister Jaan Leetsaar. Viimane puudutas oma kõnes riigi- ja tärkava erametsanduse suhteid, nõudes toetust riigimetsa arvelt talupidajatele, mis tekitab paljude riigiametnike seas hämmeldust. Vaidlusi erametsa teemadel jätkus terveks nädalaks ja kohati olid seisukohad lausa vastakad.

Kolmas metsanädal 1995. aastal oli kahe eelmisega võrreldes mitmeski mõttes erinev. Kõigepealt toodi algusaeg varasemaks, aprillikuisse, et istutustööd ei segaks metsarahval nädala üritustest osavõtmist. Sealpeale jäi aprillikuu metsanädala pidamise kuuks tervelt üheteistkümneks aastaks. Teine eripära seisnes selles, et ei varem ega hiljem ole avaüritus toimunud kirikus. 17. aprillil ülestõusmise teise püha jumalateenistuse raames õnnistati Põltsamaa kirikus metsanädalat koos meeskoori Forestalia kaasateenimisega. Ilmalik avamine toimus hiljem Põltsamaa kultuurimajas. Seminare ja kõnekoosolekuid jagus kõigile nädalapäevadel. Esimest korda viidi metsanädal kokku ka Tartus toimuva messiga, mis tollal keskendus ainult metsandusele.

ALATES 1996. AASTAST ON IGAL METSANÄDALAL OLNUD OMA TUNNUSLAUSE

Keskkonnaminister Villu Reiljan avas neljanda metsanädala 22. aprillil 1996. aastal Tapa linna kultuurikeskuses. Esimest korda valiti sel aastal tunnuslause. Kuna jätkuvalt oli kuum teema erametsandus, aga samuti õigusnormide järgimine metsas, sai selleks „Metsale peremees, peremehele mets”. Lisaks rõhutati riigimetsasüsteemi moderniseerimise vajadust. Nädal lõppes Tallinnas rahvusvahelise metsandusmessiga.

1997. aastal võidi juba tähistada esimest suuremat sünnipäeva. Viienda metsanädala avaüritus toimus 21. ap-

Kaupo Ilmet 1995. aasta metsanädalal lastega puud istutamas. Kaupo Ilmet oli metsaseltsi president aastatel 1997–2008. Neil aastatel, aga juba ka varem, oli ta metsanädalate üks peamisi eestvedajaid.

1997. aasta metsanädala põhisündmused toimusid Põlvamaal. Fotol Ain Erik tutvustamas Kiidjärve metsi.

rillil Põlva kultuurikeskuses, kus ava-sõnu ütles riigikogu esimees Toomas Savi. Tunnuslauseks oli „Metsal on mitu nägu”. Selleks ajaks oli välja töötatud ka uus metsapoliitika, mis ootas riigikogu poolt heaks kiitmist. Loomulikult oli see tol ajal peamiseks arutlusteemaks. Aga nagu metsanädalatel ikka, istutati ka siis puud metsa ja parkidesse. Põlva linnapark sai juurde hulga tammesid. Metsanädal kestis esimest korda täisnädala ehk seitse päeva.

1998. aastal peetud kuuenda met-

sanädala tunnuslauseks sai „Metsas targu talita”. Sellega taheti rõhutada metsahariduse ja -teaduse tähtsust. Keskkonnaminister Villu Reiljan, kes tuli 13. aprillil Viljandisse metsanädalat avama, rõhutas avakõnes vajadust suurendada investeeringuid haridusse. „Väga raske on koolitada metsamasi-najuhti, kui põllumajandusülikoolis ja Luua kõrgemas metsakoolis pole ühtegi raiemasinat,” ilmestas minister oma teemapüstitust. Siitpeale sai metsanädal endale juurde ühe uue tava, mis tänase-

2004. aastal peeti teist aastat järjest metsanädalat Tallinnas. Sellel aastal oli põhjust tähistada ka juba esimest ümmargust sünnipäeva, tegemist oli järjekorras kümnen- da metsanädalaga.

Metsapealinnade väljakuulutamise traditsiooni alustati 2004. aastal. Esimeseks sai Räpina. Fotol tolaeagne Eesti president Arnold Rüütel (vasakul) koos keskkonnami- nister Villu Reiljaniga (paremal) metsapealinnale puud istutamas.

ni vastu pidanud – kevadise messi teisel päeval peeti raievõistlusi. Tallinnasse, Kaarli puiesteele, viidi 186 tihumeetrit kolme meetri pikkust paberipuitu. Just nii palju arvati toona olevat iga Eesti elaniku kohta puitu metsades. Täna- sed teadmised lubavad pakkuda aga palju suuremat kogust. Toonanegi puiduhulk, mis kõigi linlaste silme ette vaatamiseks seati, tekitas inimestes tõsist hämmastust ja huvi.

Seitsmes metsanädal avati 19. ap- rillil 1999. aastal Valgas. Deviisiks oli „Samm-sammult metsa poole”. Sellega viidati kasvavale metsamaa pindalale ja vajadusele sööti jäänud põllumajandus- maa metsa alla viia. Traditsiooniliselt avas nädala keskkonnaminister, kel- leks oli värskelt saanud Heiki Kranich. Aga rohkem kui avapäeva kõned, tõm- bas avalikkuse tähelepanu Tallinnasse Tammsaare parki püstitatud puuparla-

ment, kus iga valituks osutunud riigi- kogu liige sai oma häältearvule vastava pikkusega palgi.

Kaheksas metsanädal toimus 10.–15. aprillil 2000. aastal. Nii varajasel aasta- ajal pole ükski metsanädal enne ega pä- rast seda olnud. Avaüritusega Vanemuise kontserdimajas tähistati ühtlasi kahek- sakümne aasta möödumist emakeelse akadeemilise metsandushariduse and- mise algusest Tartus. Kohaletulnute arv oli rekordiline, ligi tuhat metsameest üle Eesti. Tunnuslause „Enne mõte, siis tegu” valiti viitega meie metsaharidu- se sünnipäevale. Kuigi üritusi toimus mitmes Eesti paigas, jääb 20. sajandi viimast metsanädalat meenutama ikkagi eelkõige meie metsahariduse sünnipäe- vaga seotu.

UUEL AASTATUHANDEL PEETI KOLMEL ESIMESEL AASTAL METSANÄDALAID PEALINNAS

Millennium tõi uued tuuled. „Miks me üldse metsanädalaid korraldame ja kellele neid tarvis on,” küsiti peaaegu igal varasemal aastal. 2001. aastaks oli jõutud selgusele, et metsanädala mõte seisab selles, et tuleb minna rahva sekka. „Kõige rohkem elab meil ini- mesi Tallinnas, järelikult tuleb metsa- nädal korraldada pealinnas,” otsustati toona. 16.–21. aprillil toimunud met- sanädala avas Tallinnas Raekoja plat- sil keskkonnaminister Heiki Kranich. Kohaletulnutele jagati männiseemikuid ja „Ränduri aabitsaid” ning tasuta kont- serdi andis ansambel Dago. Deviisiks oli „Mets – eestlase taastuv rikkus”. Sellega prooviti linnarahvale anda kindlust, et kasvanud raiemahud ei kujuta meie metsadele ohtu. Raekojas oli pressi- konverents teemal „Kas Eesti mets on hävimas?”. Järgnevatel päevadel peeti seminare, korraldati võistlusi ja istutati puid. Eraldi esile tõstmist väärib mees- koori Forestalia istutuspäev president Lennart Meri kodu juures.

Esimene tõsisem tähtpäev saabus 2002. aastal, kui 14.–21. aprillini toi- mus Tallinnas kümnes metsanädal. Tunnuslausega „Mets muutub koos meiega” sooviti viidata muutustele, milliseid toob kaasa uus metsanduse arengukava. Arengukava koostamisest võtsid osa kõik metsanduse huvigrupid. Seekord oli metsanädal venitatud ko- guni kaheksale päevale ja algus toodud pühapäevale, et kaasata rohkem tavako- danikke, kes argipäeviti tööga hõivatud. Rahvusraamatukogus oli erametsapäev ja Raekoja platsil metsanädala pidulik avamine. Kohal oli meie metsandusjuhti- de koorekiht eesotsas keskkonnaminister

2005. aastal sai metsapealinna tiitli Kilingi-Nõmme. Seekord istutas pealinnale puu legendaarne nõukogudeaegne looduskaitse- ja metsamajanduse minister Heino Teder.

Heiki Kranichiga. Oli kaalukaid esinejaid ja põnevaid ettekandeid. Varakevadisel kõleda ilma tõttu olid aga pealtvaatajate read võrdlemisi hõredad. Metsanädala üritusi jagus üle Eestimaa. Erilised olid RMK metskondade lahtiste uste päevad, kus käis kokku 4000 last 96-st koolist. Need ei olnud lihtsalt istutuspäevad, vaid sõna otseses mõttes metsapäevad väga erinevate kultuuriprogrammidega.

2003. aasta metsanädal toimus 21.–27. aprillini ja juba kolmandat aastat järjest Tallinnas. Arvestades kevadisi heitlikke ilmasid, valiti avamiskohaks rahvusraamatukogu. Traditsiooniliselt lausus avasõnad keskkonnaminister, kelleks oli taas saanud Villu Reiljan. Motoga „Mets ühendab põlvkondi” sooviti öelda, et meie raiume vanaisade metsa ja lapselapsed meie istutatud metsa. Minister viitas oma kõnes ka sellele, et kui me jätkame samas tempos kuusikute ja männikute raiumist, siis pole järgnevatel põlvkondadele enam suurt midagi pärandada. Avaüritus, mis sisaldas

teravat paneeldiskussiooni ja mõnusat meelelahutust, oli suunatud eelkõige metsandusega tihedamalt seotud inimestele. Seevastu nädalalõpp jäeti laia avalikkuse päralt. Korraldati metsaistutuse talgud ja metsaretki. Eraldi väärib meenutamist 16. mai Loobu metskonna istutuspäev, millega tähistati 75 aastat tagasi alguse saanud metsapäevade tava. Eks seegi oli märk sellest, et mets tõesti ühendab põlvkondi.

2004. AASTAL ALUSTATI METSAPEALINNA VÄLJAKUULUTAMISE TRADITSIOONI

2004. aasta oli eriline seepärast, et astusime Euroopa Liidu liikmeks. See oli ka tantsu- ja laulupeoaasta. Juba kaks aastat varem oli tantsupeo pealavastajal Kalev Järvelal tärnanud idee valida tantsupeo kandvaks teemaks mets. Nii pöörduski ta metsaseltsi poole mõttega: „Nõnda kui metsaistutaja töö kannab kõigile nähtavat vilja aastate pärast, nii on ka kultuuriga. Tantsuelamus, mis lapsele antud, võib lapse kasva-

des muutuda tõsiseks huviks.” Kuna tantsupeo tunnuslauseks sai „Las jääda ükski mets”, jäi see ka metsanädala omaks. Teiseks uueks asjaks oli metsapealinna valimine. Kolm järjestikust aastat Tallinnas tekitas arusaama, et raskuskeskme võiks viia pealinnast kaugemale. Üks põhjus oli ka see, et suures linnas nõuab metsale tähelepanu tõmbamine oluliselt suuremaid ressursse, kui seda metsaseltsil kasutada oli. Lisaks on väiksematel kohtadel enestel huvi panustada midagi ka omalt poolt. Esimesena jäi sõelale Räpina, üks metsandusliku hariduse kantse Eestis. 12. aprillil kogunes Räpinasse rahvast oluliselt rohkem kui aasta varem Tallinnas. Esimest korda tuli metsarahvast tervitama Eesti Vabariigi president. Arnold Rüütel istutas ka metsapealinna puu. Avapäeva teisil konverentsil said sõna kõikide huvigruppide esindajad. Kõige enam põhjustas diskussiooni uus mõiste meie metsanduses – „Natura alad”. Palju arutati ka raiemahtude üle, mis arvati

2006. aasta metsanädala raames avati Sagadi uus metsamuuseum.

2011. aastal toimus suur hulk metsanädala sündmusi Läänemaal, sest metsapealinaks oli Haapsalu. Fotol president Toomas Hendrik Ilves, kes on presidendina osa võtnud metsanädalate üritustest alates 2007. aastast, istutamas puid metsaraiesmikule Kullamaal.

olevat liiga suured. Terve nädal oli üritustega kaetud. Võimsa järelüritusena toimusid suured istutustalgud – miljoni puu istutamine. Metsariigile kohaselt tähistati 1. mail 2004. aastal Euroopa Liitu astumist üleriigilise metsaistutuspäevaga. Kahe nädala jooksul istutasid mitukümmend tuhat laulu- ja tantsupeolist ning vabatahtlikku üle Eesti 593 hektarile vähemalt miljon noort puud. See võimas tähis rahva ja metsa ühtsusest jääb saatma meid kogu 21. sajandi jooksul.

13. metsanädala avamine 18. aprillil

2005. aastal tõi metsarahva Pärnumaale, põlisesse metsanduse kantsi Kilingi-Nõmmele. Metsapealinnas jätkus kuulmist, vaatamist ja järeleproovimist igapäevaseks jaoks. Nädalat avama tulnud president Arnold Rüütel istutas linna Keskparki männi. Motoks oli „Ühisel jõul – *viribus unitis*”. Sellega soovis metsaselts anda signaali erinevatele huvigruppidele – kui tirime oma metsahuvi igapäevaseks ise suunas, siis asjad ei parane, vaid me killustume. Ürituste seast tasub eraldi esile tõsta esimest korda toimunud koolinoorte metsalaulu konkurssi.

2006. AASTAST ALATES HAKATI VÄLJA ANDMA METSANDUSE ELUTÖÖ PREEMIAID

2006. aasta metsanädala tunnuslauseks oli „Mets muutub ja muudab”. Sellega taheti rõhutada, et inimene ja mets mõjutavad teineteist ja kõik on dünaamilises muutuses. Jürikuu sobib metsarahvale siseruumides kokku saamiseks, aga tavakodanikele suunatud tegevuseks mitte nii hästi. Heitliku ilmaga aprill näitas metsanädalate aegu nii mõnigi kord oma karmi palet ja puistas lundki. Pärast tuliseid arvamustevahetusi jõuti otsusele, et metsanädal tuleb siiski korraldada maikuus. Juba varemgi kogeti, et kõik üritused nädala raames ei mahu ja tuleb teha järelüritusi, näiteks istutustalgud. Sel aastal otsustati, et lisaks järelüritustele tuleks hakata korraldama ka eelüritusi. Maamess, mis tavaliselt oli metsanädala teises pooles, toimus nüüd kaks nädalat varem. Vahetult enne ametlikku avamist avati ka Sagadi metsamuuseumi uus hoone ja ekspositsioon. Metsanädal ise sai 8. mail alguse Kundas. Metsapealinna valikul mängis olulist rolli suurinvesteering haavapuitmassi tehasesse, mis alustas tööd napilt enne metsanädalat. Avamisele tuli taas president Arnold Rüütel, kes koos linna ja metsarahvaga istutas linna keskele nulu, millest edaspidi loodetakse saada iga-aastane jõulupuud. Pärast avatsereemoniat siirduti konverentsi pidama, kus osalisi oli nii ohtralt, et kuulajatel kipus ruumi väheks jääma. Esimest korda andis metsaselts välja ka metsanduse elutööpreemia. Laureaadiks sai kauaaegne metsamajanduse ja looduskaitse minister Heino Teder. Metsanädala lõpetas visioonikonverents, mis sellise nime all hakkas toimuma ka järgmistel aastatel.

15. metsanädal oli 7.–13. maini 2007. aastal. Motoga „Mets läheb peale” taheti tabada kahte eesmärki. Esiteks anda teada, et metsa on palju ja metsamaa pindala kasvab pidevalt. Oli ju 21. sajandiks enam kui pool Eestimaast metsaga kaetud. Metsa alla olid juba läinud või minemas suur hulk üheksakümnendatel sööti jäetud põllumaad. Teiseks sooviti rõhutada, et metsas käimine on rahva hulgas populaarne. Enne metsanädala avamist korraldati 20. aprillil Tartus visioonikonverents ja osaleti maamessil. Nädal avati Võrus. Neljandat metsapealinna väisas uus Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves, kes tutvus Võrumaa metsandusega ja istutas linnaparki kuuse. Märgiliseks ürituseks kujunes metsaistutuskampania *Greenwave* ehk roheline laine, mis oli pühendatud Euroopa Liidu viiekümnendale juubelile.

2008. aasta metsanädal oli Pärnus. Avamisel viibis riigikogu esimees Ene Ergma, kes istutas metsapealinna ka kauni kirjulehise hariliku vahtera. Peamised üritused toimusid 5.–11. maini ja tunnuslauseks oli „Kasvab mets, kasvab Eesti”.

MÖÖDUNUD AASTAKS JÕUTI KAHEKÜMNENDA METSANÄDALANI JA LAOTI MAAILMA PIKIM PUURIIT

17. metsanädal 2009. aastal oli 4.–10. maini ja metsapealinnaks valiti Viljandi. Taas rõõmustas sündmust oma külastusega president Toomas Hendrik Ilves, kes istutas lossimägedesse vanas allees tühjaks jäänud kohale hariliku pärna. Lisaks avas president esimese üle-eestilise koolinoorte metsandusvõistluse, mis on tänaseni ajaproovile vastu pidanud ja on muutunud igakevadiseks kohustuslikuks ürituseks. Viljandi rõõmustas oma mitmekesise nädalaga nii kohalikku kui metsarahvast. Sel aastal võeti kasutusele ka metsanädala uus logo, mis kujutab stiliseeritud puudega kaetud Eesti kaart. Tunnuslauseks valiti „Mets katab ja toidab”. See on vahest kõige tabavam ja täpsem tunnuslause läbi aegade. Mets katab ju tõesti enam kui poolt Eestimaad ning annab kas otseselt või kaudselt tööd ja leiba kümnetele tuhandetele inimestele.

Ka järgmine metsanädal 2010. aastal viidi läbi sarnase egiidi all. Ainult sõnad „toidab” ja „katab” vahetasid tunnuslause järjekorda. Selleks aastaks oli Eesti mäletatavasti sügavas majanduskriisis ja küllap oligi toit sel ajal sümbolises mõttes inimeste jaoks esikohal. Metsapealinnaks sai meie metsanduse *alma mater* Tartu ja seda põhjusel, et täitus 90 aastat akadeemilist metsandusharidust Eestis. Metsanädala toimumise aeg toodi tagasi aprilli (23.–30.), et ühitada see maamessi ja visioonikonverentsiga. Emajõgi oli sel aastal pärast erakordselt lumerohket talve sulavetest triiki täis ja ähvardas Tartut uputada. Esialgu oli kavandatud, et president Ilves saabub linnarahvaga kohtuma ja metsapealinna puud istutama lodjaga, millel päras mootor. Suurvee tõttu oli aga jõel mootori kasutamine keelatud. Seega pidi president hoopis viikingilaevaga „Turm” kohale aerutama. Metsanädalat ja metsapealinna jäi tartlastele meenutama presidendi istutatud punaselehine vahter, mis pani alguse uuele alleele Emajõe kaldal. Raekoja platsile aga oli püstitatud puuvolikogu, kus nagu üksteist aastat tagasi puuparlamendi aegadel Tallinnas, sõltus volikogu liikme noti pikkus vali-

2008. aasta metsanädalal Pärnus anti elutöö preemia emeritprofessor Artur Nilsonile. Preemiate traditsiooni alustati 2006. aastal, esimesena sai selle Heino Teder.

mistel saadud häälte arvust.

19. metsanädal 2011. aastal toimus 2.–8. maini metsapealinnas Haapsalus. Tegemist oli rahvusvahelise metsa-aastaga ning seetõttu võeti käibele rahvusvaheline deviis „Kohtume metsas”. Kuna president Toomas Hendrik Ilves oli Eestis rahvusvahelise metsa-aasta patroon, siis oli täiesti loomulik, et ta istutas Läänemaal metsa ja metsapealinna tamme. Läbi nädala oli palju erinevaid kohtumisi nii metsas kui mujal. Lõpetuseks saadi osa meeleolukast kontserdist, mis oli üks osa RMK korralda-

tud pikemast kontsertsarjast „Kohtume metsas”.

20. metsanädal kestis 23.–29. aprillini 2012. aastal. Raskuskeskmeks oli üheksas metsapealinn Rakvere, kus president Toomas Hendrik Ilves ladus koos rahvaga maailma pikimat puuriita. Tunnuslause „Metsaväge täis” võtab kenasti kokku kakskümmend aastat, mil taasiseseisvunud Eestis metsanädalaid on peetud. On need ju selgesti tõestanud, et meie mets on nii võimsat väge täis, et seda on jätkunud küllaga jagamiseks kogu Eesti rahvale. 🌱

Elvale metsapealinna üleandmise tseremoonia toimus Tartu suusamaratoni finišijoonel. Mõned minutid enne suusatajate juhtgrupi saabumist ilmusid rajale neli saemehe kostüümides suusatavat noormeest, kes kandsid enda vahel lahtilaotatud metsapealinna lippu.

Tänavuse metsapealinna tiitli sai Elva

Elva on kümnes Eesti linn, mis saanud metsapealinna tiitli. Tiitli üleandmise tseremoonia toimus 17. veebruaril. Millised sündmused on metsanädalal ees ootamas?

Hendrik Relve

METSAPALINNA TIITLI ÜLEANDMISE TSEREMOONIA PEETI TARTU MARATONI FINIŠIPAIGAS

Miks valis Eesti metsaselts tänavuseks metsapealinnaks Elva? Metsaseltsi president, maaülikooli professor Hardi Tullus põhjendas seda nii: „Elva linn on metsarikas ja metsasõbralik omavalitsus. Elva ja selle ümbrus ühendab metsanduse erinevaid tahke – tervislik elukeskkond, sportimise võimalused värskes õhus, metsamajandus ja metsatööstus ning lugematud elupaigad loomadelelindudele.” Tiitli üleandmine otsustati siduda 42. Tartu maratoniga. „Maratoni finiš on niisuguseks üleandmiskohaks esmakordne ning täiesti ainulaadne võimalus. Samas on see väga sobiv, sest finišipaik asub Elvas ning mets, tervis

ja sport on linnaga olnud alati väga tihedalt seotud,” ütles otsuse põhjenduseks metsaseltsi projektijuht Mart Kelk.

Seega ületas tänavuse Tartu maratoni finišijooone esimesena mitte võitja, vaid metsapealinna lipu tseremooniat läbi viinud metsameeste rühm. Mõned minutid enne suusatajate juhtgrupi saabumist ilmusid rajale neli saemehe kostüümides suusatavat noormeest, kes kandsid enda vahel lahtilaotatud lippu. Finišijooonele oli selleks ajaks pukkidele paigutatud pikk ja jäme palk. Jõudnud palgini, saagisid noorukid palgi mootorsaagidega läbi ja toimetasid palgijupid rajalt kõrvale. Hoolikalt korjati lumelt üles ka saepuru, et see peagi saabuvald suusatajaid ei segaks. Metsapealinna lipp anti kõigepealt

Rakvere linnapea Toomas Vareki kätte. Põhjuseks tõsiasi, et möödunud aastal hoidis metsapealinna tiitlit Rakvere. Juba enne seda oli linnapea jaganud pealtvaatajatele rinnasilte, mille küljes männikäbi ja sildil kirjas 2012. aasta tunnuslause „Metsaväge täis”. Sümbolseid meeneid jagades andis härra Varek mõista, et linn oli aasta jooksul deviisi au sees hoidnud ja tõesti metsalt ka väge saanud. Toomas Varek ulatas pärast lühikest kõnet metsapealinna tiitli üle Elva abilinnapea Heiki Hansenile. „Nüüd on siis meie kord heisata metsapealinna lipp ja lasta sel väarikalt lehvida läbi aasta,” arvas oma vastukõnes Heiki Hansen. Sõna võttis ka Elva linnavolikogu esimees Leelo Suidt. „Metsapealinnaks olemise ajal tahab Elva

Metsapealinna lipp on jõudnud Elva abilinnapea Heiki Hanseni kätte. Fotol (vasakult paremale) Elva linnavolikogu esimees Leelo Suidt, Heiki Hansen, Rakvere linnaapea Toomas Varek ja metsaseltsi president Hardi Tullus.

linn pöörata metsale rohkem tähelepanu kui muidu. Kuna Elva on metsarikas linn, tegeleme ka otseselt metsa hooldamise ja hoidmisega,” kõneles ta. Miks Elva linnaapea tseremoonial ei viibinud? Selleks oli tal arvestatav põhjus – Toomas Järveoja oli samal ajal suusarajal. Oma panuse üritusse andis ta sellega, et kandis suusatades spetsiaalset metsapealinna märgistusega numbrit. „Väga hea tunne oli, kui maratonirajal suusatajad mind kui metsapealinna esindajat tervitasid,” lausus ta hiljem muljeid jagades.

Metsapealinna tiitli üleandmise tseremoonia

Tartlane Kalle Taever sai puuskulptuuri „Suusatav hunt” omanikuks, sest juhtus olema maratoni 5890. lõpetaja. Skulptuur anti talle seepärast, et täpselt nii palju on praegu metsapealinna Elvas elanikke. Mees oli uhke skulptuuri üle üllatunud ja õnnelik.

nia lõpetasid metsaseltsi esimehe Hardi Tulluse sõnavõtt ning Elva jahimeeste pasunapuhumine ja püssidest õhku lastud aupaugud. Üks tseremoonialne etteaste toimus siiski hiljem veel. Maratonis osalejale, tartlasele Kalle Taeverile, anti mitu tundi hiljem üle puuskulptuur „Suusatav hunt”. Miks just temale? Sest tema juhtus olema maratoni 5890. lõpetaja – täpselt nii palju on praegu metsapealinna Elvas elanikke. Kalle Taever oli uhke skulptuuri üle silmanähtavalt õnnelik. „Panen selle üles oma koduaeda, sobib sinna väga hästi,” leidis ta.

METSANÄDALA PÕHISÜNDMUSED TOIMUVAD

27. APRILLIST 4. MAINI

Metsarahvas teeb metsanädala eelsündmustega algust juba aprilli teisel poolel, kui toimuvad visioonikonverents ja maamess. Visioonikonverents on 19. aprillil Tartus Dorpati konverentsikeskuses, teemadeks sel korral „kokkulepped metsanduses” ja „kaitstavate metsade majandamine”. Esimese teema alla kuulub metsanduse siduva kokkuleppe ettevalmistamine Euroopas ning Eesti metsade majandamise heade tavade arutelu lõpetamine ja pidulik kinnitamine. Teise teema all räägitakse kaitstavate metsade majandamise mitmest küljest – kuidas ja kas üldse majandada. Näiteid tuuakse nii Eestist kui ka teistest riikidest.

18.–20. aprillini toimub Tartus maamess, kuhu metsasektor kutsub oma väljapanekuga tutvuma. Maamessi ajal peetakse ka raievõistlus „Kevadkarikas 2013”.

Metsanädala avasündmuseks saab 27. aprillil Eesti matkahooaja avamine ja lõpusündmuseks 4. mail toimuv Elva linnarahva metsapäev, kus inimesi tuleb tervitama ka Eesti Vabariigi president.

Metsapealinna sündmuste keskseks korraldajaks on Elva linnavolikogu esimees, Elva huviala- ja kultuurikeskuse Sinilind direktor Leelo Suidt. „Elva tahab metsapealinnana julgustada ja ergutada ka teisi linnu ja linnade elanikke pöörama rohkem tähelepanu sellele, et meie kodumaal saab ilma suuremate pingutusteta ja pikkade vahemaadeta metsa nautima minna. Seejuures tuleb looduses muidugi käituda alati vastutustundlikult,” on ta arvanud. Mitmed metsapealinna üritused, näitused

Aeg	Sündmus, koht
01.–31.03	Rein Kuresoo loodusfotode näitus huviala- ja kultuurikeskuses Sinilind.
02.04.–15.05.	Remo Savisaare loodusfotode näitus huviala- ja kultuurikeskuses Sinilind.
27.04.–01.06.	Hendrik Relve põlispuude fotonäitus matka- ning tervisespordikeskuses. Kahte põlispuude näitust ühendab Väike Väerada.
27.04.–04.05.	Metsanädal.
27.04.	Matkahooaja avaüritus matkakeskuses.
28.04.	Loodusjuttude õhtu huviala- ja kultuurikeskuses Sinilind.
29.04.	Puidufirmade külastuspäev.
30.04.	Elva keskkonnapäev.
01.–04.05.	Puukujude talgud Tartumaa tervisespordikeskuses. Valminud kujud viiakse Elvasse kavandatud metsatuppa ja seeneriiki.
02.05.	Metsakonverents „Mets ja linn” huviala- ja kultuurikeskuses Sinilind.
03.04.	Laulukonkurss „Elva Laul” huviala- ja kultuurikeskuses Sinilind.
04.05.	Metsapealinna sünnipäev huviala- ja kultuurikeskuse Sinilind pargis.
01.06.	Elva seeneriigi avamine. Metsakontsert Bonzo ja Hendrik Relvega.
29.06.	Raievõistluste Elva etapp huviala- ja kultuurikeskuse Sinilind parklas.
01.07.	Metsakontsert Verevi motelli õues. Musitseerivad Heiki Mätlik ja hispaania kitarrist Esteban Colucci. Loodusjutte vestab Rein Kuresoo.
05.07.	Meeskoor Forestalia kontsert „Metsameeste laul männilinnas” Elva muusikakooli mäel.
08.–14.07.	Mark Soosaare loodusfilmide nädal Elva kinos.
01.08.	Metsakontsert Vaikse tänava metsas. Laulab Oreliipoiss ja räägib Aleksei Turovski.

ja kontserdid ei mahu aprilli ja mai vahetusel toimuvasse metsanädalasse, neid jagub nii märtsi kui augustikuu esimese päevani. Ülal toodud tabelis on Elva metsasündmused esitatud ajalises järjestuses. 🌲

Hakkpuidu valmistamine metsas. Küttepuidu põletamise lõpetamise järel Narvas on küttepuidu hind Eestis langenud umbes 15%.

Küttepuidu hind saavutas tasakaalu

Hakkpuidu kasutamine on aasta-aastalt üha kasvanud, ent nüüd on tekkinud tõsine probleem raiejäätmete müügivõimalusega. Peapõhjuseks on olnud Narva elektrijaamade otsus lõpetada hakkpuidust taastuvenergia tootmine.

Ain Alvela, Äripäeva ajakirjanik

KÜTTEPUIDU PÕLETAMISE LÕPETAMISE JÄREL NARVAS ON KÜTTEPUIDU HIND EESTIS LANGENUD UMBES 15%

RMK puiduturustusosakonna juhataja Ulvar Kaubi sõnul alustas RMK regulaarselt hakkpuidu tootmist 2009. aasta suvel ning on jätkanud sellega kuni käesoleva ajani.

„Hakkpuidu tootmiseks sobib igasugune puit, kuid eelkõige oleme huvitatud raiega kaasnevate raidmete hakkimisest,” selgitab ta. „Raidmetega pea võrdses mahus tekib sobivat materjali metsaparendustööde käigus, kui on vaja teede ääri ja kraavide kaldaid puhastada.”

Kaubi lisab, et sealt saadavat materjali nimetame laasimata tüvesteks. Tema sõnul on viimaste aastate jook-

sul kohalik hakkpuidu nõudlus kasvanud, kuid pakkumised on olnud veelgi suuremad ja see on avaldanud survet hinnale. „Suure pakkumise taga on suhteliselt kehv kütte- ja paberipuidu nõudlus, mistõttu osa sellest materjalist on samuti ära hakitud,” kinnitab Kaubi. „Ümarpuitu on lihtsam hakkida ja kvaliteeti parem tagada kui metsatee ääres virnas olevaid raidmeid või tüveseid.” RMK plaanib käesoleval aastal hakkpuitu toota üle 200 000 kuupmeetri, mis on vähem kui möödunud aastal. „Kõikides Eesti piirkondades ei ole hakkpuidule veel turgu ja seetõttu igal pool me raidmeid kokku ei korja. Oleme valmis oma tegevust laiendada, kui suudame tootmise jätkamiseks vajalikud müügitin-

gimused kokku leppida,” märgib Kaubi. „Metsaraie ja raidmete tootmine on protsessina selliselt välja kujundatud, et tagada hakkpuidule nõutud kvaliteet.”

Näiteks ei sobi kokkuveotraktori teele kuhjatud oksad, mistõttu tuleb hakkimiseks kogutavad oksad raielangil panna väikestesse aunadesse kuivama ning alles pärast suve möödumist veetakse need traktoriga tee äärde. „Kokkuveo käigus pudenevad siis okkad maha ja saame kvaliteetse toorme,” ütleb ta.

AS Repo Vabrikud juhataja Tiit Kolk märgib, et pärast küttepuidu põletamise lõpetamist Narvas on selle hind langenud umbes 15% ja tooret jagub nüüd piisavalt nii kohalikele katlamajadele kui ka tööstusele. Seda vaatamata asjaolule, et uusi

puiduhakkel katlamaju on Eestis viimastel aastatel KIK-i toel rajatud ja rajamisel üle neljakümne. „Küttepuidu hind on langenud tasemele, millisel on seda võimalik sadamas kokku osta ja eksportida,” ütleb Kolk. „Eksport ongi käivitunud, edasi hind enam ei lange, saabunud on tasakaal.”

Ta lisab, et hinnalangus peaks kajastuma ka soojusenergia hindades, tarbijad võiksid siin tähelepanelikult soojatootja käitumist jälgida. Oma osa mängib tema sõnul ka soojem talv, mistõttu on küttepuidu kulu väiksem kui möödunud ja ülemöödunud aastal. Seetõttu on küttepuitu praegu raske siseturul müüa, aga kerge osta. „Meie ettevõttele on selline olukord kahtlemata soodne,” kinnitab Kolk. „Võtame juurde inimesi ja suurendame tootmiskahtu.”

Erametsaliidu juhatuse esimees Taavi Ehrpais ütleb, et hakkpuidu kasutamine on siiani aasta aastalt suurenenud, kuid sellel aastal on seoses Narva jaamadega tekkinud tõsine probleem raiejäätmete müügivõimalusega. „Pakkumine ületab hetkel selgelt nõudlust ja metsaomanikud on hakanud järjest enam raiejäätmeid metsa jätma,” tõdeb ta. „Ka mina olen loobunud okaspuu raiejäätmete varumisest ja kaalun samuti järjest rohkem, kui kaugelt tasub veel kokkuvedu ära.” Ehrpais räägib, et kui veel mõni aasta tagasi oli metsas lubatud eriotstarbeline diisel ja võsa ning raiejäätmete hind oli kõrgem, siis oli võimalus ka metsaomanikul sellest ärist midagi teenida. „Täna on ülestöötamise ja kokkuveo hinnad tõusnud ning puistekuupmeetri hind vähenenud,” kinnitab ta. „Metsaomaniku rõõmuks on jäänud ainult puhtad kraavid ja raielangid, mis on muidugi tore, aga märkimisväärset tulukust see tegevus täna ei anna.” Tema sõnul tekib täna väheväärtusliku puidu kasutamisest kasum vaid koostootmisjaamade omanikele, kuna toetust makstakse ainult neile. Kohalik katlamaja, mis samuti kasutab hakkpuitu, mingit toetust täna kahjuks ei saa.

„Palju õiglasem oleks toetada hoopis väheväärtusliku puu metsast välja toomist,” leiab Ehrpais. „See motiveeriks metsaomanikke tegema rohkem hooldusraiet ja võimaldaks suurendada veelgi hakkpuidu tootmist.” Ta lisab, et selle tulemusel muutuks küttepuu odavamaks ka inimestele, kes oma tuba puudega kütavad.

EESTI ENERGIA TEEB SEDA, MIS MAJANDUSLIKULT MÕISTLIK

Eesti Energia Narva elektrijaamade juht Tõnu Aas kinnitab, et Narva elektrijaamad on huvitatud roheline

Oksavaalude katmine endises Keila metskonnas. Kokkuveoteele kuhjatud oksad hakkpuiduks ei kõlba, sest need tuleb enne hakkeks tegemist kuivatada.

Küttepuitu oli tänavu talvel siseturul raske müüa, aga kerge osta. Lisaks hakkpuidu nõudluse langusele mängis oma osa ka suhteliselt soe talv.

energia tootmisest, sest see võimaldab meil vähendada CO₂-heitmeid, ladestatavaid tuhakoguseid ning kasutada olemasolevaid tootmisvõimsusi keskkonnasäästlikumalt. Lisaks ehitas ettevõtte taastuvenergia arendamiseks biokütuse etteande kompleksi. „Valitsuse hinnangul on aga Eesti eesmärgid taastuvenergia tootmise osas tänaseks täidetud ning seega on elektrituruseaduse muutmise eelnõusse sisse kirjutatud, et taastuvenergia tootmise tasu hakkpuidust energia tootmiseks Balti elektrijaama 11. energiaplokis enam ette ei nähta,” räägib

Aas. „Kuid ilma toetuseta, tänaste hakkpuidu ja CO₂ kvoodi hindade juures on põlevkivi asemel biomassi kasutamine kahjumlik. Äriettevõttena teeme aga seda, mis on majanduslikult mõistlik. Seetõttu olid Narva elektrijaamad sunnitud lõpetama hakkpuidust taastuvenergia tootmise.” Biokütustest taastuvenergia tootmise lõpetamine on kahtlemata tagasilööki elektrijaamale, aga ka keskkonnale, sest elektri tootmiseks oleme sunnitud kasutama rohkem põlevkivi. Samuti tarbijale, kes peab maksma taastuvenergia tootmise eest kallimat hinda.

Erametsaliidu juhatuse esimehe ja erametsaomaniku Taavi Ehrpasi meelest pole praegu mõtet okaspuu raiejäätmeid varuda ega tee äärde vaaludesse vedada.

Üldiselt on Eestis lisandunud nii elektri- ja sooja koostootejaamasid kui ka lihtsalt soojatootjaid. Tänu CO₂ kvoodimüügist saadud vahenditest makstavatele toetustele on neid ka lähitulevikus veel lisandumas. Nõudmine hakkpuidu järele kindlasti kasvab.

Ning ka metsameestele, kellel pole hakkpuitu kuhugi müüa ja see võib jääda metsa mädanema.

„Meid teeb murelikuks, et seadusemuudatus ei ole tänini jõustunud ning valitseb määramatus,“ nendib Tõnu Aas. „Oleme jätkuvalt seisukohal, et taastuenergia tootmisel tuleb eelistada tarbija jaoks kõige odavamaid alternatiive ehk siis neid tootmisüksusi, mis vajavad kõige väiksemat toetust. Balti elektrijaamas saab taastuvelektrit toota alternatiividest enam kui kolmandiku võrra odavamalt.“

KÜTTEPUIDU HINNAL POLE KUSKILE LANGEDA

Metsandusspetsialist Heiki Hepner on seda meelt, et hakkpuidu tarbijate hulk on kasvanud. On lisandunud nii elektri- ja sooja koostootejaamasid kui ka lihtsalt soojatootjaid. Tänu CO₂ kvoodimüügist saadud vahenditest makstavatele toetustele on neid ka lähitulevikus veel lisandumas.

„Selles mõttes on läinud plaanipäraselt. Teisalt tekitas suurt segadust Narva jaamades hakkpuidu kasutamise lõpetamine ja kindlasti oli see üheks põhjuseks, miks eelmise aasta teises pooles oli

pakkumine nõudlusest oluliselt suurem,“ selgitab Hepner. „Hakkpuidu hinnad langesid kohati tasemele, kus ei kippunud enam varumiskulusid korralikult katma. Omaette soodustas sellist situatsiooni ka hästi madalad okaspuupaberipuidu hinnad. Paberipuit on kindlasti keskmiselt kõrgema kvaliteediga kui hakkpuidu tootmiseks kasutatav puit. Kõrgem kvaliteet eeldab kõrgemat hinda. Eelmisel aastal oli perioode, kus okaspuupaberipuidu hind oli peaaegu samal tasemel kui küttepuidu oma. Seega ei ole tõusnud mitte küttepuidu, vaid langenud on paberipuidu hind. Küttepuidu madal hind ei saa kindlasti suruda alla paberipuidu hinda ning seeläbi võtta paberipuittootjate eest ressursi. See oleks teatud tingimustel mõeldav siis, kui küttepuidu hind oleks väga kõrge. Praegu see seda kindlasti ei ole. Järelikult peitub võti paberipuidu osas tselluloosi- ja paberitööstuses. Eesti jaoks tähendab see valdavalt Põhjamaade ettevõtteid, kes varuvad siin paberipuidust koduturult puudujääva osa. Seega on meie paberipuidu hind palju volatiilsem kui Soomes või Rootsis.“

Heiki Hepneri sõnul on loogiline, et metsaomanik müüb puidu sinna, kus makstakse kõrgemat hinda, kuid ta peab kindlasti silmas seda, et ta ei peaks varutud puidule peale maksma, s.t. omahind ei tohi ületada müügihinda. Praegu on puidu varumisel omahind selgelt kallinenud. Kasvanud on nii töötasu kui ka kütuse hind. Eestis on piisavalt madalakvaliteedilist puiduressursi.

„Küsimus on pigem kokkuostuhinnas, et raiumine metsaomanikule atraktiivseks teha. Küttepuidu konkurentsivõime nafta ees on hea ning see ei halvene ka küttepuidu hinna mõningasel tõusmisel. Uus aasta ongi kergitanud paberipuidu hindu ja mõningal määral on kerkinud küttepuidu hind,“ räägib Hepner. „Kokkuvõtteks julgen väita, et küttepuidu hinnal ei ole suurt kusagile langeda, sest omahind tuleb vastu. Ennustamine on küll tänamatu töö, aga uuel kütteperioodil, mis algab 2013. aasta sügisel, on eeldatavalt küttepuidu hind kõrgem kui praegusel kütteperioodil. Kõik märgid viitavad sellele.“

METSA ON EESTIMAAL PIISAVALT, ET SOOJUST TOOTA

Keskonnateabe keskuse metsakorralduse osakonna juhataja Enn Pärt kinnitab, et Eestis jagub metsa.

„Taastuenergia osa meie metsades on kogu Euroopaga võrreldes suur. Praegu toodetakse meil 24,3% energiast juba

taastuvatest allikatest, 2020. aastaks on euroliidu poolt seatud kohustus 25%. Seega oleme 2020. aasta eesmärgi sisuliselt juba täitnud,” iseloomustab Enn Pärt meie taastuvenergeetika üldist olukorda. „Valdav osa meil toodetavast taastuvast energiast tulebki puidust. Puidu sisetarbimise andmed on natuke vastuolulised, sest kodutarbija poolt kütteks kasutatava puidu koguse üle puudub ülevaade.”

Pärdi sõnul hakkas alates 2010. aastast hoogsalt suurenema n-ö. kütteks mineva puidu tööstuslik tarbimine.

„Veerand ühtekokku raiutud puidust on tahes-tahtmata küttepuit. Energeetiline puit tuleb Eestis kasutusse põhiliselt raiete ülejääkidest, viimasel ajal on üha enam hakatud metsa alt kokku koguma ka raidmeid, oluline osa puidust tuleb energeetikasse puidutööstuste jäätmete näol,” selgitab Enn Pärt. „Mida suurem on üldine raiemaht, seda rohkem tuleb turule ka küttepuitu. Raidmete osakaal on 15–20% raiutud puidu mahust. Energeetiliselt puitu raiutakse kraavi- ja teeäärtelt, elektriliinide kaitsevöönditest ja mujalt. Peaaegu pool saetööstusse minevast puidust muutub jäätmeteks, ka sellel on suur energeetiline väärtus.”

Pärdi hinnangul võiksime metsanduse arengukava pakutava optimaalse raiemahu järgi võtta igal aastal metsast välja 2,8–3,4 miljonit tihumeetrit kütteks minevat puitu, sellele lisanduks 12 miljoni tihumeetri suuruse üldise raiemahu korral 1,4 miljonit tihumeetrit raidmeid, 0,2 miljonit tihumeetrit mittemetsamaadelt raiutud puitu ning 2,6 miljonit tihumeetrit puidutööstuse jäätmeid. Kokku võiks Eestis saada aastas vähemalt seitse miljonit tihumeetrit energeetiliselt puitu.

MUHU SAARE KESKKÜTE PÕHINEB HAKKPUIDUL

Muhu vallavanem Raido Liitmäe tutvustab energiapuidu kasutamist kortermajade ja sotsiaalobjektide kütmisel.

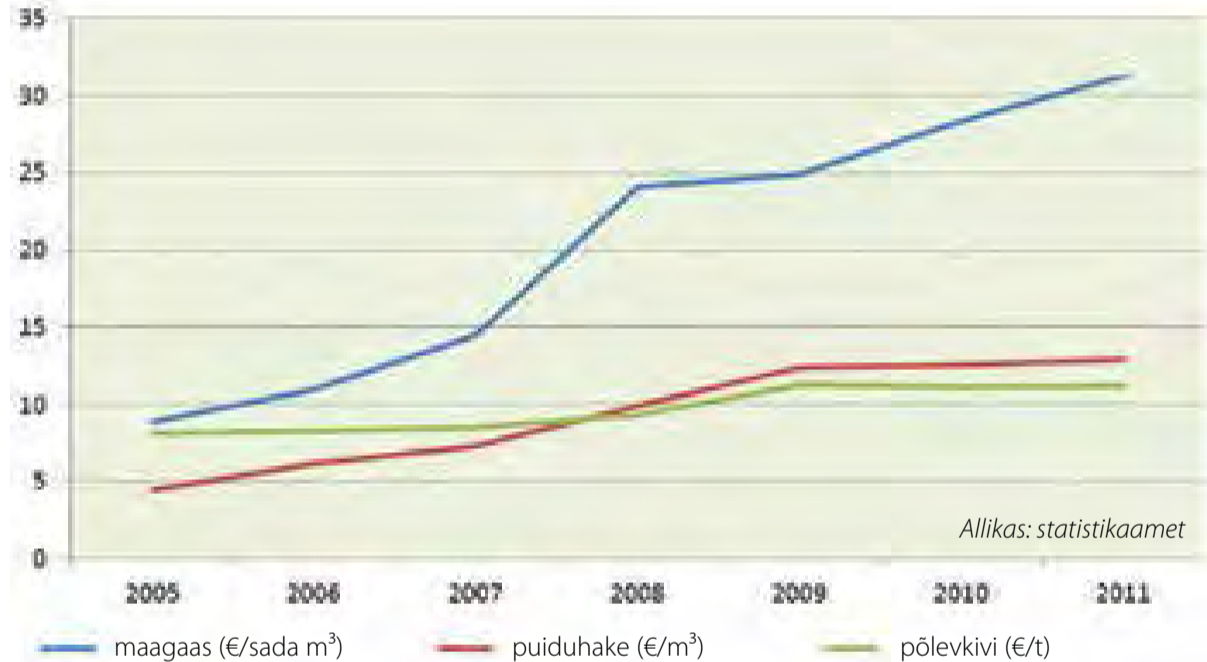
Muhus alustati hakkpuiduküttele üleminekut tegelikult juba 1995. aastal, mil paigaldati Liiva asulasse esimene katel. 1996. aastal kasutati kütteks vaid turvast, tänaseks on turba osakaal olematuks kahanenud. Kasutatav puit pärineb lõviosas Muhu saarelt. Kohaliku puidu pakkumine ületab praegu vajadusi.

„Tänu hakkpuidu kasutamisele kütteks saab tööd kümnekond kohalikku perekonda. Töö ja sissetuleku olemasolu hoiab nii mõnegi pere maal, ühtede töökohtade olemasolu võib juurde tekitada teisi,” selgitab Liitmäe hakkpuidu kasutamise eeliseid. „Loomulikult annab see sõltumatuse kütuseimpordist ja ka kulud on väiksemad kui näiteks õliga

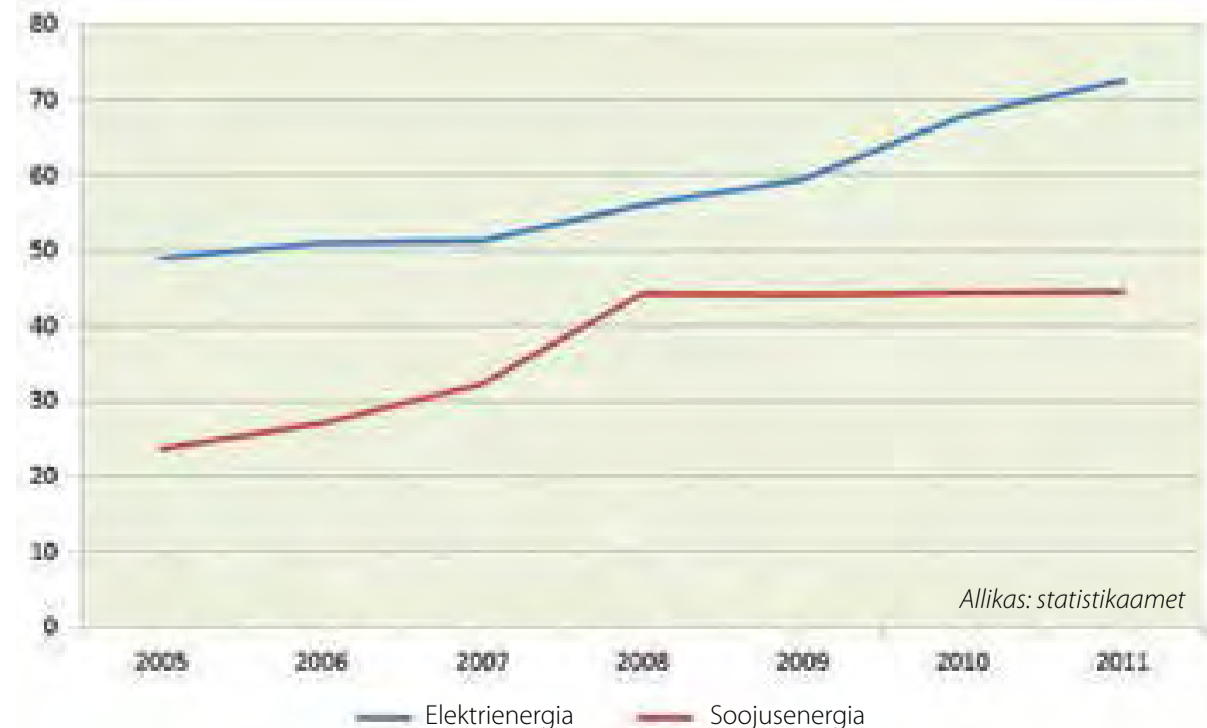
NAFTA JA PUIDU HIND (€) TONNIDES 1.01.2008–1.01.2013

ETTEVÖTETES TARBITUD KÜTUSTE HINNAD (€) 2005–2013

ELEKTRI- JA SOOJUSENERGIA HINNAMUUTUS (€/MWh)

Valdav osa Eestis toodetavast taastuvast energiast tuleb puidust.

kütta, kuigi investeeringud on suured, majasiseste süsteemide olukord on kehv ja tehnika vananeb.”

Kuigi ta möönab, et väikekatlamaja käigushoidmine on suhteliselt keeruline ettevõtmine, kasvõi sellepärast, et mida väiksema võimsusega on katlamaja, seda kvaliteetsemat kütust tuleb selles kasutada, ollakse Muhus ikkagi biokütuste, eelkõige puidu kasutamise usku.

METSATOETUSED NEELAVAD KÜMNEID MILJONEID EUROSID

Maaelu arengukava aastateks 2007–2013 võimaldab metsamajandajale maksta toetust metsa majandusliku väärtuse parandamiseks, kahjustatud metsa taastamiseks ja veel teatud metsanduslike tegevuste läbiviimiseks.

Maaelu arengukava toetused ei kajasta neid toetusi, milliseid metsamajandaja saab taotleda teiste kanalite kaudu.

Põllumajandusministeeriumi maamajanduse osakonna peaspetsialist Elar Neito märgib, et metsa majandusliku väärtuse parandamiseks on rahuldatud 1615 taotlust ning kokku on plaanis selle meetme abil investeerida 27 miljonit eurot.

Mikroettevõtjatele mõeldud metsandussaadustele lisandväärtuse andmise toetuse abil planeeritakse investeerida 12,5 miljonit eurot.

Metsamajandajad saavad toetust taotleda ka põllu- ja metsamajanduse infrastruktuuri meetmest.

Kahjustatud metsa taastamiseks on plaanis investeerida 1,3 miljonit eurot.

Lisaks laieneb erametsamaale pindalapõhine Natura 2000 toetus. Säärast maad on Eestis umbes 90 000, sellest

sihtkaitsevööndites asub 70 000 hektarit.

Elar Neito kinnitab, et Euroopa Liidu prioriteet toetuste maksmisel on maaelu mitmekesistamine, maapiirkonna majandusliku arengu hoogustamine ning elukeskkonna parandamine maal.

Maaelu arengukava järgmine toetusperiood algab 2014. aastal ja kestab 2020. aastani.

TAASTUVENERGIA TOOTMISE TOETAMINE LÄHEB UUTELE ALUSTELE

Taastuvenergia toetuskeem on läbinud kooskõlastusringi mitmete ministereid, sealhulgas justiitsministeeriumis.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi asekancler Ando Leppiman ütleb, et Eesti liigub taastuvenergeetika kasutamise osas Euroopa esirinnas. Samas möönab Leppiman, et tarbija on see, kes selle tavalisest kallimalt toodetud elektri hinnavahe kinni maksab.

Ühtlane taastuvelektri toetuse määr on praegu 53,7 eurot/MWh. Tuuleenergia tootjad saavad toetust kuni 600 GWh taastuvelektri tootmise eest. Biomassist taastuvelektri tootmisel peab toetuse saamiseks täitma vähemalt 40% kasutegurit nõuet.

Elering kogub tarbijatelt taastuvenergia tasu tootjate prognoositava elektritoodangu alusel.

„Toetuste maksmist puudutav seadusandlus tuleb kirjutada oluliselt täpsemaks, praeguseks on kompromissid tehtud,” kinnitab Leppiman. „Eelnõu põhimõte on, et toetused seotakse elektri või CO₂, mis välistab tootjate ülekompenseerimise ja annab võimaluse maksta järgmise seitsme aasta jooksul toetusteks välja 300 miljonit eurot vähem kui praegu.”

Eelnõu kohaselt oleks toetuse piirmäär elektrienergia tootmisel 93 eurot/MWh ning elektri ja soojuse koostootmise korral 72 eurot/MWh, millest lahutatakse maha elektri turuhind, mis tänavu on Nordpoolil keskmiselt 40 eurot MWh.

„Uus skeem loob võimaluse toota piiratud mahus (kuni 375 GWh) elektrienergiat ka suurtes jaamades, mis toodavad kaugküttesoojust,” märgib Leppiman. „Uus toetuskeem tagab investeeritud varade mõistliku, umbes kümneprotsendilise tootluse. Samuti peaks saama välis- ja kellelegi üledoteerimine.”

Kui me ise oleme toetuskeemi põhimõtetes kokku leppinud, peab see kehtimahakkamiseks saama kinnituse ka Euroopa Komisjoni energiakonkurentsi direktoraadist.

ENERGIAPUIDU KASVATAMINE PEAKS

HOOGUSTUMA

Läti Biokütuste ja Bioenergia Ühingu esindaja Didzis Palejs räägib bioenergia globaalsetest kasutusperspektiividest. Hariduselt metsandusinsener Palejs on metsandussektori, sh. puidukaubandusega, olnud seotud juba 15 aastat. Tema hinnangul on sellealane saadaolev info sageli vastuoluline.

Hakkepuut on viimase kümne aastaga kallinenud kolm korda ja maksab praegu umbes 9 eurot/m³.

„Hinnatõusu on ennekõike mõjutanud energiapõud, kui lühidalt öelda,” märgib Palejs. „Et puidus peitub tohutu energietiline potentsiaal, on inimkonnale ammu selge. Nüüd on küsimus selles, kuidas see puit, ka niinimetatud väheväärtuslik puit, metsast kätte saada. Võib-olla peaks vanad reeglid üle vaatama, võib-olla tuleks metsade raiumist intensiivistada.”

Üks võimalus on ka energiakultuuride kasvatamine, mis annaks kindluse, et energiapuitu jagub meile ka tulevikus. Maad selleks tema hinnangul on, näiteks Lätis on praegu kasutusest väljas ligikaudu miljon hektarit põllumaad, millel võiks niinimetatud energiavõsa kasvatada.

„Majanduslikult mõistliku suurusega energiakultuuride kasvatamine farmi võiks olla 300–400 hektari suurune. Nii suure maaga talusid on meil aga vähe. Selleks tuleks koonduda ühistutesse,” ütleb Palejs. „Ühistuline tegevus aitaks ka kõiki teisi kulusid kokku hoida.”

Didzis Palejs on seisukohal, et mõttekam oleks põletada töenduslikult valmistatud puidugraanuleid, selle asemel, et lihtsalt hakkpuitu kateldesse ajada. Ta räägib, et graanuleid võiksid kasutada kõik praegused kivisöekatlamajad.

Tormist kahjustatud mets Pärnumaal. Kahjustatud metsa taastamiseks on maaelu arengukava kohaselt planeeritud investeerida 1,3 miljonit eurot.

BRITI METSANDUS SAMMUB HÄÄBUMISE TEED

Suurbritannia bioenergia ekspert Niel Harrison tõdeb, et valitsus toetab igati bioenergeetika arendamist, kuigi Briti saartel pole näiteks piisavalt puitu, milist kütteks kasutada.

„Taastuenergiat ostetakse Suurbritanniasse väga palju sisse ja meie kuulume viie riigi hulka, kes ei suuda kindlasti täita 2020. aastaks euroliidu poolt kehtestatud taastuenergeetika 20% kasutamise kriteeriumi,” tunnistab Harrison. „Eesti on selles osas väga heas, Suurbritanniast kindlasti paremas seisus. Meie peame bioenergia tootmiseks sisse ostma näiteks oliivikivisid, puidugraanuleid ja muud taolist.”

2011. aastal toodi Euroopa Liitu 12 miljonit tonni puidugraanuleid, peamiselt Põhja-Aafrikast, kuigi võiksime seda ise toota, väidab Harrison.

Suurbritannias on metsaga kaetud 12% maismaast, selle kuuluvus on väga mitmekesine ja see kasvab sageli kohtades, kust puitu on väga raske kätte saada. Sageli pole suuri metsamaa-alasid majandatud sadu aastaid – tüüpiline inglaslik konservatiivsus.

„Viimase paari-kolme aasta jooksul on

valitsus lõpuks mõistnud, et metsa on mõistlik majandada, sealhulgas kasutada puitu ka bioenergia saamiseks,” räägib Niel Harrison. „Metsatööstus on Suurbritannias kaunikesti marginaalse tähtsusega. Mets jäetakse pigem rahule, sest ei eeldata, et sealt võiks mingit kasu saada.”

Suurbritannias on mõni üksik suurem nn. kombijaam, mis töötab puiduküttega, küll on seal aga palju kivisööelektrijaamu. Suurim kombijaam kasutab aastas 480 000 tonni biomassi, kogu riigi aastane vajadus on praegu 10 miljonit tonni.

Niel Harrison on seda meelt, et valitsus peaks rohkem toetama puidugraanulite kasutamist vanades kivisööjaamades.

PUIDU KASUTAMIST KÜTTEKS TULEB RIIKLIKULT SOODUSTADA

Põlevkivienergeetika osa peab üha vähenema. Meie valitsuse liikmeil on erinevate energiaallikate edendamise osas üpris erinevad vaatepunktid.

Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse sõnul ei saa energiatõhususe poole püüeldes lähtuda niivõrd EL-i käskudest, kuivõrd meie vajadustest, mistõttu ei saa igale asjale „hinnalipikut

külge panna”.

„Probleemile tuleb läheneda komplekselt – peame püüdlema hea elu- ja töökeskkonna saavutamise poole,” ütleb ta. „Valmisolek keskkonna- ja energiasäästu investeringute tegemiseks on olemas, kasvõi KredEx-i rahastamistoetuste kasutamise aktiivsust vaadates. Praegu on eraldatud raha otsas, 2013. aastaks tuleb seda rohkem planeerida.”

Aastal 2020 võiks Pentus-Rosimannuse sõnul taastuenergia osakaal kogu energeetikaportfellis olla üle 20%, elektri puhul mõnevõrra väiksem. Ta on seisukohal, et põlevkivienergia osakaalu tuleb vähendada. Minister märgib ka, et energiatootjatele suunatud toetuste osakaal peab aasta-aastalt vähenema.

„Praegu aitame taastuenergia toetajaid järele sellepärast, et nad jõuaksid teatud ressursini, igavesti nende toetamine toimuda ei saa,” kinnitab Pentus-Rosimannus. „Mis põlevkivienergeetikasse puutub, siis sel on korvamatu mõju keskkonnale. Põlevkivi kasutamise tulemusena tekib 80% meie jäätmetest, põlevkivi kaevandamine ja töötlemine moodustavad suurema osa meie veekaasutusest ja nii edasi.”

Energeetilise puidu varu Eesti metsades on suur. Seda saab raiuda kraavi- ja teeäär-
telt, elektriliinide kaitsevöönditest ja mujalt.

TAASTUVENERGEETIKA ON NIŠIVALDKOND

Omavalitsustel valimisel loosungiga „Kodukulud alla!” esinenud IRL-i eestseisuse ja volikogu liige ning praeguse koalitsiooni majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts on seda meelt, et absoluutne prioriteet on energiasäästmise vallas kortermajad. Ka tööstus peaks tema sõnul kasutama energia säästmiseks olemasolevaid, sageli suh-

teliselt lihtsaid võimalusi.

„Ma olen niiõeld tehnoloogianeutraal ja olen seisukohal, et peame lähtuma reaalistest võimalustest ning seisma kahe jalaga maa peal. Hajaasustuse üksikud väikesed energiatootjad, mis üle Eestimaa laiali, ei asenda kunagi tööstuslikku energiatootmist,” märgib Parts. „Taastuvenergiat ja mikroenergiatootmist ei saa vastandada omavahel ega ka

tööstusliku energiatootmisega.”

Ta on seisukohal, et seadusandlikult peaks motiveerima piirkondlikke energiatootjaid loobuma iseäranis kallistest kütustest, nagu maagaas ja põlevkiviõli, seda eelkõige maapiirkondades, kus kaugküttevõrgu tarbijate arv on pärast ühismajandite lagunemist kokku kuivanud.

Reaalne muutus gaasitarbimises ja meie energiastrateegias saabub Juhan Parts arvates siis, kui Poola hakkab tootma nn. põlevkivikilda gaasi ja selle tulemusena gaasi hind oluliselt langeb, nii nagu see juhtus Ameerika Ühendriikides

„Kõige rumalam tee on nimetada mind mingiks põlevkivifänniks. Tegin väikese arvutuse – nimelt, kui kõigile Eesti kortermajadele paigaldada päikesepaneelid, siis oleks nendega võimalik katta vaid ligikaudu 2,4% kogu riigi energiavajadusest,” selgitab Juhan Parts „Selliste niiõelda roheliste lahenduste puhul räägime me energiatootmise nišivaldkonnast, tööstuslik energiatootmine on hoopis teine teema ja see peab meile niikuinii jääma.”

Eestisse tuumajaama rajamisest rääkides märgib Keit Pentus-Rosimannus, et lõpuni on selgeks vaidlemata selleks kuluva investeeringu suurus, samuti jäätmete kahjutuks muutmise probleem.

„Eestil on mõistlik panustada eelkõige taastuvenergiasse,” jääb Pentus-Rosimannus endale kindlaks. „Ma ei kuulu tuumajaama fännide hulka.”

Juhan Parts seisukoht nii jäik pole. Ta leiab, et seni on arutelu tuumaelektrijaama heade ja halbade külgede üle pehmelt öeldes pinnapealne.

„Kahtlemata on aatomielektrijaama ehitamine kriitiline ja riske täis investering,” lausub ta. „Samas ei ole ma nõus väidetega, nagu poleks meil piisavalt kompetentsi see jaam siiski rajada. Jah, see võtab aega, aga me suudame seda teha. Energia tegelik revolutsioon peitub tuumaenergiast. Iseasi, millal see meile täies ohutuses kättesaadavaks muutub.”

Märkus

Artiklis on kasutatud 2012. aasta septembris Jänedal toimunud erametsanduse aastakonverentsil „Puit energiaks” ettekannetes räägitut. Konverentsi üks peamisi eesmärke oli teavitada erametsaomanikke puidu kui energiakandja võimalustest ning õhutada neid puitu senisest rohkem energia tootmiseks müüma. Samuti tutvustati bioenergia potentsiaalseid kasutusvõimalusi, seda ka välisriikide näidete põhjal.

Puidust on võimalik toota eri tüüpi maju. Fotol Tartu firma Kodumaja AS-i ehitatud sotsiaalmaja Kopenhaagenis.

Puitmaja – Eesti väärtuslik ekspordiartikkel

Eesti Puitmajaklaster ühendab edumeelseid puitmajatootjaid. Artiklis selgitatakse, missugused on puitmajatootjate koostöövõimalused välisurgudel ja peamised suunad sektori arengus.

Kristiina Rebane, puitmajaklastri juht

ÜHENDUS LOODI 1999. AASTAL

Eesti puitmajatootjaid koondav ühendus loodi 1999. aastal. Toona oli liidus liikmeid 17 ning peamiseks tegevuseks puitmaja ehitaja kutse omistamisega seonduv.

Täna koondab puitmajaklastri katusorganisatsioon Eesti Puitmajaliit (EPML) hinnanguliselt 140-st sektori ettevõttest kolmkümmend aktiivset liiget ning puitmajaklaster 22 partnerit, kelledest 14 on puitmajatootmisega tegelevad ettevõtted, ülejäänud aga sektori arengusse panustavad erialaliidud, teadus-haridusasutused ja teised tugiorganisatsioonid.

Koondumise üheks oluliseks eemärgiks on näidata nii kodumaal kui välisurgudel, et puit on keskkonnasõbralik ja jätkusuulik materjal ning kvaliteetne puitmaja võrdväärne alternatiiv teistest materjalidest hoonetele kõigi majatüüpide lõikes.

EPML-i ja puitmajaklastri liikmete

müügitulu moodustab ca 45% kogu kohaliku puitmajasektori käibest, mis kokku ulatub ligikaudu 250 miljoni euroniga aastas. Valdav osa ehk 85% puitmajatootjate toodangust kuulub ekspordile, mis teeb puitehitistest Eesti jaoks ühe tähtsaima ekspordiartikli.

Liidu liikmete statistilise keskmise järgi on suuremad sihtturud Norra ja Saksamaa, samas on ettevõtteid, kellede peamiseks sihtturuks on hoopis Rootsi või Jaapan. Kokku eksporditakse puitmaju ligikaudu 40-sse erinevasse riiki.

Liidu liikmete toodang ning ettevõtete profiil on väga erinevad. Koondunud on nii väikesed kui ka keskmised ja suured ettevõtted. Valmistatakse palk(käsitööna, masintoodetud), karkass- ja eeltoodetud moodulitest maju. Viimane tõestab, et puit on väga laialdase kasutusala materjal, mis pakub tõsist konkurentsi teras- ja betoonkonstruktsioonidele.

PUIT ON SOE, VASTUPIDAV JA ENERGIASÄÄSTLIK MATERJAL

Puit on üks vähestest ehitusmaterjalidest, mis on taastuv loodusvara ning mille ökoloogiline jalajälg on äärmiselt väike. Kuna tegemist on loodusliku materjaliga, siis on see parim lahendus kvaliteetse ja tervisliku elu-, töö- ja vabaaja keskkonna loomiseks.

Puidu miinustena on välja toodud madalamat helipidavust, suuremat niiskussisaldust ja väiksemat vastupanu tulele. Kaasaegseid tehnoloogiaid ja õigeid ehitusvõtteid kasutades ei saa puidust hoone puhul ükski eelnimetatud tunnustest määravaks.

Puitkarkassil seinte helipidavus võib olla väga hea, sest need sisaldavad rohkelt poorset materjali ja on kihilise struktuuriga. Löögimüra ülekande puhul on puitkonstruktsioon halvem vaid madalate helisageduste juures. Sel juhul aitab põrandale massi lisamine –

Kodumaja AS ehitas Kopenhaagenisse ka teist tüüpi sotsiaalmaju. Eesti puitmajaliidu 2012. aastal korraldatud konkursil „Aasta tehase maja” pälvisid need erinevad sotsiaalmajade projektid esimese ja teise koha.

Seve Ehituse AS-i Norrasse Hammerfesti ehitatud kaheksa korteriga kahekordne maja.

varem kasutati liivakihti, praegu umbes viie sentimeetri paksust betoonikihti. Nii näiteks saab puitehitise helipidavust suurendada, kui vältida materjalikihtide katkematut üleminekut ühest ruumist teise. Näiteks peavad betoonikiht ja vahelaeplaadid vaheseinte juures olema katkestatud, seinakatteplaatide liitumisel laega tuleb kasutada elastseid tihendeid või vuugitäiteid jne. (vt. www.puinfo.ee).

Puitmaja pole kivimajast tuleohtli-

kum. Rootsi tehnilise uurimisinstituudi SP Wood Technology ning Tallinna tehnikaülikooli vanemteaduri Alar Justi sõnul selgub, kui vaadelda uusi tänapäevaste teadmiste järgi projekteeritud ja ehitatud hooneid, et tulekahju puhkemine ja ka muud kahjustused ei sõltu üldse sellest, millest on ehitatud hoone konstruktsioonid. Puidu käitumine tules on hästi teada ja mõned puidu omadused võivad õnnetuse korral isegi kasuks olla. Puidu söestumispiir on

üldjuhul 300°C, sellel temperatuuril tekib 20–25-millimeetrine söekiht, mis takistab puidu põlemist.

Üldiselt on teada, et loodusliku materjalina puit „mängib” vastavalt ilmastikuoludele. Puidu niiskussisalduse muutusi on aga samuti võimalik kompenseerida kaasaegseid materjale, s.h. immutusvahendeid ning juba aastasadu teada-tuntud ehitusvõtteid kasutades.

Puidu näol on tegemist energiasäästliku materjaliga, seda nii tootmisel kui ka kasutamisel. Näiteks sama kandevõimega terastala tootmiseks kulub kuus korda rohkem energiat kui liimpuittala jaoks (Riistop 2003).

Puitmajatootjatele on kõik eel-nimetatud puidu eelised äärmiselt olulised ning soodustavad puitmajade kui terviklikku ja nauditavat elukeskkonda pakkuvate hoonete populariseerimist.

PUITMAJATOOTJATE KOOSTÖÖVÕIMALUSED

VÄLISTURGUDEL

Puitmajaliit on viimase viie aasta jooksul edukalt tutvustanud oma liikmete toodangut ja võimekust nii siseriiklikult kui ka välisriikides. Liit on kasvanud kutse omistamist standardivast organisatsioonist sektori mainekujundus ning teadus- ja arenduskoostöö organisatsiooniks. Ühiselt on käidud õppereisidel ja külastatud messe.

Käesoleva aasta alguses kogunes enamik puitmajaliidu liikmeid tuleviku strateegia arutelule, kus rõhutati vajadust jätkata haridusalast koostööd, kuna nõudlus erialainimeste järgi üha suureneb. Ettevõtjad arutasid ka erinevaid võimalusi andekamate õppurite õpingute toetamiseks. Olemasolevate töötajate täiendkoolitamiseks ja ettevõtete kasvuks vajalike investeeringute tegemiseks peeti vajalikuks tihendada koostööd teadusasutustega.

Välisriikides tuleb edaspidi keskenduda Eesti puitmaja kui tervisliku elukeskkonna kuvandi loomisele ja seejärel kinnistamisele. Oluliseks partneriks liiksaks EAS-ile on välisministeerium ja välisesindused, kelledega koostöös on kavas korraldada Eesti puitmajade tutvustavaid üritusi ning luua meie ettevõtetele võimalusi uute partnerite leidmiseks sihtriikides. Üheks oluliseks meetodiks on ka artiklite avaldamine päevalehtedes ja erialajakirjanduses. Väljaspool Skandinaaviat ja Baltikumi on Eesti ja eestlased võrdlemisi tundmatud, mis loob ühest küljest võimaluse end n-ö. puhtalt lehelt tutvustada, teisalt aga tähendab see väga head strateegiat ning omavahelist tihedat koostööd.

Uue juhina usun, et nii liidu ja klatri kui ka tegelikult kogu sektori ettevõtete kasvupiiriks saab varem või hiljem nende suutlikkus ja tahe omavahel informatsiooni jagada ja teineteise kogemustest õppida. Juhul kui konkurents ei takista enam omavahe- list infovahetust ja kogemuste jagamist, saab võimalikuks oluliselt suurema mahuliste projektide elluviimine, millist üksik Eesti ettevõtte ise ei suudaks ette võtta.

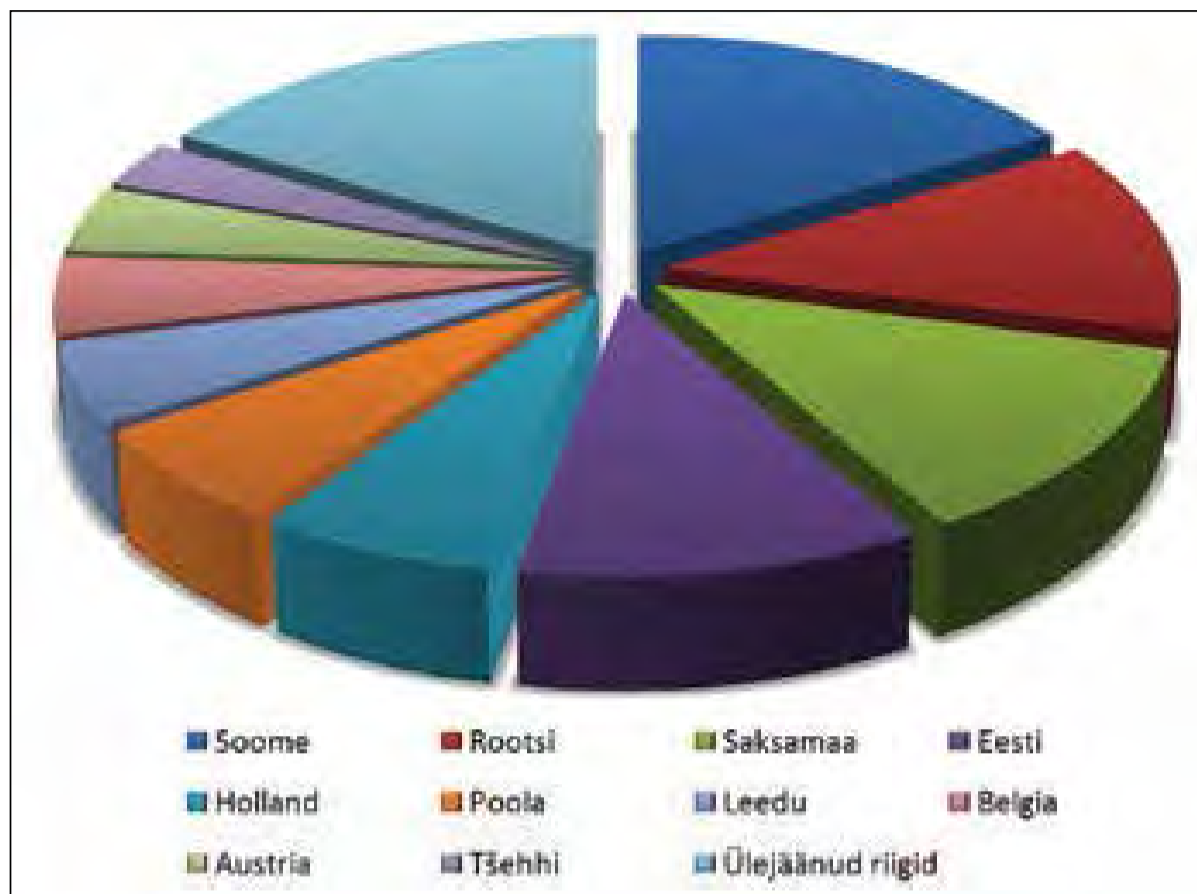
Lisades puitmajatootjatele juurde ka toetavate sektorite ettevõtjad ja tippspetsialistid (arhitektid, insenerid, avatäidete ja muude ehitusmaterjalide tootjad), on võimalik kodumaisele ja välismaisele kliendile pakkuda terviklikke lahendusi. Eesti ettevõtjad ja tippspetsialistid on võimelised koostöös looma võrdväärse ja miks mitte ka edukama brändi kui seda on tänaseks hästi tuntud sakslaste „Passiv Haus”.

EESTI PÜÜAB JÕUDA EUROOPAS PUITMAJADE EKSPORTÖÖRINA LIIDRIPOSITSIOONILE

Eesti on müügitulu absoluutnumbrite (EU27+Šveits) alusel Euroopa Liidus neljas puitmajade eksportöör (vt. joonis).

Oleme seadnud eesmärgiks viia Eesti 2020. aastaks suurimaks puitmajade eksportijaks Euroopas. Selle eesmärgi saavutamiseks on oluline jätkata ettevõtjatevahelist infovahetust ning kujundada uus ühine turundusstrateegia sihtturgudel. Liidu ja klatri toel ellu viidava ühise turunduse eesmärk on luua positiivne foon ja tunnus meie puitmajale, mille pinnalt oleks igal ettevõtjal lihtsam oma toodangut müüa.

Täiendava kliendibaasi loomiseks asub puitmajaliit ja puitmajaklaster uurima võimalusi koostöökohalike omavalit- suste ja arendajatega. Eestis oleme harjunud kogu vajaliku informatsiooni interneti vahendusel kätte saama, avalikud teenused ja hanked on koon- datud kokku ühte veebipõhisesse andmekogusse. Tänu sellele on Eestis tegutsevatel ettevõtetel lihtne, kiire ja odav ligipääs tööks vajalikule info- matsioonile. Välis- ja turundus- turgudel tegutsedes tuleb aga sama hulga informatsiooni kätte saamiseks oluliselt rohkem aega ja raha kulutada. Siin ongi oluline roll erialaliidul, mis mitte ainult ei levita mainekujunduslikku informatsiooni välismeedias ja messidel, vaid teeb aktiivselt tööd uute kontaktide ja info- vahetuskanalite loomiseks. Just nimelt

Joonis. Euroopa Liidu riikide puitmajade eksport.

infokanalite loomine ja töös hoidmine on määrava tähendusega, kui soovitakse saavutada püsivaid ja loodetavalt kasvavaid ekspordimahtusid.

Märgatavalt lihtsam on leida ühel aastal hea leping või projekt, kui saavutada ja hoida püsivat turuosa aastast aastasse. Avalikes tellimustes osalemiseks tuleb luua infokanal, mille kaudu välisriigi avaliku sektori tellimused meie ettevõtjateni tuua. Koostöö välisriikide erialaorganisatsioonidega pakub meie ettevõtjatele paremaid võimalusi siht- turgude oludega kursis olemiseks. Nende ja paljude muude teemadega tegeleb puitmajaliit ja klaster nii alanud kui tuleval aastal.

Euroopa suurima puitmajade eks- portööri tiitli saavutamisel mängib rolli meie kodumaise toodangu hinna ja kvaliteedi suhe. Kvaliteedilt on Eesti puitmaja võrdväärne Soome, Rootsi ja Saksamaa toodanguga. Seda näitavad ka suured ekspordimahud ja asjaolu, et teiste tootjatega võrreldes eelistatakse meie maju külmas põhjala regioonis, eelkõige just sajanditepikkuse puitma- jakultuuriga Norras.

Toote hinna tõstmiseks tuleb aga ühest küljest luua positiivne maine ja infovoog, kuid teisalt pakkuda terviklik- ke tüüplahendusi, mis on kiirelt ja liht- salt tiražeeritavad. Tänapäev toodavad paljud Eesti ettevõtted vastavalt kliendi soovile erilahendusi. Koostöös inseneri- de, arhitektide ja teiste ehitusmater- jalide tootjatega võiks aga luua uutele

Seve Ehituse AS-i Norrasse Narvikusse ehitatud viiekorruseline maja, mis koosneb kahest omavahel lifti- ja trepiruumiga ühendatud tornist.

keskkonnanõuetele vastavaid terviklik- ke tüüpprojekte, kus on lahendatud kõik küsimused fassaadist ja soojustusest kuni ventilatsiooni, küttesüsteemi ja siseviimistluseni. Suuremate ja energia- mahukamate hoonete puhul tasub kaa- luda ka nn. targa maja süsteemide kaasamist ehk koostööd infotehnolo- gia sektoriga.

Kokkuvõttes võib öelda, et puitmajad on Eesti menukamad eksporditartiklid. Edaspidi tuleb jätkata mainekujunduse ja terviklike tüüplahenduste loomise- ga, et saavutada ekspordimahtudega võrdväärne kasv ka käibenumbrites. Statistika saab tutvuda internetiaad- ressil [www.puitmajaliit.ee/miks-eesti- puitmaja/puitmajad-arvudes](http://www.puitmajaliit.ee/miks-eesti-puitmaja/puitmajad-arvudes)

Kirjandus

- Riistop, M. 2003. Puit on metallist vastupidavam. – Ehitaja lisa, Puit ehituses.

Ponsse metsamasinate saaga

14.–15. veebruaril tutvus rühm Baltimaade metsandusajakirjanikke Soomes Ponsse metsamasinate tehasega.

Hendrik Relve

PONSSE SAI NIME KÜLAKRANTSI JÄRGI

Kui oleme jõudnud Vieremä külasse, Ponsse firma asutaja Einari Vidgreni endisesse kodumajja, on väljas ammu kottpime ja meie ära vintsutatud. Sõit Eestist siia, Soome keskosa hõredalt asustatud piirkonda, võttis isegi lennuliine kasutades mitmeid tunde aega. Lühikese tutvumisõhtu järel ärkame hommikul juba piisavalt reibastena, et kuulata firma tutvustusi. Avakõneleja, Ponsse OÜ juhatuse esimees ja ühtlasi peamine omanik Juha Vidgren meenutab välimuselt ja kõnemaneeeridelt mulle küll pigem poeti ja visionääri kui tehnokraadist masinafirma juhti. Tal on pikad juuksed, elavad žestid ja kujundlik keel. Ta on saanud kõrghariduse Oulu ülikoolis koolmeisteri õppides.

Jutu keskmes on tema isa, firma rajaja, Einari Vidgren, kes suri alles hiljaaegu, 2010. aastal. Einari lugu on ühtlasi Ponsse firma edulugu, meenutades pea-aegu ameerikalikku müüti „lehepoisist miljonäriks”. Teisalt on see värvikas lugu tehnoloogia arengust läbi ühe inime. Sama mees, kes alustas töökarjääri metsas vibusaega palki nükkides, oli elu lõpul metsamasinate tehase omanik, mis tootis ülimumoodsaid elektroonikast tuubil harvestere. Sündinud siinsamas Vieremäel Teise maailmasõja aastatel vaeses talunikuperes, tegi Einari sõjajärgses Soomes läbi karmi elukooli. Juba poisina alustas ta metsatöid hiigellankidel, kus langetati metsa selleks, et maksta Nõukogude Liidu poolt Soome riigile peale pandud sõjakontributsiooni. Sirgunud noorukiks, vahetas Einari käsisaie vana traktori vastu, mille hankis esimestest säästudest. Traktor ütles alati üles ja seda tuli omal käel remontida. Nii sai Einari peensusteni selgeks traktori tööpõhimõtted ja parandamise kunsti. Peagi otsustas ta ehitada koos kaaslasega ise küla sepikojas valmis traktori, mis eriliselt sobitatud metsatöödeks. Kui inetu, värvimata ja veidra maad ligi kerega monstrum üheksa kuu pärast kuuri alt välja veeres, leidis

Vieremä tehases valmivad eri tüüpi metsamasinad, mis peavad toime tulema erinevates loodusoludes Euroopas, Aasias, Lõuna- ja Põhja Ameerikas.

hämmeldunud külarahvas, et paras nimi oleks riistapuule Ponsse. Ponsse oli küla kuulsaim segavereline krants, naljakavõitu välimusega, aga osavaim jahikoer ja vastupidavaim ulukite jälitaja metsas. Nõnda hakatigi omatehtud metsatraktorit kutsuma.

Naabrid leidsid peagi, et see masin on metsatöödeks parim, mida nad näinud on. Einarile hakkas tulema masinate tellimusi. Sissetulekud kasvasid ja ühes sellega ka ambitsioonid. Pidevalt masinaid täiustades ja tootmist laiendades rajas Einari 1970-ndaks aastaks esimese väikese tehasehoone. Samal aastal sai firma ametlikuks nimeks Ponsse OÜ.

FIRMA AATED TULETATUD RAJAJA ELUKOGEMUSTEST

Einari elu kulges samas rütmis Soome ajalooga. Sõjajärgne viletsus asendus pikkamisi parema elujärjega. Juha Vidgreni jutu järgi seadis tema isa firma sisse samad põhimõtted, milliseid oli peetud au sees tema oma peres. Einari ristiema oli sügavalt usklik inimene ja tema tähtsaim põhimõtte oli: „Jää alati ausaks!” Sama nõude seadis

Einari sisse ka oma firmas, eriti suhtlemisel klientidega. Kehvas peres oldi harjutud sellega, et tööd tuleb rügada varavalgest loojanguni. „Tee kõvasti tööd!” oli teine moto, mille järgi firma töötajad joonduma pidid.

Kuigi Einari vanematekodus läks elu vahetevahel aastaid ülesmäge, tuli ette tagasilööke ja nähti näguripäevi. Siit tuletas Einari enda ja oma firma järgmise tegutsemispõhimõtte: „Tegutse selle nimel, et homme oleks veidigi parem kui täna!” Juha Vidgren illustreerib oma esitluse seda osa ekraanile ilmuva pildiga uppuvast metsatraktorist. Kabiin on viltu ja sellest ulatub välja vaid ülaosa. Nokkmütsiga traktoristil on veest väljas ainult pea. Aga vasaku käega tõmbab ta sigaretti ja parema käega hoiab kindlalt rooli. Mehe ilme on stoiline ja otsusekindel. Kui Einari oli käima saanud oma tehase, kehtestas ta metsamasinate kvaliteedi kohta auahne eesmärgi: „Me hakkame tegema metsamercedeseid!” Teiste sõnadega – eesmärgiks seati eliitkvaliteedi saavutamine metsamasinate tootjate seas. Aastaks 2000 oli eesmärk sõna ot-

Ponsse OÜ juhatuse esimees ja ühtlasi peamine omanik Juha Vidgren meenutab välimuselt ja kõnemanierilt pigem poeti ja visionääri kui tehnokraadist masinafirma juhti.

Kõige enam Ponsse metsamasinaid, tervelt 5000, tegutsevad praegu Euroopa metsades. Eriti palju on neid Euroopa põhjamaades, suhteliselt palju ka Baltimaades.

Mälestuseks külakrantsist, kelle järgi firma oma nime saanud, seisab Ponsse klubi seina ääres tema tagasihoidlik puuskulptuur.

seses mõttes saavutatud. Ponsse hakkas kasutama Mercedes Benzi mootoreid. Julge ja oluline uuendus oli ka alumiiniumist masinaraamide kasutuselevõtt. Seetõttu muutusid Ponsse metsamasinad konkurentide omadest kergemateks. See on oluline eelis pehmetel ja soistel metsapinnastel töötamisel.

POJAD JÄTKAMAS ISA ÜRITUST

Erinevalt teistest Soome suurtest metsamasinad tootvatest firmadest, on Ponsse OÜ tänaseni perefirma. Ligi 200 miljoni eurose käibega Ponsse OÜ peamised omanikud on Einari neli poega: Juha, Janne, Jarmo ja Jukka. Poegadest vaid noorim, pesamuna Jukka, ei osale igapäevaselt firma juhtimisel. Tema tegutseb filmialal. Vanuselt teine, Juha, sai juba Einari eluajal suurima aktsiapaki omanikuks ja nüüd on ta juhatuse esimees. Teda peetakse isa töö peamiseks jätkajaks. Jarmo tegutseb müügi-

ja turundusjuhina, Janne on piirkonnajuht Kesk- ja Lõuna-Euroopas. Isa põhimõtteid austades soovivad pojad suureks paisunud firma keskust ja teha hoida jäärpäiselt edasi tema sünnipaigas, Vieremäel. Suhteliselt kõrvalise Vieremä valla jaoks tähendab Ponsse OÜ muidugi suurt õnnistust – see on sealsetele elanikele tähtsaim tööandja.

Juha on ehitanud oma maja otse isa kunagise sünnikodu kõrvale. Külastame siinsamas lähistel asuvat hobusetalli. Hobused, traavivõistlused ja traavid oli Einari üks suuremaid kirgi. Nüüd jätkab traditsiooni Juha. Ta on lasknud ehitada avara ja moodsa talli, kus peetakse rohkem kui tosinat tõupuhast traavlit. Erilise rahuloluga tutvustab Juha soome tõugu hobust. Ka näitab ta põhjalikult aukirju ja karikaid, milliseid Einari omal ajal rahvusvahelistelt traavivõistlustel sai.

Ei saa salata, et Ponsse firma näib tänapäeva maailmas, kus kapital ei tunne riigipiire ja suurfirmade omanikel pole erilist seost rahvuse ega perekonnaga, erandlikuna ja kuidagi vanamoodsana. See, kuidas kolm poega isa ideaale järgivad ning vankumatult kodupaika ja perekesksust austavad, avaldab muljet.

PONSSSE VALLUTAB MAAILMA

Kuulame ära esitlused Ponsse OÜ arengust ja turundusest, teeme tiiru tehases ja teeninduskeskuses, sõidame metsa, kus näeme viimaseid mudeleid töötamas ja saame kogeda, mis tunne on istuda metsamasina kabiinis,

otse töötava operaatori kõrval. Kõigest sellest osa saanud, jääb firma käekäigust ja masinatest teatud üldpilt. Paistab, et viimasel aastakümnel on Ponsse metsamasinad vallutamas maailma. Kunagi vaid Soome metsades mütanud masinad töötavad nüüd mitmetes Euroopa, Aasia, Põhja- ja Lõuna-Ameerika metsades. Globaalsest masinapargist enamik, tervelt 5000, tegutseb Euroopas. Aasias on neid 800, Põhja-Ameerikas 750 ja Lõuna-Ameerikas 150. Lähtudes 2012. aastal müüdud masinate turuosa jagunemisest maailmas, langes suurim osa ehk 54,5% Põhja-Euroopa riikidele. Järgnesid Kesk- ja Lõuna-Euroopa 17,9, Venemaa ja Aasia 13,5, Põhja- ja Lõuna-Ameerika 14%-ga. Maailma kasvavatest turgudest on olnud viimasel ajal tähtsaimad Venemaa ja Hiina.

Milline osa on Ponsse OÜ jaoks Baltimaadel? Nagu ütlesid firma esindajad, on Baltimaade metsaalad võrratult väiksemad kui Venemaal. Seetõttu ei ole siin Venemaaga võrreldes liigilähedaltki nii avarat turuperspektiivi. Kuid Baltimaades olevat palju lihtsam suhelda ja äri ajada, sest siin kõik toimib. Eestisse jõudsid esimesed Ponsse masinad juba 1980-ndate aastate keskel ja praegu tegutseb neid siin ligi 180. Läti metsadesse jõudsid need 1990-ndate aastate lõpus ja seal töötab neid ligi sada. Leedu sai Ponsse metsamasinad kõige hiljem, pärast aastat 2000 ning seal on neid 50. Ponsse masinatehituse globaalse strateegia kohaselt konstrueeritakse erinevate maailma piirkondade jaoks erinevat tüüpi masinaid, igale poole vastavalt kohalikele oludele. Brasiilias ja Lõuna-Hiinas peavad need sobima eelkõige tööks eukalüpti- ja muudes puuistandikes.

Venemaa olude jaoks olevat kõige tähtsam, et metsamasinad peaksid vastu äärmiselt karmides loodusoludes. Eesti ja teiste Baltimaade metsade eripäraks olevat pehme, sageli soine metsapinnas. Seepärast sobivat siia kergemad ja laiemate ratastega masinad. Globaalselt lähenedes näevad Ponsse insenerid suurimat tulevikku väljakutset masinate konstrueerimises, mis suudaksid töötada mägialadel, kus reljeef eriti järsk. Niisugused piirkonnad on seni metsamasinate tegevusulatusest välja jäänud. Siingi tuleb meelde Ponsse firma ülesehitaja ja visionääri Einari Vidgreni üks lennukatest tulevikunägemustest: „Ponsse masinad peavad suutma liikuda kõigis maailma metsades!”

Üks ühistu eeliseid on see, et tema liikmetele korraldatakse metsamaterjali raiet ja väljavedu, samuti soodsa hinnaga puidu müüki.

Rakvere metsaühistu kakskümmend tegevusaastat

1. detsembril 1992. aastal asutasid kolmteist Lääne-Virumaa metsaomanikku Rakvere metsaühistu. See oli üks esimesi metsaühistuid, mis taasiseseisvunud Eestis rajati ja mis tegutseb tänaseni.

Lauri Salumäe, Rakvere metsaühistu juhatuse esimees

VANIMAIK TÄNASINI TEGUTSEVAID METSÄÜHISTUID EESTIS

Kahekümne aastaga võib mets kasvada rohkem kui kümne meetri pikkuseks ja selles eas metsast on juba näha, millise kvaliteedi ja koosseisuga puistu sealt tulemas on. 1. detsembril 1992. aastal, kui taasiseseisvunud Eesti Vabariik oli vaid veidi rohkem kui aasta vanune, tulid kolmteist Lääne-Virumaa metsaomanikku kokku, et asutada Rakvere metsaühistu. Nüüdseks on kunagistest asutajatest ühistu juurde alles jäänud neli, sama palju pole arvatavasti enam metsaomanikud ning osa on meie hulgast juba jäädavalt lahkunud. Aga nende algne nägemus ühistust kui metsaomanikke koondavast jõust, on praegu-

seks hakanud realiseeruma. Kahe aastakümne jooksul on otsitud oma kohta nii metsaomanike kui ka puidukaupmeeste hulgas. Lääne-Virumaa 4461 metsaomanikust (lisanduvad kaasomanikud) kuulus 2012. aasta lõpuks ühistusse 290.

METSÄÜHISTU OLULISEKS VÄÄRTUSEKS ON SELLE USALDUSVÄÄRSUS

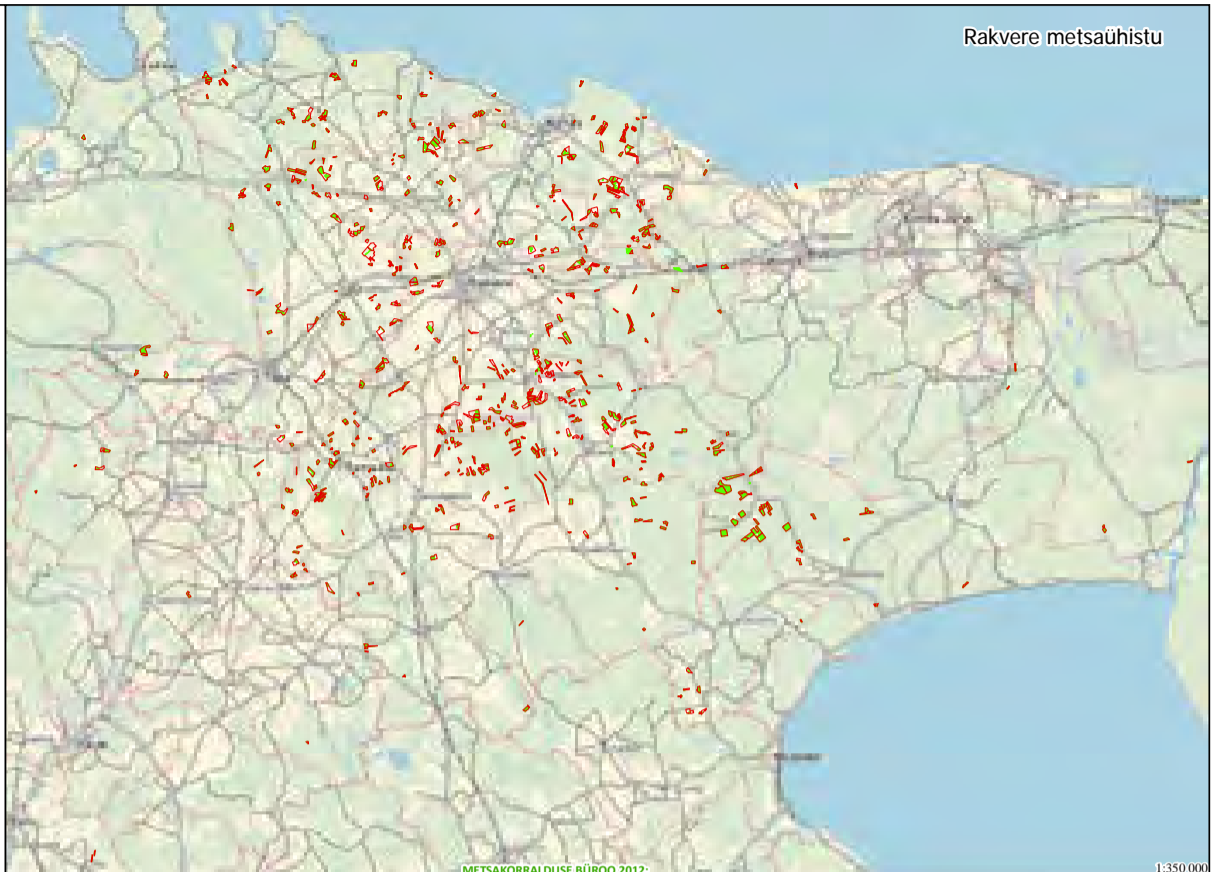
Metsa saab majandada ju ka ilma ühistuta. Liikmeks astutakse seepärast, et ühistust peab kasu olema. Vähemalt algusjärgus vajab aga ühistu ise toetust, seda vabatahtlikku tööd tegevate entusiastide ja riikliku rahalise kaasabi näol. Vabatahtlik töö ei saa olla igavene, sest metsaühistu eesmärgiks on siiski kasumlik majandustegevus. Tegutsevatest äri-

ühingutest erinevalt ei ole võimalikult suur kasumlikkus ainumäärav – ühistu rolliks on tegutseda oma liikmete majanduslike huvide eest. Kui aga Rakvere metsaühistu asuks oma liikmete metsi majandama vaid selle nimel, et ühistu kasumit suurendada, siis oleks selle aktiivne tegevus varsti läbi. Kui hoitakse kasumlikkus madalana, on plussiks see, et võistlevate metsafirmade hulgas ollakse müüdava puidu hinnaga konkurentsieelises. Miinuseks on aga see, et pole võimalik koguda kapitali investeringuteks, mis tähendab, et metsaühistu arendamine jääb soiku.

Üheks oluliseks väärtuseks, mille kasvatamise eest pidevalt tuleks hoolitseda, kuid millele sageli ei osata

Rakvere metsaühistu oluline dokument – asutamisleping.

Rakvere metsaühistu metsade paiknemine (punasega).

piisavat tähelepanu pöörata, on ühistu usaldusväärsus. Selleks, et suurendada usaldust ühistu vastu, on oluline omada suuri metsakasvatustlikke kogemusi, kinni pidada metsamajanduse headest tavadest jms. Usalduse tähtsustamine on aeglane ja esimesel pilgul väheefektiivne viis metsaäri ajamiseks. Kuid pikemas perspektiivis on see vägagi oluline. Usalduse hoidmiseks ja suurendamiseks ei tohi metsaühistu endale lubada asju, milliseid erametsanduses vahel ette tuleb. Näiteks ei saa lubada n-ö. lagastamist, mis tähendab näiteks rikutud metsa, lõhutud metsateid, sügavate rööbastega kokkuveoteid, jäätmetega risustatud raielanke või lanke, millised on jäetud uuendamata. Samuti peab metsaühistu oskama korraldada parimal viisil sortimentide lõikamist, puidu müüki parimatesse ostukohtadesse jms. Metsaühistu usaldusväärsus aitab kindlustada sisekontrolli olemasolu, millele paraku liiga vähe tähelepanu pööratakse.

Üheksakümnendatel aastatel olid metsaomanikud tihti huvitatud sellest, et ühistu tegeleks nende huvide esindamisega majanduspoliitikas ja seadusloomes. Eeskätt oldi huvitatud seadusandluse mõjutamisest, et levendada metsatööstuslikke piiranguid. Enam see nii ei ole. Praegused Rakvere metsaühistu liikmed langetavad otsuseid oma metsade majandamise kohta eeldades, et olemasolevad seadused on asjakohased.

METSAÜHISTU MAJANDAB METSA LÄBIMÕELDULT
Rakvere metsaühistu liikmete 8944 ha metsamaast on metsaühistu majandada 1/4–1/3. Ühte kolmandikku metsamaast majandavad metsaomanikud ise, üks kolmandik on majandamata. Viiendik metsast on kahjuks üle majandatud, lähema 20–40-ne aasta jooksul pole seal raiet ega tulusaamisvõimalust ette näha.

Hetkel tundub, et ühistu on metsandusturule sisenenud edukalt. 2012. aastal oli raiemaht 25 429,6 tm, mis on ligi 10% maakonna erametsade raiemahust. Metsauuenduse maht oli 1/2–2/3 lageraiete pindalast, 3/4 uuendusmaterjalist on kuuseistikud. 2012. aastal uuendati 103 ha istutuse teel, s.h. kuusega 74 ha, männiga 11 ha ja kasega 16 ha. 2011. aastal koostatud koondkava 6272 ha metsade kohta näitab, et ressursi tulevikuks jätkub. Koondkava on koostatud 647 kinnistule keskmiselt viis aastat tagasi koostatud metsamajanduskavade baasil. Metsade tagavara on kokku 974 561 tm ja keskmine tagavara 155 tm/ha. Kümne aasta lageraie maht on 383 620 tm ja pindala 1816 ha, kokku on määratud raiemaht 434 654 tm. Enamik 2012. aasta lageraietest tehti üleseisnud kuusikutes. Kogu raiutud puidust on 55% kuusk, millest omakorda 38% on metsakuiv. Metsakuiva puidu suur osakaal viitab sellele, et lõppraie on hilineunud. Oma osa on

siin muidugi ka 2010. aastal maakonda tabanud keeristormil. Peamiselt on müüdud kuusepalki (20%), seejärel okasküttepuid (14%), lehtküttepuid (12%), kuuse paberipuud (11%), kase paberipuud (9%), haava paberipuud ja männipalki (8%) ning praakpalki ehk metsakuiva okaspalki (7%). Lagedaid alasid on 380 ha ehk 6% ja selguseta alasid 219 ha ehk 3%.

Küpsete metsade olem tundub olevat liiga suur, seega peaks rohkem raiuma. Metsa majandamise hea tava kohaselt tuleks 1/3 küpse metsa raiet lükata järgmisele dekaadile, kui metsa seisukord seda võimaldab. Hea tava üks põhimõte on ju see, et metsa keskmine tagavara peaks säilima. Keskmine raiemahu suurus oli metsaühistu majandatavalt kinnistult 2012. aastal 330 tm (2011. aastal oli see 290 tm). Arvestades, et keskmiselt 10 ha suuruse metsakinnistu metsa juurdekasv aastas on 50 tm, on niimoodi metsa raiudes järgmist raiet oodata kuue aasta pärast.

Kokku veeti 2012. aastal ligi 900 koormat puitu keskmiselt 47 km kaugusele. Keskmine koorma suurus oli 28,8 tm. Rakvere metsaühistu piirkonnas on palju puidu tarbijaid, seepärast on vahemaad enamasti suhteliselt lühikesed. Kaugemale, keskmiselt 54 km, on tulnud vedada haava ja männi paberipuud.

Puidu hinnad on kolme aasta jooksul üldiselt tagasihoidlikult tõusnud.

Arenguklass	Pindala	Kooseisupuuliikide tagavarad (tm)															Surnud metsa tagavara (tm)	
	(ha)	Ku	Ks	Mä	Lv	Hb	Lm	Re	Ta	Sa	Teised	Va	Pn	Pp	Lh	Kokku (tm)		(tm/ha)
Lagedad alad	380	1 855	1 420	835	214	368	110	45	166	5	4	37	36			5 095	13	417
Selgusetalad	218	305	340	353	70	145	27	13	1	9		19				1 282	6	42
Noorendikud	826	2 532	5 260	1 740	3 154	2 288	351	176	288	36	68	21	1			15 915	19	225
Latimetsad	325	10 583	8 462	2 846	1 713	1 347	507	533	49	32	27	13		4		26 116	80	72
Keskealised metsad	1 901	97 298	98 381	118 674	12 974	9 615	6 120	2 704	1 633	1 316	15	230	22	2	27	349 011	184	1 526
Valmivad metsad	935	74 767	61 290	34 531	13 376	13 782	7 723	2 605	443	82	78	32	34			208 743	223	1 583
Küpsed metsad	1 684	139 115	67 924	41 535	53 357	43 152	16 666	2 912	1 896	515	621	412	200	94		368 399	219	5 826
Kokku (tm)	6 271	326 455	243 077	200 514	84 858	70 697	31 504	8 988	4 476	1 995	813	764	293	96	31	974 561	155	9 691
Kooseisupuuliigi tagavara (%)		33,5	24,9	20,6	8,7	7,3	3,2	0,9	0,5	0,2	0,1	0,1				100,0		

Metsamaa ja tagavara jagunemine arenguklasside ja puuliikide järgi.

Palgi ühe tihumeetri keskmine hind on kolme aasta jooksul kasvanud 57 eurolt 63 euroni. Samal ajal on kuuse ja männi paberipuu hind langenud 43 eurolt 32 eurole. Toore kuusepuidu hind on kolme aasta jooksul kolme euro võrra tõusnud (49 eurolt 52 eurole). Männipuidu keskmine hind on tõusnud 49 eurolt 55 eurole. Kasepuidu keskmine hind on langenud 42 eurolt 39 eurole. Haavapuidu keskmine hind on tõusnud 27 eurolt 33 eurole. Lehtküttepuidu hind on jäänud suhteliselt samaks – enne 25, nüüd 26 eurot. Kuna keskmine puidu tarbijani kätte toimetamise kulu on kolme aastaga tõusnud kolme euro võrra, siis lehtpuu majanduse tulukus on negatiivse tendentsiga, v.a. haava majandus. Kolme aasta jooksul on puidu metsast välja toomise kulu saanud enam-vähem võrdseks puidu müügist saadava keskmise netotuluga. Sõltuvalt asukohast on lehtküttepuidu netotulu tänavu talvel olnud 3–5 eurot tihumeetri kohta. Okaspuu majanduse tulukuse proportsioon lehtpuu majanduse suhtes on jäänud enam-vähem samaks. Nõudlus okaspuu palgi järele on olnud ja saab ka tulevikus suure tõenäosusega olema suurem, kui lehtküttepuidu järele.

ERAMETSANDUSE HEA TAVA SÖNASTATI

RAKVERE METSAÜHISTU ÜLDKOOSOLEKUL JUBA 2005. AASTAL

See oli teadaolevalt esimene kord, kui erametsanduse hea tava kirjalikult fikseeriti. Üheks põhjuseks oli aastatel 1999–2003 toimunud kontrollimatu ja stiihiline raietegevus maakonnas, mille vallandas 2000. aasta augusti ulatuslik tormikahjustus. Tol ajal tehti paljudel erakinnistutel tormikahjustuse likvidee-

rimise ettekäändel n-ö. puhas vuuk ehk raiuti ära kogu mets. Praegusel ajal on sellist mentaliteeti jäänud väga väheks. Kiita võib 2004. aasta metsaseaduse muutmist, mis aitas kaasa anarhia lõpetamisele erametsas. Metsaseaduse järgi on praegu erametsast ligi pool küps. Kahtlemata pole hea kogu küps mets ühe võttega ära raiuda. Tegelikult pole seda ka tehtud, sest väikemetsaomanikud pigem hoiavad kui raiuvad metsa. Siit võib järeldada, et heast tava on metsaomanike seas kinni peetud ka siis, kui seda kirjalikult sõnastatud pole. Metsa majandamise hea tava sõnastamine ja vastuvõtmine metsameeste poolt on ennekõike vajalik naabrite silmis enda maine kõrgel hoidmiseks. Hea tava kasutamist näitab seegi, et metsa keskmine tagavara on üle 100 tm/ha. Sellises metsas on lähemas tulevikus tagatud raied ja tulusaamisvõimekus. On arusaadav, et hea tava idee levik erametsaomanike seas on praegu tagasihoidlik, põhjuseks erametsaomanike väike huvi ühiskonna tunnustuse järele. Hea tava indikaator on ka suhtumine metsauuendusse – uuendamise eest hoolitseja kujundab võimalusi tuleviku metsade majandajatele.

Millised võiksid olla Rakvere metsaühistu arengusuunad tulevikus? Praegu pakub ühistu metsaomanikele rohkesti erinevaid teenuseid: metsamajanduskava koostamine, raie korraldamine, uuendamine jms. Samuti jagatakse hinnainfot, nõustatakse, aidatakse taotleda kõikvõimalikke toetusi, laenuatakse tööriistu. Ühistegevusele on omane nii sotsiaalne kui ka majanduslik kontaktvõrgustik. Sellise võrgustiku arendamine on omaette ülesanne, millele baseerub ühistu tegevus üldi-

Metsaühistu raielank Sämi küla lähedal Sõmeru vallas. 2010. aastal tehti seal lageraie, hiljem istutustööd.

selt. On ju selge, et ühistut reklaamib eeskätt rahulolev liige. Majanduslik kontaktvõrgustik tähendab seda, et ühistu kaudu saavad tööd kohalikud ettevõtjad, kelle taust on usaldusväärne. Sotsiaalse võrgustiku kaudu liigub info ettevõtjate ja puidu ostjate kohta, mis üldjuhul välistab ebaausad kavatsused. Võrgustike olemasolu aitab kokku hoida laoplatside valve, kindlustusteenuste ja õiguslike toimingute kulutuste pealt.

Rakvere metsaühistu arenguvõimalused seisnevad peamiselt käimasolevate tegevussuundade efektiivsemaks muutmises. Meie ühistu on metsade majandamisel alati rõhutanud metsakasvatust poole tähtsust. Seda on võimalik edaspidi veelgi tõhustada eeldusel, et ka metsaomanikud nõustuvad pöörama metsakasvatusele suuremat tähelepanu. Teisalt on selge, et metsaühistu liikmeks ei pea astuma igaüks. Otsuse, kas astuda ühistu liikmeks ja võtta omaks ühistu tegevuse põhimõtted, võtab siiski iga metsaomanik vastu iseseisvalt.

FOTO: LAURI SALUMÄE

Noorendikus sirguvad korrapärastes ridades laasitud kased ja männid. Ülle Lälli sõnul on sealsamas kavas katsetada ka kuuskede laasimist, et saada võimalikult oksavaba tüve.

Metsa kaasomanike röömud ja mured

Metsaomanike erinevate probleemidega puutuvad kõige rohkem kokku kohalike ühistute inimesed. Kui seni on räägitud enam metsa majandamisega seonduvast, siis kaasomanike teemat on vähe puudutatud.

Merle Rips

KAASOMAND LEVIS MAADE TAGASTAMISE AJAL

Keskonnainfo veebilehel on toodud statistilise metsainventuuri (SMI) andmed, milledest selgub, et ligikaudu miljonist hektarist metsamaast on enam kui üks omanik kümnendikul. Tavaliselt on kaasomanikke kaks-kolm, aga võib olla ka rohkem. Maareformi kiirema läbiviimise ja maamõõtmise kulude kokkuhoiu nimel ei soovitatud ega soositud mitmetes valdades endiste talukinnistute reaalosadeks jagamist õigusjärgsete omanike vahel, vaid maa tagastati kõigile, kes vastava avalduse esitasid. See on ka põhjus, miks kaasomanikke nii palju on.

Ülle Läll, kes oli aastaid Järvamaa erametsaomanike tugiisik (läinud det-

sembrist otsustas erametsakeskus nende toetamise lõpetada ja sellise ametikoha likvideerida) ja on mittetulundusühingu Minu Mets juhataja, on kaasomanike vaheliste suhete sasipuntraga kokku puutunud üsnagi mitmel korral. Enamasti on tegu probleemsete olukordadega, kuid hea on tõdeda, et päris palju on ka neid, kes on osanud omavahelisi suhteid hoida ja suutnud neile kuuluvat metsa tülideta koos majandada.

Minu Metsa liikmetest, kokku sada kolmkümmend, on kaasomanikud alla viie. „Tegelikult ei oska ma päris täpselt öelda, palju neid on,” tõdeb Ülle. „Mina ei telli oma liikmete kohta kinnistusameti väljavõtet ega küsi igapäevast käest, kas kinnistu on kaas-, ühis- või

ainuomandis. Töö käigus on aga välja tulnud, et enamik liikmetest on siiski ainu- või ühisomanikud. Ühisomandis on abikaasade kinnisvara juhul, kui ei ole tehtud abieluvaralepingut.”

Eelmise sajandi üheksakümnendatel aastatel, kui maade tagastamine täies hoos oli, ei mõeldud eriti selle üle, millised probleemid võivad mitmekesi maid ja metsi omades-majandades tekkida. Tagastamisprotsess iseenesest oli paljudel juhtudel pikk ja vaevaline, eks see võis ollagi üheks põhjuseks, miks lähisugulased tuleviku peale vähe mõtlesid. Oldi lihtsalt tänulikud, et oma esivanemate maad tagasi saadi ja asja juriidiline pool jäeti niiõelda saatuse hooleks.

Vana tõde on aga see, et varandus võib kergesti eriti sugulastevahelisi tülisid tekitada. „Tavaliselt on ikka nii, et üks kaasomanik, kes sageli elab ka esivanemate maal või selle lähedal, on teistest aktiivsem ja asub tegutsema,” teab Ülle Läll. „Hea on, kui ta teavitab kaasomanikke oma plaanidest, olgu see siis metsateatise väljavõtmine, raie ja materjali müük või hooldustööd. Aga on üsna palju juhuseid, kus omavahel üldse ei suhelda ning üksteisele oma plaanidest ja tegevusest ei räägita. Seni kuni ei ole tegemist tuluga, on kõik hästi. Kui aga metsa müügist on saadud juba mingi summa, mis tuleks omavahel ära jagada, võivadki probleemid alata. See, kes on raha saamise või metsa hea käekäigu nimel kulutusi teinud eeldab, et teised talle oma osast mingi summa annavad. Kuid tavaliselt leitakse, et tulu tuleks ikkagi võrdselt jagada.”

TÄHTIS ON OSKUS ETTE MÕELDA

Kaasomanike probleemidega on üsna palju kokku puutunud ka Põlva metsaomanike seltsi tegevjuht Tarmo Lees, kes peab oluliseks tulevikule mõtlemist. „Täna olete kaasomanikud ja saate omavahel hästi läbi ja suudate koos majandada. Aga mis saab siis, kui ühel päeval keegi teist kaob ja tema asemele tuleb pärija või veelgi hullem – pärijad? Sellega laieneb kaasomanike ring veelgi ja võib suhteliselt kergesti juhtuda, et nooremaid ühine soov koos maid-metsi majandada enam ei huvita. Eraomandis olevad metsamaad on meil juba praegu suhteliselt väikesed ja kui siis pärijad soovivad oma osa reaalosadeks jagada või müüa kolmandatele isikutele, võivad tekkida kahe-kolme hektari suured kinnistud, milliste majandamine on pehmelt öeldes mõttetu. Mulle meeldib väga Norra variant, kus maal saab olla ainult üks pärija. Seal otsustatakse pere ringis, kellest uus omanik saab.”

Tagantjärele tarkusena tuleb kahjuks tõdeda, et sellele oleks tulnud mõelda juba maade tagastamise käigus. Nüüd jääb vaid nentida, et kiirustamine oli viga. „Kui on näiteks kolm omanikku, siis tavaliselt üks neist soovib majandada, teine tahab raha kohe kätte saada ja kolmas ei ole millestki huvitatud,” teab Lees rääkida oma kogemustele tuginedes. „Kõige hullem variant on aga see, kui kellegi osa on teiste omast palju väiksem, mistõttu võib ta sattuda kaasomanike diktaadi alla. Tagastatud maa oleks tulnud kohe õigusjärgsete omanike vahel reaalosadeks jagada või oleks tulnud otsustada, kelle kasuks

„Siis, kui omavahel veel hästi läbi saadakse, tuleks kõik kohustused, nõudmised ja kokkulepped kirja panna,” soovib Ülle Läll. „Kui tüli majas, ei aita enam miski, ei maa müümine ega ka kohtuskäimine.”

teised oma osast loobuvad. Kes nii tegid, on täna tunduvalt paremas seisus.”

ÕIGUSED, KOHUSTUSED JA PIIRANGUD

Kaasomandis oleva metsa majandamine toob omanikele kaasa seadusejärgseid kitsendusi. Oluline on teada, et ühise asja valdamine, kasutamine ja käsutamine saab toimuda asjaõigusseaduse kohaselt ainult kaasomanike ühise kokkuleppe või enamike kaasomanike otsuse alusel, kui neile kuulub suurem osa ühisest asjast. Seadusest tulenevale õigusele saada tulu vastavalt kaasomandi suurusele, tuleb kindlasti arvestada ka kohustusega katta metsa majandamisel tehtud vajalikud kulud vastavalt oma osa suurusele.

Asjaõigusseaduse järgi peavad kaasomanikud üksteist oma tegevusest teavitama. Seaduse järgi ei ole vaja metsateatise väljavõtmiseks teiste kaasomanike nõusolekut, kuid kohustus oma tegevusest teada anda on. Iseasi, kui paljud seda teevad. Samas ei tohi kaasomanik metsateatise alusel metsamaterjali raiuma või kasvava metsa raieõigust müüma hakata teiste kaasomanike kirjaliku nõusolekuta. Nõusoleku või kokkuleppe puudumisel on selline tehing õigustühine ning teiste õiguste rikkumine võib kaasa tuua vastutuse ja tsiviilnõude kahjude

hüvitamiseks.

Hoolimata seadusest tulenevast teab Ülle Läll ka selliseid juhuseid, kus erksam omanik teistega põhimõtteliselt ei suhtle, võtab välja metsateatise, korraldab raie ja raha paneb enda taskusse. Tagantjärele, kui teised kaasomanikud on avastanud, et üks tegeleb niiõelda isetegevusega, on võimalik nõuda kahju hüvitamist. Kui on olemas ametlikud ostu-müügilepingud, saab need aluseks võtta ja probleemi lahendada.

Omamoodi ummikus ollakse aga Ülle toodud teise näite puhul, kus üks kaasomanikest on ilma teatiseta aastate viisi võtnud metsa maha puu kaupa. Kui teine kaasomanik kord metsa minnes selle avastas, siis teha polnud enam midagi. Loomulikult saab pöörduda politseisse, kirjutada avaldus kahju tekitamise kohta, aga siin ongi nüüd järjekordne nõrk koht – kuidas tõestada, kui palju on kahju tekitatud, kui raie on toimunud pikema aja jooksul, kuidas teha kindlaks, millise hinnaga ja kellele materjali müüdi, kui ühtegi paberdokumenti ette näidata ei ole. Ka korralduskavast, kui see on aegunud, ei pruugi abi olla.

Siit soovitus, et iga metsaomanik peaks oma valdused ikka vähemalt kord aastas üle vaatama, et ei tekiks ootamatuid ja ebameeldivaid üllatusi.

Kaasomanike probleemidega on üsna palju kokku puutunud ka Põlva metsaomanike seltsi tegevjuht Tarmo Lees

TULU JA KULU AJAVAD TÜLLI

„Seni, kuni midagi tehtud pole, omavahel probleeme ei teki,” on Ülle veendunud. „Peamine tüli allikas ongi kulu ja tulu jagamine. Kui müüa kasvavat metsa, siis ei ole palju vaeva vaja näha. Tuleb ostja otsimiseks võtta mõned telefonikõned, käia paar korda metsas, näidata langi piire ja pärast vaadata, kuidas töö tehtud on saanud. Kui seda kõike teeb üks kaasomanikest, siis teistele kuluarvete esitamine võib olla keeruline või lausa võimatu. Kui kuidagi tõestad ära, mitu kilomeetrit autoga sõitsid, palju bensiini ostsid ja mitu minutit telefoni kasutasid, siis isikliku aja- ja närvikulu mõõtmine on võimatu. See osa võibki viia tüli-

ni. Sageli mõtlevad teised omaette, et äkki küsis ta ikka liiga palju kuluraha. Selline okas võib hinge jääda elu lõpuni ja tekitada sugulastevahelisi mõttetuid pingeid.”

Uue metsaseaduse järgi läheb kaasomanike vaheline asjaajamine veelgi keerukamaks, sest nüüd on lubatud kolme aasta jooksul tulust kulusid maha arvestada. Kui aga kaasomanikud ei ole ennast FIE-ks registreerinud, siis üksteisele arveid esitada ei saa. Kui ei ole dokumenti, ei saa seega ka kulusid ametlikud deklareerida. Kuidas sellisest olukorrast niiõelda terve nahaga välja tulla, ei oska praegu keegi öelda.

ÜHESEID LAHENDUSI POLE OLEMAS

„Siis, kui omavahel veel hästi läbi saadakse, tuleks kõik kohustused, nõudmised ja kokkulepped kirja panna,” soovib Ülle Läll. „Kui tüli majas, ei aita enam miski, ei maa müümine ega ka kohtuskäimine. Minu meelest ei ole mõtet ühe maatüki pärast oma elu tuksi keerata või suguvõsaga lõplikult tülli pöörata. Ma ei taha sellega öelda, et kohe tuleks maad maha müüa, vaid ikka seda, et õigel ajal on vaja asjad rahulikult läbi rääkida ja kokkulepped kirja panna.”

Sama meelt on ka Tarmo Lees. Mõttetu on raisata aega vaidlustele ja kohtuskäimistele, kusjuures viimasel juhul soovib kohtunik tavaliselt pooltel omavahel kokku leppida või äärmisel juhul langetab otsuse kullikirja visates.

„Kaks omanikku, ühele kuulus 4/5, teisele 1/5 tagastatud maast, ei suutnud omavahel maa hinnas kokku leppida üle viie aasta,” meenutab Lees suhteliselt hiljuti lahenduse leidnud juhust. „Selle aja sees ei toimunud mingit majandustegevust, sest kumbki ei olnud nõus kompromisse tegema. Lõpuks suutsime suurema osa omanikule selgeks teha, et konflikti lõpetamiseks on targem ostuhinda pisut tõsta ja see raha hiljem metsast tagasi saada. Või teine näide, kuidas üksteist üldse ei usaldata. Aitasime oksjonil kasvavat metsa müüa, kuid kaasomanike nõue oli, et selle juures viibiks politsei, poolte esindajad-advokaadid, lepingud oleksid notariaalsed ja rahad liiguksid läbi notari konto. Kurv, kui inimesed ei suuda omavahel kokkuleppele jõuda ja seetõttu raiskavad mõttetult raha advokaatidele ja riigilõivudele.”

Läll ja Lees leiavad, et kõige parem variant on nii metsale kui inimestevahelistele suhetele see, kui üks omanik ostab teis(t)e osa(d) välja. Et pärast kellelgi hing kripeldama ei jääks, saab ju õiglase hinna määramiseks hindamisakti tellida.

Kui aga soovitakse siiski kaasomanikena tegutseda, on parim viis selleks sõlmida kindlasti kirjalik kokkulepe. Veel parem ja kindlam variant on, kui kaasomanikud sõlmivad kinnisasja valdamise ja kasutamise korra notariaalse kokkuleppe, mis kantakse ka kinnistusraamatusse. Sinna juurde lisatakse maa plaan, millel on märgitud milline osa kinnisasjast millise kaasomaniku kasutusse jääb ning vajadusel ka ühiskasutuse piirid. Selline kasutuskord tagab kõigi kaasomanike võimalused

majandada oma osa teistest sõltumalt. Kinnistusraamatusse kantud kasutuskorra kokkulepe kandub edasi ka kolmandatele isikutele.

Nii on hea teha suuremate kinnistute või lahustükkide puhul, väiksemate metsakinnistute majandamiseks see ei sobi.

KAASOMANDI LÕPETAMINE

Seadustest tulenevalt on võimalus kaasomandis olev mõtteline osa igal ajal kas võõrandada või nõuda kaasomandi lõpetamist. Kuid ühepoolset, ilma kõigi osapoolte kokkuleppeta või ka enamuse otsuseta, kaasomandit lõpetada siiski ei saa. Sellise soovi korral tuleks vastavasisuline nõue esitada esmalt teistele kaasomanikele ja kui kokkulepet ei saavutata, pöörduda kohtusse. Kaasomanikule kuuluvat mõttelist osa ühises asjas saab võõrandada ilma teiste nõusolekuta, kuid tuleb arvestada asjaoluga, et teistel kaasomanikel on võõrandatava mõttelise osa ostu eesõigus, välja arvatud müügil alanejale sugulasele või vanemale.

Tarmo Lees teab, et praktikas on sellise osa müümine siiski üpriski keerukas ja asjaolu, et müüakse mõttelist osa ühises asjas, ei taga müüjale tõenäoliselt parimat hinda.

Asjaõiguseadusest tulenevalt ei ole võimalust ühepoolset ega enamuse otsusega kaasomandit lõpetada, vaid selleks on vaja kõikide kaasomanike nõusolek. Kui vastavasisuline nõue on esitatud teistele kaasomanikele ja kui nad ei ole soovinud

Metsapiiri määramisel on Leida Madrusel lisaks kaardile abiks GPS-iga telefon.

kaasomandi lõpetamises kokku leppida, tuleb pöörduda kohtusse. Sellisel juhul tuleb kohtule esitada taotlus kaasomandi lõpetamiseks kas reaalosadeks jaotamise teel või mõnel muul viisil. Kohtusse hagi esitamisel kaasomandi lõpetamiseks ja reaalosadeks jaotamiseks tuleb tasuda ka riigilõiv. Asja kohtuliku jagamise korral on antud kohtule laiad võimalused otsustamiseks vastavalt asjaoludele, kas jagada asi kaasomanike vahel reaalosadeks, anda asi ühele või mitmele kaasomanikule koos kohustusega maksta teistele välja õiglane hüvitis või müüa kinnisasi avalikul või kaasomanike vahelisel enam-

pakkumisel ning jagada raha vastavalt nende osadele.

Paremaks võib pidada ikkagi ainult sellist lahendust, kus asi müüakse kokkuleppe kohaselt ühele kaasomanikest.

KOOSTÖÖ ÜHISTUGA ON IGATI MÕISTLIK

Nii Ülle Lälli kui Tarmo Leesi meelest tuleks ühistuid rohkem usaldada.

Ülle toob kurbloolise näite, kus tema jutule tulnud metsaomaniku korralduskavaga tutvudes küsis ta mehe käest muu jutu sees, kas Natura toetused on ikka kätte saadud. Tol ajal oli toetust juba kaks aastat makstud ja saja hektari eest oleks maksuvaba raha omaniku arvele pidanud laekuma ca 70 000 krooni, tänases vääringus ca 4500 eurot. Pole siis ime, et mees näost roheliseks läks kui kuulis, millest ta teadmatusel ilma oli jäänud. Paraku ei ole aga tema ainus, kes sel põhjusel pole toetusrahasid saanud.

Ühistu liikmeid teavitatakse kõigist toetuste saamise võimalustest, aga samuti ka hoiatatakse ohtudest, mis metsaomanikke varitsevad. Näiteks kasutavad kuritahtlikud inimesed ära

Leida Madruse käes olev Lõõla küla kaardil on kaasomandisse kuuluvad metsamaatükid punaseks värvitud. Nii on eriti hästi näha, kui hajali ja üksteisest kaugel need asuvad.

Marileid Talisman Tally-Ho ehk hellitusnimega Mimmu perenaise süles. Riiulil olevad karikad ja auhinnad on Leidale kuuluvad pekingi koerad kaasa toonud nii väliskui kodumaistelt näitustelt.

omanike lihtsameelsust ja meelitavad ilusa jutuga neilt välja volitusi või kasutusvalduse lepinguid, mille järgi on neil õigus omaniku metsas teha kõiki töid ja ka materjali realiseerida. Kahjuks on selliseid juhuseid palju, kus omanikule jääb alles vaid rüüstatud maa ja uue metsa istutamise kohustus, aga ei sentigi raha. Siin ei ole suurt vahet, kas tegu on kaasomanikest sugulaste või võhivõõraste inimestega.

Ühistus tegutsevad erapooletud inimesed, kes kohtlevad kõiki osapooli ühtmoodi õiglaselt. Seepärast ei olegi siin midagi karta. Kokkulepped metsade majandamiseks sõlmitakse kirjalikult, vastavalt kaasomanike osa suurusele ja gatakse müügist saadud tulu ja arvestatakse kulu. Rahad liiguvad pangaarvete kaudu ja kulude kohta esitatakse arved.

Meelega räägime äärmuslikest asjadest lootuses, et sellest on kasu. Lohutuseks võib aga öelda, et Eestimaal on õnneks palju neid kaasomanikke, kes omavahel hästi läbi saavad.

„Ka meil on hea tööd teha siis, kui kaasomanikud on ühised eesmärgid ja omavahelised kokkulepped kirja pannud ning vajalikud volitused on korrektselt vormistatud,“ räägib Ülle Läll. „Soovitan kohtuda meie ühistu liikme Leida Madrusega. Tema on üks hea näide, kuidas neli kaasomanikku on algusest peale omavahel normaalseid suh-

teid hoidnud ja kuidas tänu sellele on nende metsade majandamine sujunud.“

Nii teemegi. Sõidame fotograaf Jüri Perega Järvamaale Väätsa valda

ANDRESE TALLU.

Lõõla külast pisut vähem kui kilomeetri kaugusele keset põlde jääb talumaja, mis, nagu hiljem kuuleme, on praeguse kuju saanud 1932. aastal. Talu sünd ise jääb aga juba 19. sajandi lõpukümneid.

Majja sisenedes võtab meid vastu nõudlik klähvimine – neli pikakarvalist kassisuurust koerakest annavad teada, et oleme sattunud nende valvatavale territooriumile. Perenaise Leida Madruse sõnul on erinevate riikide koertenäituste auhindadega pärjatud pekingi koerad omamoodi „süüdlased“, et nad kõik koos on end proua esivanemate tallu mõnusasti sisse seadnud. Tõukoorte kasvatamisega on ta aastakümneid tegelenud, seda seni linnatinnimustes. Tallinnas tuli õuaminekuks esmalt viie korruse vahele jäävaid treppe mööda alla silgata ja tuppasaamiseks sama vaevuline teekond üles ette võtta. Aga maal, Andrese talus, teeb perenaine lihtsalt ukse lahti ja loomad tormavad ise õue omi asju ajama.

„See on minu ema kodu,“ räägib perenaine perekonnaalbumit avades. „Tema isa, minu vanaisa, August Oltjer, kuulu-

tati 1948. aastal kulakuks. Küüditamise eest päästis peret põgenemine. Viimati peeti selles majas minu ema ja isa pulmapidu. Koos pulmalistega, kaasas vähene vara, lahkuti lahtise veoauto kastas Tallinna. Nii saadi vähema tähelepanuga minema. Talu teenijatüdruk jäeti pärast suurte kulakunormide maksmist alles jäänud väheste loomade eest hoolitsema. Talumaja läks muidugi kolhoosile. Aastaid oli siin majandi arstipunkt. Kui me neljakesi, mina, minu õde ning onutütar ja -poeg, talu niioelda viimasel minutil, see oli 2004. aastal, tagasi saime, oli maja väga armetus seisus. Täna oleme selle seest korda saanud.“

Talumaad, kokku 82,5 ha, koosnevad kümnest lahustükist. Kolm neist (kokku 41,6 ha) on põllumaad, mis on rendile antud kohalikule ühistule. Metsamaa (40,9 ha) jaguneb omakorda seitsmeks lahustükiks, kusjuures väikseim on 1,9 ja suurim 16,1 ha. Keerukust asjaajamistele lisab veel see, et kõik lahustükid on üksteisest mitmete kilomeetrite kaugusel ja mõni veel teise omaniku, sealhulgas riigimetsa, keskel, kuhu juurdepääs raskendatud.

Omavahel lepiti kokku, et maja ümber olevast hektarilisest maatükist moodustatakse eraldi kinnistu nimega „Andrese maja“ ning see jääb Leida Madruse ja tema õe omandisse. Sellevõrra suurem osalus on teistel ülejäänud maadest.

Maaelust, veel vähem metsa majandamisest, ei olnud keemikuharidusega Leida Madrusel õiget ettekujutust. Kuna tema oli juba pensioniikka jõudnud, aga kaasomanikud Juta Suurmets, Anu Nigul ja Andres Oltjer veel pühendunud aktiivsele tööelule, otsustas ta siiski taluelu kasuks. Ja ei ole hetkekski seda kahetsenud. Tänapäeval on ka maal toimiv telefoni- ja internetiühendus ning autoga võib alati sõita sinna, kuhu parajasti vaja on. Seega, aktiivsel inimesel vahet ei ole, kus elab.

ÜHISTUST ON SUUR ABI OLNUD

„Astusin metsaühistu Minu Mets liikmeks. Olen tänulik Ülle ja Tarmo Lällile, kes on mind väga palju aidanud ja õpetanud,“ kiidab Leida Madrus. „Käisime läbi kõik metsatükid ja arutasime koos, mida teha ja kuidas kõige targem oleks töödega alustada. Tellisime korralduskava, leppisime omavahel kokku, milliseid töid ja tegemisi ette võtame ja nüüd selle järgi toimetamegi. Ühistus korraldatavatest koolitustest-õppepäevadest on väga suur abi olnud. Kindlust annab

ka see, et alati võin Üllele või Tarmole helistada ja nõu küsida.”

Ühistu kaudu on Leida Madrus vormistanud noore metsa hoolduse toetuse taotluse. Kaks hektarit on tehtud ja tänavu on kavas uus taotlus sisse anda. Kindel tunne on seda küsida, sest hea töömees on olemas, kelle metsa hooldamise oskusi möödunud aastal kohal käinud kontroll kiitis. On osaletud ka kasvava metsa oksjonitel. Saadud tulu jagatakse vastavalt kaasomanike osalusele. Selle aasta esimese kasvava metsa oksjoni rahadest on otsustatud osa panna ühisele arvele, et korda teha metsapiirid.

„Olen väga palju uurinud ja õppinud, kuidas maal elada ja talu pidada,” naerab heatujuline perenaine. „Sain endale ka uue telefoni, millel GPS peal. Maamõõtja käes nägin seda ja kohe tahtsin ka endale. Programm on selge ja nüüd oskan looduses juba ise vaadata, kus meie metsa piirid on. Olen üldse hästi paljudel koolitustel käinud, näiteks õunapuude lõikamist õppinud. Praktikas hakkab seda paari kuu pärast proovima. Aga praegu juba tean, et oleme noorte õunapuude istutamisega liialt kiirustanud ja nii on need valesse kohta saanud. Kahjuks jäin enda harimisega pisut hiljaks. Maja ümber olen palju roose istutanud, kevadel ootab ülespanekut kasvahoone.”

Leida Madrus ei väsi ühistut kiitmast. Ta on soovitanud oma tuttavatel ja sugulastel selle liikmeks astuda, sest sealt saab väga palju asjalikku nõu ja abi. Olgu selleks siis toetuste vormistamine, kasvava metsa oksjonitel osalemine või kasulike nõuannete saamine õppepäevadel.

„Inimesel on üks elu ja ma ei mõista, miks peaks surmani virelema, kui sul on maa ja mets olemas, mille abil oma elujärge parandada. Eriti vanemad inimesed peaksid ühistuga liituma ja loobuma mõtveisist, et las mets kasvab ise või mädanegu parem ära, kui lubab kellegi võõra sinna toimetama,” on Leida Madrusel kahju kõhklejatest. „Ühistu kaudu asju ajada on kindlasti kõige turvalisem.”

Metsaostjaid on ukse taga mitmeid käinud. „Oleme maa müümist omaval arutanud ja jõudnud järeldusele, et meie kohus on talu koos hoida. Võibolla tahavad meie lapsed kunagi pensionipõlves siia elama tulla, kuigi ega ma ise seda väga ei usu,” arwab tagasihoidlikult Leida Madrus. „Rohkem on mul lootust ja usku, et minu praegu alles kaheaastane tütrepoeg on siin tulevane peremees.”

„Metsaühistust Minu Mets on palju abi olnud. Kindlust annab ka see, et alati võin Üllele või Tarmo Lällile helistada ja nõu küsida,” tunnistab Leida Madrus.

„Soomes olen korduvalt karusid pildistanud. Eestis olen kaamerasse püüdnud metssigu ja teisi metsaelanikke. Aga nii või teisiti on loodus see, kust inspiratsiooni ammutan,“ ütleb Peeter Nahko.

Peeter Nahko on looduse- ja metsapiltnik

Peeter Nahko on hinnatud loodusfotograaf, kelle looming on pälvinud äramärkimist nii fotokonkurssidel kui leidnud väljundi teatrilaval. Usutluses avab ta oma kirgliku hobi tagamaid ja tutvustab lemmikuid looduses.

Usutleb **Maarja Kaasik**, Rakvere teatri töötaja ja metsasõber

Kas ja kuidas suunas lapsepõlv fotograafiani jõudmist?

Lapsepõlv mõjutab ikka. Kui ma olin väike, korraldas isa käike mere äärde ja metsadesse. Seal hakkasingi juba päris noorena pildistama. Isa oli kunstnik ja tal oli ka pimik – seal ma öösiti istusin ja ilmutasin pilte. Juba siis pildistasin põhiliselt loodust ja tollal jäädvustasin päris palju ka sporti. Aga siis jäid mitmed aastad vahele, kui ma fotograafiaga uuesti tegelema hakkasin – vahepeal tõi elu muid tegemisi.

Kuidas sa fotograafia juurde tagasi jõudsid?

Ma olin pikalt mõelnud, et peaks jälle pildistama hakkama, aga mingid muud asjad tulid pidevalt ette. Ei olnud sel-

list konkreetset tõuget, mis oleks mind pannud uuesti pilte jahtima, aga siis üks sõber ostis korraliku fototehnika ja näitas oma esimesi looduspilte, mis muljet avaldasid. Tema entusiasmist ajendatuna otsustasin, et kui üldse, siis nüüd. Seadsingi sammud poodi, ostsin esimese vajaliku kaadervärgi ära ja hakkasin usinasti peale. Nüüd olen aktiivselt jälle umbes kümme aastat sellega tegelenud.

Miks just loodusfotograafia?

Mul ei tulnud üldse sellist küsimust ka. Mind enamasti ei paelu mingi teine fotograafialiik. Loodus on see, kust ma inspiratsiooni ammutan. Kuna minus on kunstniku verd, siis tahan oma loomevajadust rahuldada ja samas saab keha füüsilise koormuse, tõenäoliselt vajan ma

„Üleujutatud metsad on fotogeeneiline materjal, varakevadel tahan taas minna Soomaale,“ tunnistab Peeter Nahko.

lisaks veel adrenaliinilaksu. Soomes Vene piiri lähedal asuva onni põrandal öösel magades on une ära ajanud karu raske hingamine kukla taga, paarikümne sentimeetri kaugusel teisel pool vineerseina.

Kõik need käigud mere äärde või metsa nõuavad tihti, et on tarvis juba öösel kohale minna, et hommikul esimese valgusega seda kõige paremat püüda. See kõik sisaldab piisavalt füüsilist koorumust ja adrenaliini annust. Kokkuvõttes saab nii vaim kui füüsis oma osa kätte.

Sa töid oma jutus välja hommiku, aga on sul oma kindel aastaag pildistamiseks?

Lemmikaastaaga on väga raske välja tuua. Talv on väga huvitav, kui see on külm, ja kevadet ma olen ikka alati oodanud. Suvi on mõnus ja värvilise sügise kohta ei ütle vist küll ükski fotograaf, et see ei sobi. Kõik aastaajad on oma moodi põnevad ja see on meie kodumaa trump, et meil kõik need olemas on. Kui nüüd rääkida, et kas hommik või õhtu, siis ma olen rohkem hommikuinimene. Mere ääres võib olla lummas päikeseloojang, aga üldiselt pakuvad hommikud minu jaoks enam. Üllatusi on rohkem, linnud-loomad on liikuvad. Pildistamismaterjali on väga palju, kui sa oled õigel ajal õiges kohas enne päikesetõusu. Näiteks meie rabad hommikusse udusse mattunult on vist küll kõige ilusam ja kosutavam vaatepilt.

Kas sul on ka Eestis oma lemmikohad, kus sa pildistamas käid?

Püsiv lemmik on olnud Lahemaa. Kuna ma olen Rakveres sündinud ja kasvanud, siis veetsin suved Võsu kandis. Lahemaale kohe kisub, sest kõik kohad on tuttavad ja armsad. Maastikku olen seal väga palju pildistamas käinud. Ka Saaremaal Sõrve säärel olen hästi palju olnud. Seal on Viron Lintuseura linnujaam, kus elab ja toimetab eestlane Mati Martinson. Selles majas on mul alati koiku olemas olnud. Mere äärde on Mati ehitanud palju huvitavaid varjeid. Minagi olen koos paari sõbraga ühe korralikuma varje valmis teinud ja sinna viinud. Seal ma olen põhiliselt käinud merelinde pildistamas, kuid Sõrve metsades on kaamera ette jäänud ka näiteks kanakull ja kõrvukräts, loomadest metsesad, põdrad, rebased. Viimasel ajal olen küll Saaremaale vähem jõudnud. Veel olen käinud Tartumaal Emajõel kotkaid pildistamas. Aga üldiselt ikka Saaremaa ja Lahemaa on lemmikud.

Sa ei ela päris Tallinnas, vaid linnast väljas. Kas sul on seal ka mõni mets käepärast võtta, kus pildistada või niisama loodust nautida?

No mets seal on, aga vist liiga lähedal linnale. Pilte pole ma seal teinud, sest

„Neljandat õhtut varjes olles tundsin, et täna on loodusfotograafi unelmate ilm. Müristamine ja välgulöögid vaheldusid päikese ja tuulevaikusega. Sain mitu tundi oodata, enne kui karu metsast välja tuli. Oli juba hämar ja taevast kallas paduvihma,” kommenteerib Peeter Nahko Kainuus tehtud fotot „Paduvihmas”. See foto tõi talle 2011. aastal Eesti loodusfoto võistlusel maailma looduse kategoorias esikoha.

kümme kilomeetrit Tallinnast, kus ma elan, ei ole vist see mets veel piisavalt metsik. Olen ikka kaugemale kippunud.

On sul ka oma lemmikmets, mida tead, tunned ja külastad?

Eks mul need Lahemaa metsad oma kõrgete mändidega ikka tuttavamad ja südamelähedasemad on. Kui ma sinna metsa vahele autoga keeran, siis on kohe selline kerge ja hea tunne. Eks see ole ikka lapsepõlvega seotud. Samuti meeldivad mulle meie rabad väga. Kui peaks valima ainult ühe aja ja koha, kus pilti teha saaks, siis valiks rabahommiku.

Kas sul on fotograafias ka mõni eeskuju või keegi, kelle tegemisi sa jälgid?

Otsest eeskuju ei ole, aga keskkond, kust olen õppinud, on küll. Kui ma aastaid tagasi hakkasin jälle pildistamisega tegelema, siis oli internetis selline veebikeskkond nagu looduspilt.ee, kuhu saab fotosid üles laadida ja siis teised hindavad ja kommenteerivad neid. See on huvitav lehekülg ja sealt ma õppisin väga palju. Ma arvan, et kõik, kes hakkavad loodust pildistama ja sedakaudu alustavad, saavad soovi korral põhitõed selgeks. Nüüdseks on see minu jaoks nagu pisut ammendunud, sest paratamatult hakkad ennast kommenteerides kordama ja see muutub tüütavaks. Eks pildistamise endaga on ka nii, et ma aasta aega tagasi pildistasin veel tunduvalt rohkem kui

praegu. Natuke nagu maha rahunenud on kõik, sellist pidevat minekut igale poole ei ole enam. Muidu ikka vahtisin kogu aeg aknast välja, et mis taevas toimub, fotokott stardiks valmis.

Kas on peast ka läbi käinud mõte fotograafiast kui igapäevatööst?

Eks ma olen ikka mõelnud, et võiks ainult pildistada. Aga minu põhitöö on fassaadisüsteemide müük ja arvan, et Eestis on ainult loodusfotograafiaga end raske ära elatada. Olen seda näinud nende pealt, kes päevapealt oma põhitöö lõpetavad ja looduspiltnikuks hakkavad. Tean kahte inimest, kes elavad loodusfotograafi ametist ära – Sven Začek ja Remo Savisaar. Nähes, kuidas nad sellel rindel rabelevad, võin öelda, et see pole kerge. Ainult piltide tegemisest ei piisa, sellega kaasneb miljon muud asja. Pead koolitusi läbi viima, samuti palju tekste kirjutama ja veel muudki tegema. Sveni ja Remo ees müts maha, nad on andekad ja tublid.

Kas on olemas selline asi nagu trend loodusfotograafias?

Trend on see, et kõik on loodusfotograafid. Üldiselt on Eestis tase hea ja kõvasid tegijaid on ka, kuid veel rohkem on neid, kes end kõvaks loodusfotograafiks peavad ja enesekriitikaga just ei hiilga. Pildistamise puhul on määravad kaks asja. Üks on tehniline pool – võimalused osta varustust, omada palju aega, et käia

„Tavaliselt on karuema koos kahe-kolme pojaga, tunduvalt haruldasem on võimalus kohata ema nelja pojaga. Jätsin kaunile keskkonnale rohkem ruumi, et sügise värvid mõjule pääseksid,“ seletab Peeter Nahko 2010. aasta septembris Soomes Kainuus tehtud foto kohta.

pildistamas ja nii edasi. Teine asi on kunstniku nägemus, mis kompositsiooni tabab. Eriti rääkides maastikust, looduse detailist või makrost, on see määrava tähtsusega. Heaks pildiks on tarvis õigel ajal õiges kohas olla, omada head tehnikat, võimalusi ja aega, kuid ennekõike ideed ja silma. Kunagi ei tohiks unustada enesekriitikat.

Millest saab pildistamine alguse? Kas sul on peas konkreetne kaader, mida sa püüdma lähed või lähed pildistama ja ootad, mis juhtuma hakkab?

Mul on alati silme ees konkreetne pilt, mida ma tegema lähen, aga tagasi ei tule ma selle jäädvustusega mitte kunagi, pigem on tulemus oodatust kardinaalselt erinev. Sa võid mõelda, et homme hommikul peaks olema udu ja hea valgus, aga tegelikult on hoopis midagi muud. Sa võid küll saada hea pildi, aga algsest valmis mõeldud nägemusest hoopis erineva.

Kas erinevates kohtades, kus sa pildistamas käid, on oma eripärad, millega arvestama peab?

Lähtuvalt sellest, kas sa lähed pildistama maastikku, detaili, makrot, looma

või lindu, sõltub sinu tehnikavalik. Sul peavad olema õiged asjad kaasas ja midagi ei tohi maha jätta – oluline on olla tehniliselt ettevalmistunud. Ma soovitan alati pildistama minnes võtta ette üks konkreetne teema. Kui minna näiteks metsa ja vaadata maastikku ning samal ajal püüda makrot, siis ei õnnestu kumbki. Kahte asja lihtsalt ei saa korraga teha või vähemalt neile vajalikul määral keskenduda. Esiteks on vaja kasutada erinevaid objektiive ja teiseks peab seda õiget motiivi otsima erinevalt vaadates. Kõike ühekorraga teha ei saa – üks retk, üks teema.

Mis sind ennast enim pildistama inspireerib?

Viimastel aastatel olen jäänud põhiliselt maastiku ja lindude pildistamise peale. Linnud peamiselt seepärast, et Sørve säärel, kus käin, on neid palju. Erinevatel aegadel erinevate lindude käitumist jälgida on huvitav. Soomes olen korduvalt karusid pildistanud. Eestis olen kaamerate püüdnud metssigu ja teisi metsaelanikke. Kuid Soomes on mu meelest rohkem võimalusi ja kõige rohkem pakuvad mulle huvi ikkagi karud ja hundid.

Kas ja kui palju saab olla loodusfoto lavastatud?

Sellest räägitakse hästi palju, sest tänapäeval pildistatakse loomi ja linde, kelledele niisama lihtsalt ligi ei pääse. Et saada head pilti, selleks ehitatakse varjeonnid, mille juurde pannakse toitu, et isendid kaamera ette saada. Mõnedele piltnikele ei ole selline meetod vastuvõetav, aga minul isiklikult pole sellise pildipüüdmisviisi vastu midagi, sest mulle meeldib mõte, et ma olen looduses nähtamatu. Loomulikult ei ole ka varje puhul pildigarantiid, kuid võimalus on suurem, kuna oled nähtamatu, hääletu ja õige ehituse korral ka lõhnatu. Varjeonnide ehitamine on üle maailma päris kõva äri. Onni ja loomade peibutustoidu teenust pakutakse igal pool maailmas ja juba ka Eestis. Meil on olemas näiteks kotkavarjeid. Nende ehitamine, sööda hankimine ja ette viimine on päris suur töö ja sellise asja käivitamine võtab aega aastaid. See nõuab igapäevast hoolsat tööd, kuni lõpuks metsaelanike usalduse võidad. Samas fotograafe, kes neid kasutavad, leidub üha enam. Ka enamik professionaale käib nii pildistamas, see on üsna levinud meetod.

Kaua sul tavaliselt võtab aega, et teha selline pilt, millisega sa ise rahul oleksid?

Varjest pildistamise puhul on see täielik õnnemäng. Näiteks viimati Soomes olles olin kolm ööd metsas, kuid ei saanud mitte midagi. Läksin suhteliselt varakevadel, kui karud alles ärkasid, tahtsin just lumel neist pilti saada. Kuid karud ilmusid välja vaid öösel, kottpimedas, kuulsin ainult nende mörinat. Kui ma ära läksin, siis paar päeva hiljem tehti seal pilte nii mis jube. Igavesti pole lihtsalt võimalik soovitud „modelli” oodata, sest mingid kindlad päevad tuleb broneerida, kõik maksab ja põhitöö ootab. Seevastu ühel suvel olin seal neli ööd, pildistasin mõmme igal õhtul ja viimasel õhtul sain kõige paremad pildid, millistest üks pälvil Looduse Aasta Foto 2011 „Maailma looduse” kategoorias esikoha.

Tavaline on, et tihtipeale jääd maastikupildistamisel heast pildist ilma, kuna seda õiget valgust taaskord lihtsalt ei ole. Alati head pilti ei saa ja sellega tuleb leppida. Dikteerib loodus, kuid oluline osakaal on ka fotograafi ideel ja mõttekerksusel.

Kui suur üks varje tavaliselt on?

Need on erinevad. Näiteks tetresid olen ma pildistanud pisikesest telgist, kus jalgu päris sirgeks lükata ei saa. Aga kui tedrekuked kohale lendavad ning ümber telgi podisevad ja omavahel parema mätta omaniku tiitlile rinda pistavad, siis on need pisikesed ebamugavused end kuhjaga ära tasunud. Varjeid on ka üsna suuri, selliseid puitkarkassist, vineer- või laudseintega, kus on objektiivki kinnitamiseks laud sisse ehitatud. Sellised varjed võivad mahutada näiteks kolm inimest.

Kas sul on metsas loomi pildistades ette tulnud ka ohtlikke olukordi?

Ei ole. Ma olen metsas karuga kokku juhtunud, aga siis oli ikka tema see, kes minema jooksis. Üldiselt arvan, et linnas on öösiti ohtlikum kui metsas.

Sa oled korduvalt maininud Soomet. Kui palju sa väljaspool Eestit pildistamas käid?

Eriti ei ole käinud. Kõige kaugem käik ongi Kuusamosse. Eks neid kohti, kuhu minna võiks, oleks ju väga palju, aga tegelikult ma olen ikka Eesti looduse fanaatik. Näiteks Island on küll väga huvitav koht, aga ma ei usu, et just minu pildid Islandist veel täielikust õnnest puudu on, käivad seal ju kõik looduspildnikud. Tahaks just Eestis teha häid pilte.

„Läksin 2012. aasta veebruaris Tartumaal kotkavarjesse, kus üks tuttav itaalia fotograaf kaks päeva tulutult oli passinud. Kui hommikune päike tõusis, maandus istumispuule üks merikotkas ja natuke hiljem teine. Olen kaks korda elus sellist haruldast hetke pildistanud, kuid seekord läks kõik õnneks.” sõnab Peeter Nahko foto kohta, millele ta pani nimeks „Kevad algab veebruaris”.

See Soome ja karude teema hakkas lihtsalt meeldima ja tore on seal käia vahel nelja-viie päeva kaupa stressi maandamas. Teistsugused metsad ning mõnus vaheldus ja puhkus.

Sinu fotod on läbivaks visuaalseks jooneks ka Rakvere teatris Tiina Mälbergi poolt lavastatud „Kevad ja suvi ja” etenduses. Kuidas teie koostöö alguse sai?

Tiina avastas minu kodulehe ja talle hakkasid minu fotod meeldima. Need olid tema lavastuse mõtte jaoks sobilikud. Tiina võttis minuga ühendust, saime esimest korda kokku ühes Rakvere kohvikus, kus ta oma ideed mulle tutvustas. Minul puudus selline varasem kogemus, mõte tundus hea. See oli huvitav kogemus ja väljakutse.

Oled sa nüüdseks juba ise etendust näinud?

Jah, ma käisin esietendusel. Väga-väga hea mulje jättis. Ma olin seda Tõnu Önnepalu teksti, mille põhjal lavastus loodi, varem põgusalt lugenud, tegu on väga paeluva materjaliga. Ma avastasin, et Tõnule, nagu mullegi, meeldivad hommikud rohkem kui õhtud, nii et meis on sarnasusi. Esietendus oli väga tore üllatus, ei oleks isegi oodanud, et see lõpptulemus nii hea võib tulla.

Missugused on su tulevased või lähimad plaanid seoses loodusfoto-

„Sörve säärel Eesti linnuklubi taga on korralik varje väikelindude pildistamiseks. Pidin tooli pealt maha kukkuma, kui 2010. aasta detsembripimeduses kõrvukrätsu istumispuul nägin. Pildistasin seda iludust pikalt,” tutvustab Peeter Nahko foto saamislugu.

graafiaga?

Loodusfotograafiaga seoses tegelikult väga suuri muudatusi plaanis ei ole. Ausalt öeldes pildistan viimasel ajal vähem kui varem. Selleks on konkreetne põhjus, nimelt ma ostsin endale Teppotüüpi lõõtspilli ja õpin sellel mängima. Ma olen kunagi muusikat õppinud ja kuidagi tuli muusikaga tegelemise soov minuni ringiga tagasi. Nüüd olen juba pool aastat hoolega lõõtsal mänginud, aga looduse pildistamine käib ikka ka edasi. Karusid tahaks jälle minna pildistama ja Eesti looduse teemasid jätkan kahtlemata samuti. Lahemaa metsad on armsad ja seal käin ikka edasi. Ega ma midagi muuta ei tahagi, asja tuleb mõnuga võtta.

Üks vanemaid metsakultuure Läänemaal, 1896. aastal parun Buxhoewedeni korraldusel liivade kinnistamiseks rajatud männik Kullamaal Rohumäel.

Eesti metsalugu ulatub sajandite taha

2013. aasta on Eestis pühendatud kultuuripärandile. Aasta juhtmötet on „Pärijata pole pärandit”, mille võiks sõnastada ka vastupidi. Siinses kirjutises võtame vaatluse alla metsandusliku pärandkultuuri.

Lembitu Tarang, metsandusliku pärandkultuuri uurija

VANEMAD METSANDUSLIKU PÄRANDKULTUURI JÄLJED PÄRINEVAD 18. SAJANDIST

Metsandusliku pärandkultuuri all mõistame siinse käsitluse raames kõiki puistute, puude ja metsatöödega seotud maastikus leiduvaid riikliku kaitse all mitteolevaid objekte. See on üks ja sugugi mitte väike osa meie üldisest kultuuripärandist.

Alustades vanemast metsanduslikust pärandkultuurist, võime leida kõigepealt ajaloolisi metsakorralduse märke. Vanimad teadaolevad metsakorraldustööd algasid Eestis 1788. aastal. Sellest ajast on säilinud peamiselt kirjalik ja plaanimaterjal. Näiteks olid Käsmu poolsaare metsad juba 1793. aastal plaani järgi sihtidega kvartaliteks jagatud [1,

lk. 77]. Kas need sihid metsas ka tegelikult sisse raiuti, ei ole teada. Saaremaal selgitati välja ja tähistati looduses pärandkultuuriobjektidena mõned algsed metsasihid 1795. aasta Sõrve metsakorraldusest. Tõenäoliselt suurim ajalooline kvartalivõrgustik on säilinud Järveljal. Öppe- ja katsemetskonna loomisel 1920-ndatel aastatel säilitati see põhiliselt sarnasena 1865. aastal looduga [2, lk. 65]. Rohkem on säilinud esimesi metsakuivenduse jälgi 19. sajandi algusest, sest juba siis valmistati ette vastavaid spetsialiste. Veelgi rohkem võib ajaloolisi metsakuivendussüsteeme leida 19. sajandi lõpust ja 20. sajandi algusest, kus mõisates kaevati vähemalt 20 000

km metsakraave [3, lk. 22]. Ühe näitena võib tuua Koluvere mõisametsade piirikraavi külgnevate rendimaadega, nn. Vallikraavi, mis eksisteeris juba vähemalt 1880-ndatel aastatel [4].

Ajaloolisi metsapiiride, -teede ja -kuivenduse jälgi riigimetsades saavad metsaloohuvilised juba edukamalt otsida Eesti Vabariigi algusaastate metsakaartidelt, milliseid on säilinud olulisel hulgal [5].

EESTI METSI ISELOOMUSTAB PÕHJALIK UURITUS

Metsanduslik uurimis- ja katsetöö on eeldanud arvukate metsakatsealade loomise. Paljude nende väljaselgitamine ja tähistamine seisab veel ees. Näitena tooksi-

me Rangu nõmme Märjamaa lähedal, kus akadeemik Teodor Lippmaa rajas statsionaarse katseala loometsade taimekoosluste uurimiseks. Rahvusvaheliselt tuntud teadlase töökoht on tähistatud mälestuskiviga.

Mitmelgi pool leidub ajalooliste isikutega seotud puistuid. Metsaülem Karl Ahrensi poolt rajatud sanglepik Luidja rannaliivadel Hiiumaal, Koluvere mõisniku parun Buxhoevedeni korraldusel rajatud männik Kullamaa Rohumäel sealsete liivade kinnistamiseks, Vabadusristi kavalerile Karl Veigelile asundusmaana kingitud metsatukk samas Koluvere külas jm. Huvitav on Mäsna saunakoha lugu. Kui Konstantin Päts Vene Riigiduumasse pürgis, pidi tal olema kinnisvara. Selleks ostiski ta Mäsna, nägemata seda siis ega kunagi hiljem oma silmaga. Paika tähistab praegu kena metsatukk [6, lk. 152].

METSA HINNATI JA HOITI JUBA MINEVIKUS KUI STRATEEGILIST LOODUSVARA

Erilise kasutuseesmärgiga puistutest on arvatavasti vanimad *laevaehitusmetsad*. Tamm ja mänd on alati olnud hinnalisi-mateks laevamaterjalideks. Seetõttu on pea kõik valitsejad keelanud tamme-raie rannikupiirkondades. Juba 13. sajandil lubavad Saaremaa piiskoppide privileegid kaupmeestel igalt poolt võtta puitu kütteks ja remondiks, kuid mitte uue laeva ehitamiseks [7, lk. 17]. Vene impeeriumis, kuhu ka Eesti alad kuulusid, keelas Peeter I tamme- ja mändide raie Soome lahe rannikul ja Neeva kallastel, kusjuures sinna jõuti patustajate karistamiseks püstitada võllad iga viie versta järel. Puulaevade ajastu lõppes juba 20. sajandi algul, kuid veel 1925. aasta metsakorralduse järgi loeti Saaremaal 426 ha riigimetsi laevametsadeks. Veel 19. sajandi algul piirati sellised metsad kiviaedadega.

Eeltooduga on tihedas seoses *laevaehituskohad*. Eelnimetatud Käsmu metsade käsitluses on juttu ka sealsast kolmest laevaehituskohast. 19. ja 20. sajandi vahetusest on teada, et puulaevu ehitati paljudes kohtades põhjarannikul, Pärnu kandis ja saartel.

20. SAJAND TÕI TÖÖSTUSE METSA

Vabadussõjajärgne talude ülesehitus nõudis suures koguses ehitusmaterjali. *Saeveskeid* oli sageli mitu ühe valla kohta. Osa jäi neist tööle kuni omariikluse lõpuni ja isegi kolhoosiaja alguseni, kuni seadmed väsisid. Üks selline kuumpeamootoriga käivitav saeveski töötas Oru vallas Paalil. Saeveskeid

Peremärgiga puu rannametsas.

ehitati ka otse randa, näiteks Varbla lähistel, et lihtsustada eksporditava saematerjali laadimist laevadele.

Omaaegsete metsatööde näiteina on ühed muljetavaldavamad veel siiani säilinud *vaigutuslangid*. Vanad männikud salapärase vaigutuskarridega võimsatel männitüvedel on nii noortele kui vanadele huvitavateks matkaobjektideks. Vähemalt üks selline vaigutusmets võiks olla kadunud metsatöökultuuri meenutuseks säilitatud igas metskonnas. Suurtel vaigutuslankidel, nagu neid eraldati sõjajärgsel ajal, olid *vaigukogumispunktid*, millede asukohti teavad veel vanemad metsamehed.

Samast ajast pärinevad ka ajutised *metsaveoraudteed*, milliseid metsatööstuskeskused rajasid kontsentreeritud raiete piirkondades näiteks Pärnu- ja Virumaal. Selliseid raudteid rajati suures koguses puitu tarbivate tööstuste, näiteks Järvakandi klaasitehase, varustamiseks. Suurtele lankidele paigaldati sageli ka masinad katuselaastude, puidust dreanažitorude või aiapostide tootmiseks. Samas toimus kohapeal valmistatud luudade ning korjatud käbide ladustamine ja ümberlaadimine. Hiljem võtsid selle ülesande üle metskondade *laiatarbepunktid*.

Hilisemast perioodist võime metsades leida veel kohti ja raketiste osi ajutistest *metsaestakaadidest*, mis rajati 1960-ndate aastate lõpul pärast sajandi tormi tormimurru kiiremaks ülestöötamiseks.

EESTI METSANDUSKULTUURI OLULISIM OSA ON OLNUD UUE METSAPÕLVE RAJAMINE

Pärandkultuuriobjektidena käsitleme ka mitmesuguseid *metsakultuure*, eriti kui need on rajatud ebatraditsiooniliselt või katse-eesmärgil. Näiteks *karjäärimetsad* ammendatud põlevkivi- ja fosforiidialadel või poogitud seemikutega rajatud seemla endises Seljaküla metskonnas. Enamasti on need puistud seotud meie tuntud teadlastega. Hinnalisteks mälestusmärkideks on *võõrliikide kultuurid*. Need on meie metsandustöötajate otsiva ja juurdleva vaimu tunnistajaiks läbi aegade. Sarnased on ka 1999. aastal kõikides maakondades rajatud lehtpuu *katsekultuurid* jäätmaade metsastamiseks. Nimetada võiks veel nn. *millenniumimetsi*, mis istutati mitmel pool aastatuhande vahetumise tähistamiseks. Õpetlikud on *eritehnoloogia* rakendamise ja rajatud või hooldatud kultuurid. Selliste näiteks on omaaegsed kõrgetele vagudele istutatud või kärsakatõrjekraavidena piiratud metsakultuurid.

Möödunud sajandi keskpaiku istutati erosiooniohtlikele aladele nn. *tuulekaitsepuistuid*. Neid võib näha näiteks Jõgevamaal Kaareperes. Nõmme liivikutele istutati juba 19. sajandi lõpul liivade kinnistamiseks männikuid. Kaitsemetsade rajamise initsiaatoriks oli tollane Eestimaa Metsaseltsi president, Piirsalu mõisa omanik Arthur von zur Mühlen [8].

Eeltoodule võime lisada riigimetskondade *metsataimlad ja puukoolid*, sest

Metsavaht Johannes Mägisoostutatud lehiseallee kunagisele raudtee veetrassile Haapsalu piiril.

Nõukogudeaegne vaigutuslank Läänemaal Luistes, Krahvi tee ääres.

just nendest sai alguse praegune metsa põlvkond.

PEALE PUIDU PAKUB METS INIMESELE KA ELAMISVÄÄRSET KESKKONDA

Kultuuripärandi hulka kuuluvad *talupargid, puiesteed ja dendroaiad*, sest need on seotud kindlate inimestega ja need räägivad ühe pere lugu. Samuti väärivad tähelepanu nüüdseks tihti metsistunud *mõisate jalutus- ja ratsapargid*.

Erilisel kohal meie kultuuripärandis on *traditsioonidega* seotud puistud ja puud. Need võivad olla rahvakogunemiskohad, hiiepaigad ja ristimetsad, kus lõigatakse praegugi veel lahkunu mälestuseks

riste puudele, aga ka üksikpuud. Ühe näitena võib tuua nn. Kullamaa metsa, mis on märgitud ära juba Kullamaa vakuraamatus 16. sajandi alguses. See oli siis ja teadaolevalt 20. sajandi alguseni kogukonna ühiskarjamaa. Siia kuuluvad pärimustega seotud, ajalooliste isikute osavõtul või nende mälestuseks istutatud puud.

Kuivõrd õhuke on veel meie ühiskonnas kultuurikiht ja kui haavatav eriti kohalik, riikliku kaitse all mitte olev kultuuripärand, näitab mõne aasta tagune Rosma ristipuude maharaiumine Põlvamaal.

Inimese, tema elamiskultuuri ja looduse vahelistes suhetes on tähtsal kohal

linnametsad. Lauslinnastunud piirkondades on need sageli ainsad loodushariduse ja elujõu allikad ning aktiivset puhkust võimaldavad kohad. Näiteks Lõuna-Prantsusmaal ja Austraalias satub tavalise linnainimese jalg väga harva metsa, kuna linnastute läbimõõt võib ulatuda 60–80 kilomeetrini. Meedia kaasabil on tõeline loodusmets sageli moonunud kurjaks demoniks, mis aina põleb ja ähvardab surmaga ning on muutunud linnaelanikule mõnigi kord kardetavaks ja vastikuks kohaks [9].

METS ON OLNUD ELU- JA TÖÖKOHAKS PALJUDELE PÕLVKONDADELE

Eesti väikelinnade, nagu Haapsalu, Viljandi ja Rakvere, metsade omapäraks on see, et need on tekkinud tihti linnakarjamaadele. Nendel poolmetsastunud aladel ümber linna on alati elanud kehvikuid, kes on saanud mingit elatist linnast või linnalähedasest mõisast. Nii on neis metsades tavaline sattuda aegajalt mõne *vabadikusauna* jälgedele. Ka varasematel aegadel on olnud metsa pagejaid. Nende elukohtadest saab aimu peamiselt pärimuste kaudu, nagu Valksi küla tekkeloos Läänemaal või Kõivupalu koobasküla puhul Põlvamaal. Sajandeid on metsi kasutatud pelgupaigana sõdade ajal. *Metsavendade punkrid* ja nende lood on üks osa meie metsa loost.

Metsaga seotud üksikobjektidest on metsaloolised kultuurimärgid kindlasti ajaloolised *metskonnahooned* ja *vahtkondade kordonid*, milledest mõnedki on kasutusel olnud pea poolteist sajandit. Paljudel mõisatel olid oma *jahilossid*, mis asusid samuti metsade rüpes ja said tihti hiljem uue ülesande. Näitena võib tuua Kaisa metsnikumaja endises Pajusi metskonnas, kus on üle kolme meetri kõrgused toad.

Väärikal kohal metsanduskultuuris on olnud *käbikuivatid*. Enne Esimest maailmasõda oli neid Eestis juba seitse. 1920-ndatel aastatel lisandusid moodsad kuivatid Oraval, Kuressaares ja Roelas [10, lk. 46]. 1960-ndatel aastatel hakati metsakuivenduse ja teedehituse käigus rajama *tuletõrjehoidlaid*, veidi hiljem püstitama *tulevalvetorne*.

Metsaga on olnud tihedalt seotud palgiparvetus. *Parvetuskohtadeks* ei ole olnud ainult üldtuntud parvetusjõed ja -kanalid, vaid sageli ka väikesed metsaojad. Nii on pärimuse kohaselt Koluveres lossi jaoks palke parvetatud mööda paari sammu laiust Marimetsa oja. Hobuveokiga juurdepääs metsale puudus, kuid poisikesi, kes toigastega palke edasi ajaksid, oli palju. Ka selli-

Lubjaahi Karusel.

sed üleskirjutused rikastavad kodukandi metsalugu.

METS PEIDAB ENDAS KULTUURIMÄRKE PALJUDEL ELUALADELT

Põlised metsateed, taliteed, soosillad ja pakkteed on tõenäoliselt vanimad seni säilinud inimtegevuse märgid metsas. Juba 1400-ndatel aastatel esmamainitud metsakülal Leedisoo saarekestel Läänemaal on ammu tühjenenud. Mitmesaja aasta jooksul on tuhanded jalapaarid neid ühendavaid teid tallanud ja need pole siiani rohtunud. Tasuks meenutada loodusfilosoof Hermann von Keyserlingi Kreeka mälestusi. Vaadeldes paari tuhande aasta vanust asustust mägedes, püstitas ta hüpoteesi, et vanad teed ei rohtu ega võsastu neisse sajandite vältel ladestunud inimenergia välja osakeste toimel.

Saladusi peidavad metsad veelgi. Põhja-Eestist piki rannikut saarteni leidub palju *kiviaedu*. Mets on võtnud maa, kust põlluharija ja karjakasvataja on lahkunud. On aga selliseid kiviaedu, millede pikkus ulatub 2,5 kilomeetrini, näiteks Sooniste ja Soosalu vahelistes loometsades Märjamaa vallas. On and-

meid veelgi pikemate kiviaedade kohta. Ei saanud ju need olla paari-kolmesaja aasta tagused kõlvikud, milliseid piirati sellise aiaga. Olid need mõisate piirid? Aga needki muutusid mõisate jagamise ja külade juurdeostmise või kaardilauas kaotamise tõttu. Osa kultuuriloolasi on arvamusel, et kiviaedade süsteemid võivad olla muinasastronoomia märkideks [11]. Kiviaiad on olnud metsarahvale ka otseselt hädavajalikud. Tuhu külas Läänemaal on osaliselt säilinud ringikujuline kahe meetri kõrgune kiviaed. Praeguse maaomaniku vanaisa rääkis, et 19. sajandil ehitati soosaarel asuva talu ümber olev kiviaed, mille peal oli veel tugev roigasaed, kaitseks huntide eest.

Kahjuks on just nüüdsel iseseisvusajal pärast metsade tagastamist paljud kiviaiad hävinud, lihtsalt lükatud kokkuveeteede alla või ülesõiduga purustatud. Oleme hoolimatult hävitanud oma ajaloojäreltulijate, sageli teadmata isegi seda, kui vana see on või mida see endast õieti kujutab.

Metsas on sama väärtuslikud tööstusliku tegevusega seotud objektid: *lubjaahjud* ja nende varemed, *tõrvapõletamise* ja *söemiilimise* kohad. Üldtendents on siiski

Taluarhitektuuri pärl 19. sajandist – taastatud heinaküün Allika puisniidul Matsalus.

lootustandev. Paljud maa- ja metsaomanikud on taastanud oma kiviaedu, ka lubja- ja tõrvaahjusid. Riigimetsa majandamise keskuse aktiivne tegevus ja juhtpositsioon metsandusliku pärandkultuuri jäädvustamisel on olnud muljetavaldav. On, mida näidata lastele ja lastelastele, turistidele, lihtsalt puhkajatele.

Metsades võib leida objekte, millistesse tuleks metsatööldele suhtuda erilise piiteediga. Need on mahajäetud *perekalmistud*, ka *üksikhauad*, kui need on tuvastatavad. Kahjuks võib siingi tuua uskumatuid näiteid, kus paari puunoti saamiseks on raiutud ja sõide-

Kunagise Eestimaa Kommunistliku Partei juhi ja ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe Johannes Kåbini nimeline jahikantsel Kullamaa metsas – pärandkultuuri objekt seegi.

tud haudadel.

Säilitamist v arivad *vanad talukohad* ja seal kasvavad * uepuud*, need on istutatud kellegi mälestuseks või perele tähtsa s undmuse t histamiseks.

METSANDUSKULTUURI PÄRIMUSLIKU POOLE KOGUMINE JA SÄILITAMINE ON OLULINE

Pärimuskultuur metsanduses nõuaks eraldi pikemat k sitlust. Siin nendime

vaid seda, et kõik oskused, mälestused ja pärimused, mis on seotud eeltoodud maastikum rkidega, on nendega võrdse v artusega. P randkultuuriobjekt omandab tõelise v artuse alles koos tema kohta kogutud pärimuse, legendi või looga.

Metsaga seotud pärimus- ja pärandkultuuri säilitamisest r akides ei saa m dda minna *kohanimedest*. See käib eriti vaht-

kondade nimede kohta. Oma kodukandi metsaloo uurimisel ja tutvustamisel on need tähtsal kohal. Kuna vahtkondade nimed ei olnud paljudel juhtudel seotud asulatega, siis vahtkondade kadumisel kadusid igavesti käibelt ka nende nimed. Igapäevast keelekasutust on see kahtlemata vaesestanud. Metsakorraldust ode käigus võiks siiski metsandike nimedena kanda kaardile ka endised vahtkonnanimed. Seegi näitaks head tahet meie auv arse metsanduskultuuri säilitamiseks. Sibilaane, Juudik nka, Tuuleveski, P rtliiaia, Mustassaare, Liivam nniku, Luuassaare, Linnumetsa ja Puujala kõlavad igal juhul paremini kui pelgalt kvartal 12, kvartal 47 jne.

L PETUSE ASEMEL

Jutu tahaks kokku võtta aga kuulsalt inglase John Galsworthi mõttega: „Arhitektuuri ja metsakultuuri allakäik on rahva kultuuri allakäik.” Kas saab seda mõista otseses tähenduses? Selles plaanis on õpetlik Hollandi metsade lugu, mille hävimise etapp on seal juba läbi. Metsa kui kultuurinähtust uuritakse peamiselt läbi etimoloogiliste seoste. On selgunud, et metsa vähesusele vaatamata on seal arvukalt metsaga seotud perenimesid. Paljud neist viitavad erinevatele metsamaa t upidele. Kuna Hollandis olid perenimed juba keskajal ja sealsed suguvõsad on olnud väga paiksed, tehakse uurimusi, millised on seosed perinimedele ja maastiku ilme vahel paikkonnas. Nii p utakse taastada maastiku väljanägemist ja metsade paiknemist aastasadu tagasi [11].

Saimegi küsimusele vastuse. Kui palju rikkam on eestlaste metsakultuur, seega kogu kultuuripärand! Kindlasti v arib metsanduslik pärandkultuur jätkuvat uurimist, säilitamist ja tutvustamist.  

Kirjandus

- Meikar, T. 2011. Käsmu poolsaare metsast. – Metsaalmanahh, Tartu.
- Meikar, T. 2011.  ppe- ja katsemetskonna 1931–1940. a. tegevusaruanne. – Metsaalmanahh, Tartu.
- Meikar, T. 2004. Metsap randusele tagasi vaadates. – Metsaalmanahh, Tartu.
- Linda Kirsi (1912–1987), Koluvere k. suuline teade, saadud Julie-Elise Kullilt (1872–1943).
- Pommer, V., Raid, M. 2012.  he metsakaardi lugu. – Metsaalmanahh, Tartu.
- Raplamaa pärandkultuurist. Koostaja J rgen Kusmin. Rapla, 2007.
- Ostrat, A. 1939. Omavoliline raiumine ja selle kohta käivate normide ajalooline areng Eestis. – Kogumik „T id Eesti metsanduse ajalooost III”. Koostaja Toivo Meikar. Tartu, 2000.
- Meikar, T. 2012.  hest unustatud suurmehest – Gotthard Cornelius Arthur von zur Mühlen. – Kogumik „Kullamaa mälestused”, Kullamaa kihelkonnamuuseum.
- Arnould, P. French forest. Sense and sensibility. – International Conference on Forest and Woodland History. Mariabrunn, Austria, 3–5 May 2004. Konverentsiettekanne.
- Metsanduse minevikust. – Kogumik „Eesti metsad ja metsandus”. Koostaja Kalle Karoles. Tallinn, 1995.
- Rimmel, M. 2007. M istatuslik muinas-Eesti. Argo, Tallinn.
- van Laar, J. N. 2004. Forest-related family names and Woodland Cover. – International Conference on Forest and Woodland History. Mariabrunn, Austria, 3–5 May 2004. Konverentsiettekanne.

PONSSE

ERGO 8w

VÕIMEKAS JA SÄÄSTLIK KESKKONNASÕBER

PONSSE suhtub metsa alati austusega. Uus 8-rattaline harvester Ergo 8w on ehitatud ennekõike metsa huvisid silmas pidades. Keerulisel maastikul lõppraieks sobiva metsamasina rattad jagavad surve ühtlaselt ja tekitavad sellega minimaalset pinnasekahju. Just nii, nagu metsas käies kohane.

Jüri Masinakeskus

Põrguvälja tee 3a, Pildiküla 75308 Rae vald, Harjumaa
Mob 512 6682 / tarmo.saks@kesko.ee

www.konekesko.ee

 KONEKESKO
autoriõigus MTÜ Loodusajakiri

150 aastat *Baltische Wochenschrift*'i ilmumisest

Baltische Wochenschrift oli 19. sajandi teisel poolel üks tuntuimadest perioodilistest väljaannetest Eestis, kus avaldati metsanduslikke kirjutisi.

Heino Kasesalu, metsandusloolane

NÄDALALEHE ASUTAMINE

1792. aastal asutati Riias Liivimaa Üldkasulik ja Ökonoomiline Sotsieteet. Selle eesmärgiks oli põllumajandusliku tegevuse, käsitöö ja kaubanduse täiustamine. Sotsieteedi põhitegevus seisnes uurimuste ja katsete alusel soovitude väljatöötamises kohaliku majanduse jaoks. See oli ühtlasi Baltimaade esimene teadusorganisatsioon. 1813. aastal toodi Sotsieteet üle Tartusse. Sotsieteedil oli mitu filiaali. 1863. aasta veebruaris hakkas ühe filiaali – Liivimaa Põllumajanduse ja Töõnduse Edendamise Seltsi – väljaandena ilmuma *Baltische Wochenschrift* (Balti Nädalaleht). Toimetajateks olid Tartu Ülikooli professor August Bulmerincq ja Sotsieteedi sekretär Carl Hehn.

Sama aasta oktoobris toimunud Sotsieteedi koosolekul otsustati kolme kubermangu jaoks mõeldud nädalaleht võtta oma häälekandjaks. Alates järgmisest aastast nii ka toimus. Tolleaegne Sotsieteedi president Alexander Theodor von Middendorff oli edumeelne majandusmees ja teadusorganisaator ning soovis kõigiti kaasa aidata põllumajanduse edenemisele Baltimaades. Ajalehes leidsid käsitlemist mitmed agraar- ja sotsiaalpoliitilised teemad. Ilmusid ülevaatlilikud artiklid Sotsieteedi ja filiaalseltside koosolekutel peetud ettekandeist, tutvustati nii kohalikku kui ka välismaal ilmunud põllumajanduslikku uudiskirjandust. Ilmus küsimustevastuste rubriik, trükiti ära lugeja arvamused ajalehes käsitletud probleemide kohta, avaldati põllumajandustoodangu turuhindu, börsi- ja kaubandusteateid, mitmesugust reklaami, koha- ja tööpakkumisi. Nädalalehe ettetellijate arv tõusis pidevalt. Kui 1863. aastal oli see 213 ja 1865. aastal 432, siis 1897. aastal ulatus juba 1109-ni.

1876. aastal valiti Sotsieteedi sekretäriks Gustav Stryk, kellest sai *Baltische Wochenschrift*'i toimetaja kuni nädalalehe ilmumise lõpuni. 1877. aastast jäi Sotsieteet nädalalehe ainuväljaandjaks. Lehte trükiti Tartus Heinrich Laakmanni trükikojas.

Liivimaa Üldkasuliku ja Ökonoomilise Sotsieteedi president Alexander Theodor von Middendorff oli edumeelne mees. Suurelt jaolt tänu tema toele hakkas Sotsieteedi ühe filiaali väljaandena ilmuma *Baltische Wochenschrift*.

KAASTÖÖD SAATSID TUNTUD METSAÜLEMAD

Ehkki *Baltische Wochenschrift* oli mõeldud peamiselt põllumajanduse, käsitöö ja kaubanduse arendamiseks Balti kubermangudes, ilmus selles üsna arvukalt ka metsanduslikke kirjutisi. Eriti hoogustus see pärast 1867. aastat, kui Sotsieteedi filiaalina loodi Balti Metsaselts. Juba nädalalehe esimeses aastakäigus ilmus Riia linna

metsaülema Heinrich Wilhelm Fritsche kirjutis looduslikust ja kunstlikust metsakülvist. Järgnevatel aastakümnetel avaldati nädalalehes rohkesti metsanduslikke artikleid. Seoses Esimese maailmasõjaga lõpetas *Baltische Wochenschrift* 1915. aasta oktoobris ilmumise. Kokku anti välja 53 aastakäiku. Ilmus rohkem kui 900 metsanduslikku ja jahinduslikku artiklit.

Järgnevalt on vaadeldud mõningaid kirjutisi tolaeagsetelt Eestis enam tuntud metsandustegelastelt.

Polli mõisa metsaülem Wilhelm Knersch kirjutas 1867. aastal nädalalehe veergudel metsatulust ja selle seosest metsaväärtusarvestusega. Järgmistel aastatel ilmus samalt autorilt rohkesti artikleid mitmetel teemadel: lumemurrust Kesk-Liivimaa metsades, alatistest metsatöolistest, tammekultuuride hooldamisest, kuusikute uuendamisest, metsatulekahjustest, puidu eksportimisest jne.

Metsaülem Alexander Lütken kirjutas 1874. aastal metsa uuendamisest. Järgnevatel aastatel veel kooreüraskist, hooldusraietest, raieringidest ja kärsakate tõrjest. Ta on arvustanud ka ilmunud metsandusraamatuid.

Karksi mõisa metsaülem Georg Cornelius analüüsis oma 1880. aastal ilmunud kirjutises metsatöölise küsimust. Hiljem kirjutas ta veel vahekasutusraietest, metsarendist, metsakaitseametnike tasustamisest Liivimaal, segametsadest, kunstliku metsastamise viisi valikust, metsanduslikust raamatupidamisest, metsahooldusest Balti provintsis ning valgepöögist. G. Cornelius arvustas nädalalehe veergudel ka mitmeid ilmunud metsanduslikke raamatuid, nagu B. Borggreve „Metsatakseerimine”, M. Maurachi „Praktikaline metsaasjandus”, W. Weise „Metsakasvatuse käsiraamat” jt. Hiiumaal töötava metsaülema Carl Ahrensi artikli teemaks oli 1884. aastal männivaablase kahjustus.

Kastre mõisa metsaülem Ernst Fricke kirjutas 1888. aastal metsade majandamise ja toogi reguleerimisest ning aastaplaani koostamisest. Järgnevatel aastatel ilmusid temalt veel artiklid lehtpuu segapuistute kujundamisest kuuse kõrgmetsaks ja okaspuude kasvatamisest väärtuslikuks tarbepuuks.

Metsaülem Alfred Orłowsky oli pikemat aega Balti Metsaseltsi sekretär. 1908. aastal kirjutas ta nädalalehes männikultuuridest kehvadel muldadel, järgmisel aastal ekskursioonist Öisu metsadesse. Ta on kirjutanud veel uutest kogemustest männiseemnete idanevuse säilitamisel, Siberi päritoluga männiseemnetest, kuuseuuendusest, raieliigist ja puistu rajamisest. Korduvalt avaldati tema artikleid metsaseltsi koosolekutest ja metsaõhtutest. Metsaülem Alfred Auksmannilt ilmus 1910. aastal kirjutis taimlate väetamisest.

NÄDALALEHELE KIRJUTASID KA MÕISAOMANIKUD
Sangaste mõisa omanik Friedrich Berg oli eelkõige küll põllukultuuride sor-

N° 7. Erster Jahrgang. 1863.
Ersteht von Dienstag. Erstausgabe. (Jahrg. 3. 1863. am 10. März 1863.)

Baltische Wochenschrift

für
Landwirthschaft, Gewerbefleiß und Handel,
 herausgegeben
 von dem **Ver. Verein zur Beförderung der Landwirthschaft und des Gewerbefleißes.**

Verhandlungen mit Beilagen werden an die Redaktion gebracht. Redaction: Dr. J. Palmring, Mag. C. Gahn. Beilagenpreis für die Zeit 1 Tag 10.

Dienstag, den 10. März.

1863. aastal ilmuma hakanud Baltische Wochenschrift'i (tõlkes – Balti Nädalaleht) päis.

diaretaja, kuid tundis elavat huvi ka metsanduse, eelkõige dendroloogia vastu. 1891. aastal ilmus temalt artikkel tärglise ja lämmastikuühendite sisaldusest puidus. Järgnevatel aastatel avaldas ta kirjutisi korvipaju kultuurist, võõrpuuliikide kasvatamisest Liivimaal ja Sangastes, seemne päritolu mõjust puude kasvule, sindlite immutamist, raielangi paiknemisest ilmakaarte suhtes seoses tuulemurruhuga. Fr. Berg oli huvitatud ka jahindusest ja ulukitest. Nii kirjutas ta nädalalehes artikli puude kaitsmisest jäneste vastu.

Öisu mõisa omanik Alfred Sivers kirjutas 1895. aastal Öisu mõisa metsa ajaloost. Hiljem avaldas ta veel artiklid metsametnike abistamiskassast, metsasaaduste müügikeskusest, puidu konserveerimisest jm.

Max Sivers oli aastail 1900–1902 Liivimaa Üldkasuliku ja Ökonoomilise Sotsieteedi president ning kauaaegne Balti Metsaseltsi esimees. Pikka aega oli ta metsanduse alal üks viljakamaid autoreid *Baltische Wochenschrift*'is. M. Siversi sulest on nädalalehe veergudel ilmunud üle 60-ne kirjutise väga erinevatel teemadel. 1890. aastal avaldati tema artikkel metsaseltsi ekskursioonist Kastre mõisa metsadesse, 1893. aastal kirjutis metsanäitusest Tartus. Suure dendroloogiahuvilisena tutvustas ta nädalalehes mitmeid võõrpuuliike, nagu Ameerikast pärinevaid saareliike, siberi lehist, halli mändi, valgepööki, ebatsugaat. Tuginedes isiklikele kogemustele, käsitles ta oma kirjutistes metsakaitse-seadust, metsa maksustamise küsimust, fenoloogilisi vaatlusi, ilmavaatlusjaamu, Balti provintsis metsas kasvatamiseks sobivaid võõrpuuliike, metsakuivendust,

Karksi mõisa metsaülem Georg Cornelius tegi nädalalehele mitmekest kaastööd.

metsakultuuride rentaablust. Innuka jahimehena kirjutas ta ulukite söötmisest ja söödataimedest, metkalkunist, jahieeskirjade projektist jne.

1914. aasta märtsis, aasta enne sulgemist, hakkas *Baltische Wochenschrift*'i lisana (*Beilage*) ilmuma väljaanne *Forstliche Mitteilungen* (Metsanduslikud Teated), kuhu koondati metsanduslikud kirjutised. Samal aastal avaldati kaheksa ja 1915. aastal neli väljaannet. Need lisad väärivad eraldi käsitlemist. Koos nädalalehega lõppes 1915. aastal ka selle lisa ilmumine. Kokkuvõttes võib öelda, et pika aja vältel kajastas *Baltische Wochenschrift* Eesti metsanduse arengut kõigis selle harudes. Seetõttu on see väljaanne asendamatuks allikaks meie metsanduse ajaloo uurimisel.

Võsast Veenuseeni loe loodusajakirjadest

EESTI LOODUS

Ilmub 12 korda aastas

Ajakiri tutvustab asjatundlikult

Eesti loodust, selle uurimist ja kaitset. Igast numbrist leiab pikemaid ja lühemaid kirjutisi kodumaa elus- ja eluta loodusest, samuti uudiseid mujalt maailmast. Avaldame parimaid pilte kodumaistelt fotograafidelt.

EESTI METS

Ilmub 4 korda aastas

Ajakiri kõigile, kel on tõsine huvi

metsa vastu. Siit leiab endale põnevat nii erametsaomanik, metsakaitsja, metsakasutaja kui ka metsas uitaja. Kõneldakse metsateadusest ja -praktikast ning inimese ja metsa suhetest meie päevil ja minevikus.

Eesti Mets

HORISONT

Ilmub 6 korda aastas

Ajakiri nii humanitaariast, loo-

dus- kui ka reaalteadusest huvitunud lugejale.

Uudised teadusmaailmast, põhjalikud artiklid ja ülevaated elu ning universumi saladustest.

LOODUSE RAAMATUKOGU

Ilmub 4 raamatut aastas

Aimesarja raamatutest leiate tihendatud kujul teabe meie autoreid

ja lugejaid kaasakiskunud teemadel. Iga ajakirja kaasandena ilmub aastas üks raamat, mille vastava väljaande tellijad saavad tasuta.

LOODUSESÕBER

Ilmub 6 korda aastas

Ajakiri loodusesõbrale, kes kolab

mööda kodumaiseid metsi ja niite ning otsib teavet

metsaelanike kohta ning kellele kuluvad marjaks

ära pärimuspajatused ja heade matkapaikade

tutvustused. Rikkalikud pildirubriigid aitavad kodust

kaugemale piiluda ka tugitoolis loodusesõbral.

Loodusesõber

MTÜ LOODUSAJAKIRI

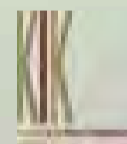
Kõiki väljaandeid saab osta

raamatupoest või meie kodulehelt

www.loodusajakiri.ee

Väljaandmist toetab

Keskkonnainvesteeringute Keskus

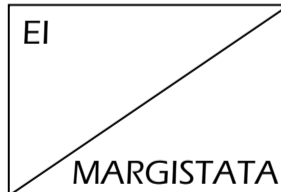
TELLIMISKUPONG

Tellija nimi

Address

Telefon, e-post

Litsents nr. 803

Märkige soovitud tellimus ristiga

12 kuud

12 kuud soodushinnaga

6 kuud

EESTI LOODUS

12 numbrit aastas

32.-

28.-

18.-

horisont

6 numbrit aastas

18.-

15.-

11.-

Loodusesõber

6 numbrit aastas

18.-

15.-

11.-

Eesti Mets

4 numbrit aastas

10.-

8.-

Kolmene pakett

Horisont + Eesti Loodus + Loodusesõber

60.-

50.-

Neljane pakett

Horisont + Eesti Loodus + Loodusesõber + Eesti Mets

70.-

58.-

Nimi

Address

Telefon, e-post

See kast täitke ainult juhul, kui tellite ajakirja kellelegi teisele või kui maksja andmed erinevad tellimuse saaja omadest

12 kuud

12 kuud soodushinnaga

**MAKSTUD VASTUS
EESTI**

MTÜ Loodusajakiri
Endla 3
10122 Tallinn

Otekorraldusega maksab iga ajakirja number 3 eurot soodushinnaga saavad tellida ilu- ja looduse ajakirjad ja pensionärid.

autoritõigusega MTÜ Loodusajakiri

90 TAVALISEMAT VÕORPUUTAIME

Koostaja **Urmas Roht**

Kirjastus Atlex andis tänavu välja 192-leheküljelise taskuformaadis raamatu, kus Urmas Roht tutvustab Eesti tavalisemaid introducteeritud okas- ja lehtpuuliike. Nagu koostaja eessõnas märgib, ei hõlma valik kaugeltki seda võõrpuuliikide rohkest, millist Eestimaal võime kohata. Niisiis on koostaja teinud valiku oma parema äranägemise järgi. Iga liigi juures on lisaks ladinakeelsele nimele ära toodud inglise-, saksa-, vene- ja soomekeelne nimi. Liigi üldkirjeldusele lisaks kirjeldatakse detailseid liigitunnuseid ja tähtsamaid sorte. Rohketelt fotodelt saab vaadata puu- või põõsaliikide üldkuju, võrseid, lehti, okkaid, koort jne. Kellele raamatuke on mõeldud? Koostaja loodab, et see „leiab

nii mõnegi loodusesõbra põues või kotinurgas oma koha ja aitab puu või põõsa juures seistes meelde tuletada kord õpitut”.

Hendrik Relve

METSAHÜVEDE MAAILM

Möödunud aasta lõpus andis riigimetsa majandamise keskus välja kena raamatu „Metsahüvede maailm”. Album sisaldab meeolukaid loodusfotosid ja metsaga seotud mõtte-teri. Mõtete avaldajateks on kümned inimesed väga erinevatelt elualadelt alates metsameestest ja lõpetades loomeinimestega. Mitmed neist on üldsusele hästi tuntud isikud. Avaldatakse mõtteid metsa kultuurilistest, ökoloogilistest, majanduslikest ja sotsiaalsetest väärtustest. Kokku põimub kirev pildi- ja mõt- tepõiming sellest, kui rikkalik ja

mitmekülgne on metsahüvede maailm. Raamat on mõeldud peamiselt kinkeraamatuks. Seda sirvides leiab küllap iga metsasõber siit enda jaoks mõne kosutava killu.

Hendrik Relve

Metsaleht

KAS MIDAGI ON MUUTUMAS?

Mie muutuv ühiskonnas hakkavad metsamehed silma oma rahumeelsusega. See tähendab seda ka, et kui meedias kõlavad süüdistused, näiteks metsaraie kui sellise vastu, siis tavaliselt ei vastata. Ent see võib metsast võõrdunud ühiskonnaosa viia veel suuremasse segadusse. Tänavused Metsalehe numbrid näitavad, et see olukord on ehk veidi muutumas. Selgitusi on jaganud metsaseltsi president Hardi Tullus, majandajate poolelt Järvamaa metsaomanik ja -konsulent Ülle Läll ning RMK juhatuse liige Tiit Timberg. Viimati oli jutuks, et kogu metsamajandust ei ole võimalik seadusega reguleerida, vaid midagi peab jätma ka metsanduse hea tava hooleks. Midagi peab jätma ka inimeste endi hooleks ja otsustada. Kui inimesed ise otsustavad, hakkab hoopis suuremat rolli mängima vastastikune usaldus. Mingis mõttes võiks see tee tõesti viia metsaelu rohkem rööpasse.

Viio Aitsam,
Maalehe Metsalehe toimetaja

FOTO: HENDRIK RELVE

METSAALMANAHH 2012

Eesti metsaseltsi seekordne traditsiooniline aastaraamat on mitmes mõttes eriline. Esiteks märgib see kümne aasta möödumist esimese sarnase aastaraamatu ilmumisest. Teiseks, nagu kirjutab metsaseltsi tegevjuht Ants Varblane, jääb seekordne almanahh ka viimaseks. Seoses oluliste muutustega metsaseltsis, on muutunud ka suhtumine aastaraamatusse. Säärase trükise väljaandmist ei peeta enam otsarbekaks.

Mis puutub tänavuse almanahhi sisusse, siis on see mõnevõrra vaesem kui varasemad. Suure osa võtab enda alla rubriik „20 aastat Eesti metsandust”, mis koosneb võrdlemisi kuivast ja laialivalgust kahe aastakümne metsanduslikust andmestikust

ja 2012. aasta metsandussündmuste kroonikast kuude kaupa. Vahest huvitavaim artikkel on viimane, koostaja (nimi mainimata, kuid ilmselt Toivo Meikar) poolt kirjutatu. Seal kirjeldab ta Metsaalmanahhi sünnilugu ja põhjusi, miks see väljaanne pole täitnud lootusi, milliseid talle aegade jooksul pandi. Omamoodi väärtuslik on päris lõpus avaldatud kõigi almanahhide sisukorrad. Vähemalt Eesti metsanduse arenguloo huvilistele jääb see edaspidi unikaalseks teabeallikaks.

Hendrik Relve

Põlvamaa metsaülem

Andres Sepp 50

Märtsikuu lõpul tähistab juubelit RMK Põlvamaa metskonna metsaülem Andres Sepp. Tartus sündinud noormees leidis kutsumuse metsanduses. Andres on jõudnud oma töömeheteel ameteid pidada Hiiumaal, Iisakus ja viimased paarkümmend aastat Põlvamaal.

Metsamehele jääb sageli liitena külge selle koha nimi, kus ta pikemalt töötanud on. Seetõttu kuuleme tihti Andrese kohta öeldavat – see Orava mees. Andres võib olla põhjendatult uhke selle üle, et Eesti ühed võimsaimad männikud kasvavad Oraval. Ka on ta selle eest hoolt kandnud, et sealsete raieküpsete männikute asemel taas väärtuslik noorendike põlvkond kasvab. Viimased viis aastat on metsakasvatus olnud Andresele missiooniks kogu Põlvamaa riigimetsas.

Aastakümned tagasi rajas Andres

Orava kanti kodu, lõi pere ja kasvatas üles lapsed. Orava-Väraska nurk, kus ta elab, on kuulus suurepäraste seene- metsade poolest ja seenelkäik on tänase juubilar üsna hobidest. Loodusande on ta koduümbruses koguni nii ohtralt, et vahel kuuleme Andrest kurtmas: „Jälle neid kukeseeni nii palju, et segavad kodus muruniitmist!” Teeb ikka kadedaks küll.

Oma professionaalses töös on Andres asjatundlik, teemadesse sügavuti tungiv, otsekohene ja võib-olla mõnikord liigagi kompromissitu. Aga erinevused rikastavad alati meeskonda ning muudavad selle võimekaks ja edukaks.

Elagu juubilar, kellele soovime head tervist ja edu järgnevateks aastakümneteks!

Kolleegide nimel
Tiit Timberg

FOTO: RMK FOTOARHIIV

Raplamaa metsaülem

Margus Emberg 50

Veebruarikuu algul tähistas juubelisünnipäeva RMK Raplamaa metskonna metsaülem Margus Emberg. Margus Emberg on oma metsamehe karjääri jooksul pidanud Käru metsaülema ametit ja juhtinud seejärel aastaid RMK Loode regiooni tööd.

Margus on korduv näide sellest, kuidas läbi-lõhki linnamehest sai loodushuvi kaudu metsamees. Tallinnas Nõmmel sündinud noormehe sügav huvi ja hobi oli linnuvaatlus. Sellest tulenes loogiline samm asuda Tartusse Eesti Põllumajanduse Akadeemiasse metsandust õppima. Pärast kõrghariduse omandamist asus Margus tööle Raplamaale, kus elukohaks sobis kõige paremini Käru metskond. Seal elab ta

siiani. Siinse ümbruse metsades liikudes võib sageli sattuda tema metsamehe töö jälgedele, heakasvulistele metsakultuuridele ja noorendikele.

Noorusajast sai Margus kaasa veel ühe hobi, milles on ta väga osav ja oskab vajadusel teistelegi kuldaväärt nõu anda. Nimelt on ta kirglik kalamees.

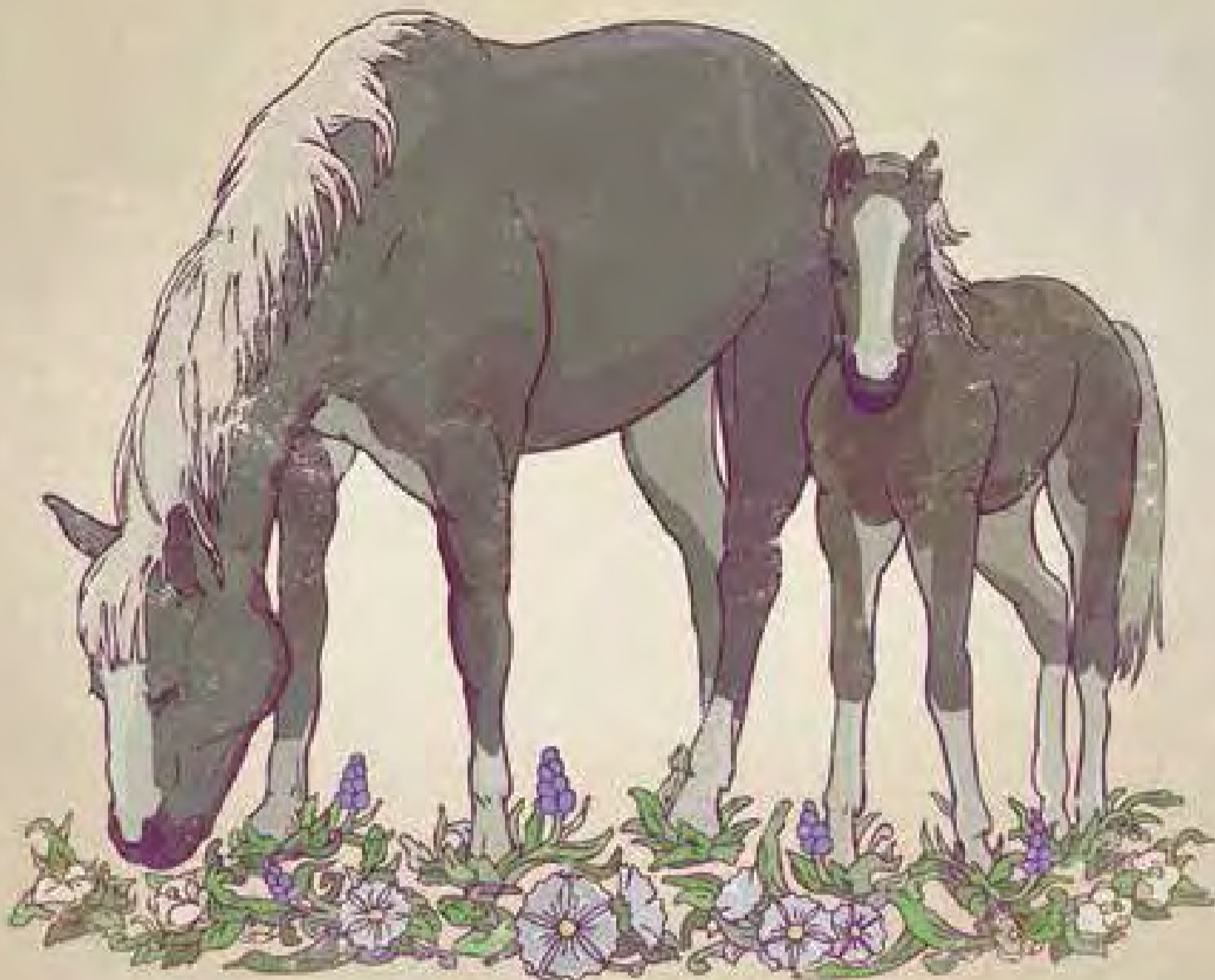
Kolleegina on Margus olnud alati aktiivne töökaaslane – ikka kaasamõtlev ja sõna sekka ütlev.

Soovime kolleeg Margus Embergile edu järgnevateks aastateks! Õnnestumisi tööl ja rikkalikku kalasaaki! Et elu suurim kala ikka püütud saaks!

Kolleegide nimel
Tiit Timberg

FOTO: RMK FOTOARHIIV

MAAMESS

TUNNUSTATUIM MAATEEMALINE MESS BALTIMAADES

18.-20. APRILL 2013

NELJAPÄEV, 18. APRILL KELL 10-18 REEDE, 19. APRILL KELL 9-18 LAUPÄEV, 20. APRILL KELL 9-17

XXI RAHVUSVAHELINE PÕLLUMAJANDUSNÄITUS XIX RAHVUSVAHELINE PUIDUTÖÖTLEMIS- JA METSANDUSNÄITUS
XIX TOIDUMESS XV AIANDUSNÄITUS & METSATEHNIKA DEMONSTRATSIOON METSAS

TARTU NÄITUSED MESSIKESKUSES

INFO: MARGUS@TARTUNAITUSED.EE, 504 2575, 742 1662

www.maamess.ee
autoritoigus MTÜ Loodusajakiri

Suvi algab Rattaretkega!

ROHELISTE RATTARETK „KUIDAS ELAD, PANDIVERE?“ TOIMUB 10.–12. MAIL 2013

- Eesti suurim loodusmatk paari tuhande osalejaga;
- Eesti selgeveeliseimad järved;
- Pedja jõe, Loobu jõe ja Valgejõe algusallikad;
- 4 Pandivere kõrgemat tippu;
- Simuna meteoriidikraater, Vao tornlinnus, Äntu hüljes, Neeruti mäed, Porkuni paemuuseum, lubjatootmise ajalugu ja tänapäev, Rohu raketibaas, Assamalla luht;
- Rohelised jutud matkal: karstialade kaitse Paeriigis, fosforiidikaevandamise tulevikuplaanid, mesilaste arvukuse mured;
- Linnulauluõpe ja pesakastide paigaldamine;
- Kultuurilugu: Krusenstern, Struwe, Baer, Lütke;
- Põhja-Tallinn, Kukerpillid, Jaan Tätte jt.

Osalustasu eelregistreerimisel kuni 6. maini (k.a) on õpilastele, ISIC- ja ITIC-kaardi omanikele ja pensionäridele 35 €, täiskasvanutele 45 €. Pärast eelregistreerimise lõppu ja rattaretke stardis registreerujatele hinnad vastavalt 45 € ja 55 €.

Interneti teel on eelregistreerumine alanud.

Registreerumiseks tuleb teha ülekanne MTÜ Roheliste Rattaretked arveldusarvele 221035062986 Swedbankis. Ülekandega makstes saate retke atribuutika kätte stardipaigas või Tallinnas MTÜ Loodusajakiri toimetuses eelregistreerimise perioodil.

Eelregistreerimine toimub:

Tallinnas Endla 3 (sissepääs rahvusraamatukogu peauksest)
22. aprill – 6. mai (k.a) tööpäevadel kl 11–18. Tasuda saab ainult sularahas.

SELLEL AASTAL KOOLIDELE ERIPAKKUMINE!

Lisainfo: www.rattaretked.ee

Roheliste
Rattaretked
25

Toetajad:

Loodusesõber

VÄRSKA
ORIGINAL

MEESKOND

Kodu&

dermoshop

BalSnack

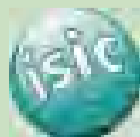

TOYOTA

1182.ee

LEIMISTE

A&T sport

KEMERLING

Today
Tomorrow
Toyota

Fuzi Paper

HAT AUTO

VIRU FOLK

ilm.ee

autorioigus MTÜ Loodusajakiri